

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Finanční gramotnost vybrané skupiny obyvatel

Čudová Petra

© 2024 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Petra Čudová

Podnikání a administrativa

Název práce

Finanční gramotnost vybrané skupiny obyvatel

Název anglicky

Financial literacy of selected sociological group

Cíle práce

Primárním cílem bakalářské práce je komparace úrovně finanční gramotnosti u studentů třetích ročníků Gymnázia Jana Palacha Mělník, Střední průmyslové školy stavební a Integrované střední školy technické. Dílčím cílem je deskripce problematiky finanční gramotnosti a finančního vzdělávání ve školách.

Metodika

V teoretické části bakalářské práce bude provedena deskripce problematiky finanční gramotnosti a systému její výuky na středních školách.

V praktické části bude uskutečněno testování vybrané skupiny studentů. Dojde k porovnání finanční gramotnosti vybraných tříd a také k celkovému vyhodnocení zjištěných dat.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

cenová gramotnost, exekuce, finance, finanční gramotnost, finanční vzdělání, investice, peníze, půjčka, rozpočtová gramotnost, střední škola, vzdělání, zadluženost

Doporučené zdroje informací

BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA, Lucie SEVEROVÁ a Dana STARÁ. Makroekonomie: makroekonomický přehled. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. ISBN 978-80-7380-831-0.
KOCIÁNOVÁ, Helena. Finanční gramotnost v kostce, aneb, Co Vás neměl kdo naučit. Olomouc: ANAG, 2012. ISBN 978-80-7263-767-6.
MAITAH, Mansoor. Macroeconomics. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2010. ISBN 978-80-213-2051-2.
MCCONNELL, Campbell R., Stanley L. BRUE a Sean Masaki FLYNN. Macroeconomics: principles, problems, and policies. 19th ed. New York: McGraw-Hill/Irwin, c2012. ISBN 978-0-07-122104-7.
NAVRÁTILOVÁ, Petra, Michal JIŘÍČEK a Jaroslav ZLÁMAL. Finanční gramotnost. Aktualizované 4. vydání. Prostějov: Computer Media, 2021. ISBN 978-80-7402-409-2.
ŠKVÁRA, Miroslav. Finanční gramotnost. Praha: M. Škvára, 2011. ISBN 978-80-904823-0-2.

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Pavel Hrdlička, MBA, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 19. 10. 2023

prof. Ing. PhDr. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 9. 11. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 29. 01. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Finanční gramotnost vybrané skupiny obyvatel" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Pavlu Hrdličkovi, MBA, Ph.D. za vedení mé osoby při psaní bakalářské práce, za jeho cenné a tolik potřebné odborné rady, které byly při zpracování práce velice přínosné a podstatné, a v neposlední řadě za jeho ochotu a trpělivost. Současně bych ráda poděkovala studentům a pedagogům středních škol na Mělníku, kteří byli součástí mého testování a umožnili mi tak uskutečnit výzkum. Na závěr děkuji mé rodině, jež mě vždy podporovala, blízkým přátelům, kteří mě v průběhu studia obklopovali a také mému příteli za podporu.

Finanční gramotnost vybrané skupiny obyvatel

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá problematikou vzdělání v oblasti finanční gramotnosti v třetích ročnících středních škol.

Teoretická část práce podrobně charakterizuje jednotlivé složky finanční gramotnosti – peněžní, rozpočtovou, cenovou, právní, numerickou i informační gramotnost a také poskytuje informace o situaci a systému finančního vzdělávání na území České republiky. Odvětví peněžní gramotnosti se zabývá funkcí a hodnotou peněz, jejich vývojem v historii, bankovním a nebankovním sektorem a také se věnuje platebnímu styku. Rozpočtová gramotnost se zabývá jednotlivými složkami rozpočtu jednotlivců, rodiny a státu. S cenovou gramotností jsou asociovány pojmy jako je trh a rovnováha na trhu, nabídka a poptávka, hrubý domácí produkt, inflace a také nezaměstnanost. Předmětem právní gramotnosti je veřejné a soukromé právo, včetně ochrany spotřebitele. Tématem numerické gramotnosti je schopnost porozumět pojmům jako je spoření a úroky. Gramotnost informační se věnuje správnému porozumění a vyhodnocení dostupných informací, což je nutná součást bezpečného chování nejen na internetu.

Praktická část práce se věnuje problematice finanční gramotnosti studentů středních škol. Ke splnění stanovených cílů práce bylo potřeba získat a vyhodnotit testy finanční gramotnosti. Na základě komparace získaných dat jsou v závěrečné části stanoveny rozdíly v úrovni finanční gramotnosti vybraných skupin.

Klíčová slova: cenová gramotnost, finance, finanční gramotnost, finanční vzdělání, rozpočet, peníze, test finanční gramotnosti, střední škola, studenti, vzdělání

Financial literacy of selected sociological group

Abstract

The bachelor thesis deals with issue of financial literacy education un the third year of secondary schools.

The theoretical part of thesis characterizes in detail the individual components of financial literacy – money literacy, budget literacy, price literacy, legal literacy, numerical literacy and information literacy and also provides information about the situation and the system of financial education in the Czech Republic. The money literacy branch deals with the function and value of money, its development in the history, the banking and non-banking sectors and also deals with the payment system. Budget literacy deals with the various components of the budget of individuals, families and the state. Concepts such ad market and market equilibrium, supply and demand, gross domestic product, inflation and unemployment are associated with price literacy. The subject of legal literacy is public and private law, including consumer price literacy. The subject of numeracy is the ability to understand concepts such as savings and interest. Information literacy deals with the correct understanding and evaluation of available information, which is necessary part of safe behaviour, not only on the internet.

The practical part of thesis deals with the issue of financial literacy of secondary school students. In order to meet the stated objectives of the work, it was necessary to obtain and evaluate financial literacy tests. Based on the comparison of the obtained data, the final part determines the differences in the level of financial literacy of the selected groups.

Keywords: price literacy, finance, financial literacy, financial education, budget, money, financial literacy test, high school, students, education

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická východiska	14
3.1 Finanční gramotnost.....	14
3.1.1 Složky finanční gramotnosti	14
3.1.2 Důsledky nedostatečné finanční gramotnosti	14
3.2 Peněžní gramotnost	15
3.2.1 Peníze.....	15
3.2.2 Podstata a historie peněz.....	16
3.2.3 Formy peněz	16
3.2.4 Peněžní agregáty	17
3.2.5 Domácí a zahraniční měna.....	19
3.2.6 Platební styk.....	19
3.2.7 Bankovní a nebankovní sektor.....	20
3.2.8 Úvěr, úrok a úroková sazba.	21
3.2.9 Investice	21
3.2.10 Pojištění	22
3.2.11 Spoření	23
3.3 Rozpočtová gramotnost.....	23
3.3.1 Rozpočet	24
3.3.2 Finanční plánování.....	25
3.3.3 Plánování osobního rozpočtu.....	26
3.3.4 Daňový systém České republiky.....	27
3.3.5 Fiskální politika	28
3.3.6 Monetární politika.....	29
3.4 Cenová gramotnost.....	30
3.4.1 Trh a rovnováha na trhu.....	30
3.4.2 Hrubý domácí produkt.....	33
3.4.3 Inflace	35
3.4.4 Nezaměstnanost	40
3.5 Právní gramotnost	42
3.5.1 Právo veřejné	43
3.5.2 Právo soukromé	45
3.5.3 Ochrana spotřebitele	47

3.6	Numerická gramotnost	48
3.7	Informační gramotnost	48
3.7.1	Zdroje a nástroje vyhledávání informací	49
3.7.2	Rizika a bezpečnost na internetu.....	50
3.8	Finanční vzdělávání.....	56
3.8.1	Standard finanční gramotnosti	57
	Nákupy, placení a inflace.....	58
	Hospodaření domácnosti.....	58
	Přebytek rozpočtu domácnosti	58
	Schodek rozpočtu domácnosti	58
4	Vlastní práce	60
4.1	Výzkumný soubor	60
4.2	Test finanční gramotnosti	60
4.3	Vyhodnocení jednotlivých otázek	61
4.3.1	Otázka číslo 1 – rozdíl mezi debetní a kreditní kartou	61
4.3.2	Otázka číslo 2 – výpočet částky na spořicímu účtu	64
4.3.3	Otázka číslo 3 – výpočet rodinného rozpočtu	66
4.3.4	Otázka číslo 4 – následky nezaplacení pokuty.....	69
4.3.5	Otázka číslo 5 – dohoda o provedení práce	71
4.3.6	Otázka číslo 6 – následky nesjednaného povinného ručení.....	74
4.3.7	Otázka číslo 7 – riziko podepsané směnky	77
4.3.8	Otázka číslo 8 – počínání při nesložení maturitní zkoušky	80
4.3.9	Otázka číslo 9 – riziko při prodeji a nákupu na internetu	82
4.3.10	Otázka číslo 10 – přístup ke zprávám od podezřelých účtů.....	85
5	Výsledky a diskuse	88
5.1	Výsledky.....	88
5.2	Diskuse	91
6	Závěr.....	94
7	Seznam použitých zdrojů.....	97
8	Přílohy	107
8.1	Test finanční gramotnosti	107

Seznam obrázků

Obrázek č. 1:	Stabilita a likvidita měnových agregátů	18
Obrázek č. 2:	Investiční trojúhelník	22
Obrázek č. 3:	Schéma vztahů mezi subjekty pojištění.....	23
Obrázek č. 4:	Schéma finančního plánu.....	26

Obrázek č. 5: Daňový systém v České republice.....	28
Obrázek č. 6: Vývoj hrubého domácího produktu v České republice	34
Obrázek č. 7: Příklad spyware vyžadující přihlášení do účtů.....	52
Obrázek č. 8: Ukázka phishingu	53
Obrázek č. 9: Ukázka šíření hoaxy	54
Obrázek č. 10: Romance scam.....	55

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Složení měnových agregátů dle České národní banky	18
Tabulka č. 2: Stanovení hypotéky.....	38
Tabulka č. 3: Stanovení hypotéky.....	39
Tabulka č. 4: Počet odpovědí v otázce číslo 1	62
Tabulka č. 5: Počet odpovědí po normalizaci v otázce číslo 1	62
Tabulka č. 6: Počet získaných bodů v otázce číslo 1	62
Tabulka č. 7: Procentuální zastoupení v otázce číslo 1	62
Tabulka č. 8: Počet odpovědí v otázce číslo 2	64
Tabulka č. 9: Počet odpovědí po normalizaci v otázce číslo 2	64
Tabulka č. 10: Počet získaných bodů v otázce číslo 2.....	65
Tabulka č. 11: Procentuální zastoupení v otázce číslo 2	65
Tabulka č. 12: Počet odpovědí v otázce číslo 3	67
Tabulka č. 13: Počet odpovědí po normalizaci v otázce číslo 3	67
Tabulka č. 14: Počet získaných bodů v otázce číslo 3	67
Tabulka č. 15: Procentuální zastoupení v otázce číslo 3	67
Tabulka č. 16: Počet odpovědí v otázce číslo 4.....	69
Tabulka č. 17: Počet odpovědí po normalizaci v otázce číslo 4	69
Tabulka č. 18: Počet získaných bodů v otázce číslo 4.....	70
Tabulka č. 19: Procentuální zastoupení v otázce číslo 4	70
Tabulka č. 20: Počet odpovědí v otázce číslo 5	72
Tabulka č. 21: Počet odpovědí po normalizaci v otázce číslo 5	72
Tabulka č. 22: Počet získaných bodů v otázce číslo 5	72
Tabulka č. 23: Procentuální zastoupení v otázce číslo 5	72
Tabulka č. 24: Počet odpovědí v otázce číslo 6	74
Tabulka č. 25: Počet odpovědí po normalizaci v otázce číslo 6	74
Tabulka č. 26: Počet získaných bodů v otázce číslo 6.....	75
Tabulka č. 27: Procentuální zastoupení v otázce číslo 6	75
Tabulka č. 28: Počet odpovědí v otázce číslo 7	78
Tabulka č. 29: Počet odpovědí po normalizaci v otázce číslo 7	78
Tabulka č. 30: Počet získaných bodů v otázce číslo 7	78
Tabulka č. 31: Procentuální zastoupení v otázce číslo 7	78
Tabulka č. 32: Počet odpovědí v otázce číslo 8	80
Tabulka č. 33: Počet odpovědí po normalizaci v otázce číslo 8	80
Tabulka č. 34: Počet získaných bodů v otázce číslo 8.....	81
Tabulka č. 35: Procentuální zastoupení v otázce číslo 8	81
Tabulka č. 36: Počet odpovědí v otázce číslo 9	83
Tabulka č. 37: Počet odpovědí po normalizaci v otázce číslo 9	83
Tabulka č. 38: Počet získaných bodů v otázce číslo 9.....	83
Tabulka č. 39: Procentuální zastoupení v otázce číslo 9	83

Tabulka č. 40: Počet odpovědí v otázce číslo 10	86
Tabulka č. 41: Počet odpovědí po normalizaci v otázce číslo 10	86
Tabulka č. 42: Počet získaných bodů v otázce číslo 10	86
Tabulka č. 43: Procentuální zastoupení v otázce číslo 10.....	86
Tabulka č. 44: Srovnání hodnot všech otázek.....	88

Seznam grafů

Graf č. 1: Poptávka na trhu	31
Graf č. 2: Nabídka na trhu.....	32
Graf č. 3: Rovnováha na trhu	32
Graf č. 4: Teoretický hospodářský cyklus	34
Graf č. 5: Model splátkového kalendáře	39
Graf č. 6: Model splátkového kalendáře	39
Graf č. 7: Úspěšnost odpovědí otázky číslo 1	63
Graf č. 8: Úspěšnost odpovědí otázky číslo 2.....	65
Graf č. 9: Úspěšnost odpovědí otázky číslo 3.....	68
Graf č. 10: Úspěšnost odpovědí otázky číslo 4.....	70
Graf č. 11: Úspěšnost odpovědí na otázku číslo 5	73
Graf č. 12: Úspěšnost odpovědí na otázku číslo 6	75
Graf č. 13: Úspěšnost odpovědí na otázku číslo 7	79
Graf č. 14: Úspěšnost odpovědí na otázku číslo 8	81
Graf č. 15: Úspěšnost odpovědí na otázku číslo 9	84
Graf č. 16: Úspěšnost odpovědí na otázku číslo 10	87
Graf č. 17: Procentuální úspěšnost středních škol	89
Graf č. 18: Úspěšnost odpovědí všech otázek.....	90

1 Úvod

Tématem bakalářské práce je finanční gramotnost vybrané skupiny obyvatel s hlavním zaměřením na studenty různých středních škol ve městě Mělník. Finanční gramotnost lze vyložit jako souhrn schopností a dovedností, které vedou k porozumění v oblasti financí, orientování se v problematice financí a zároveň jako schopnost své finance spravovat.

Na finanční gramotnost člověka má vliv několik faktorů, na počátku života to je rodina, následně vzdělávací školní programy vycházející ze standardů finanční gramotnosti, jež byly aktualizován k roku 2017. Vliv na zvyšování úrovně finanční gramotnosti mají také digitální technologie a aplikace, které poskytují možnost sledování osobních financí. Neméně důležité je finanční poradenství, které může být poskytováno jednotlivcům i firmám, kteří dostávají personalizované rady při rozhodování v oblasti finančních otázek.

Hlavními zprostředkovateli pro růst finanční gramotnosti jsou v České republice Ministerstvo financí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Česká národní banka. Právě Ministerstvo financí vyhotovuje již zmíněný Standard finanční gramotnosti a Národní strategii finančního vzdělávání 2.0, jež vytyčuje základní směr, kterým by se mělo finanční vzdělávání v dalších letech ubírat.

Zásluhou postupných změn v poskytování finančního vzdělávání se pozvolna zvyšuje úroveň znalostí občanů v oblasti financí a orientování se v dané problematice.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Primárním cílem bakalářské práce je komparace finanční gramotnosti u studentů třetích ročníků Gymnázia Jana Palacha Mělník, Střední průmyslové školy stavební a Integrované střední školy technické, jež bude realizována na základě provedeného testu finanční gramotnosti. Bude zkoumána finanční gramotnost vybrané skupiny a identifikován předpokládaný rozdíl v úrovni finanční gramotnosti mezi jednotlivými skupinami.

Dílčím cílem je deskripce problematiky finanční gramotnosti a finančního vzdělávání ve školách. Jedním z dalších dílčích cílů je provést analýzu výsledků testování. Vyhodnocení testu finanční gramotnosti bude podkladem pro zjištění rozdílů v úrovni dosažené finanční gramotnosti mezi řešenými skupinami studentů.

2.2 Metodika

Bakalářská práce bude rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou část. Teoretická část bude primárně vycházet z odborné literatury, případně z internetových zdrojů. V teoretické části bude postupně provedena deskripce problematiky finanční gramotnosti a systému její výuky na středních školách. Postupně budou charakterizovány jednotlivé složky finanční gramotnosti a pečlivě vysvětleny další termíny, jež s problematikou úzce souvisí.

V praktické části bude uskutečněno testování vybrané skupin studentů. Test bude zkoumat úroveň finanční gramotnosti a zároveň budou zjišťovány dovednosti studentů v oblasti finanční gramotnosti. Jako metoda testového šetření poslouží ve dvou případech tištěné testy a ve dvou případech testy v online prostředí. Studenti test vyplňovali přímo na středních školách v době výuky a zcela anonymně. Test bude sestaven z deseti otázek tak, aby pokryl všechny složky finanční gramotnosti minimálně jednou otázkou. Při vyhodnocování testů budou odpovědi normalizovány tak, aby byl rozdílný počet odpovědí za každou školu převeden na stejný základ pro lepší porovnávání. Otázky, u kterých bude nutné odpovědět správně na tři podotázky, budou hodnoceny 0,33 body za jednu správně zodpovězenou podotázku. Za tuto otázku lze však získat maximálně 1 bod. U otázek, kde je potřeba dvou správných odpovědí, bude respondentovi přiděleno 0/0,5/1 bodů. Za otázky s jednou požadovanou odpovědí je možné získat maximálně 1 bod.

Test se uskuteční ve třetích ročnících vybraných středních škol. Dále bude uskutečněna analýza získaných dat a její výsledky budou komparovány v rámci skupin studentů. V rámci testování budou vytvořeny čtyři skupiny studentů na základě střední školy, kterou studují. Půjde o studenty ročníků čtyřletého a osmiletého oboru na Gymnáziu Jana Palacha Mělník, studenty třetího ročníku Střední průmyslové školy stavební Mělník a Integrované střední školy technické Mělník. Časová dotace na test bude 20 minut a test bude vyplňován v přítomnosti jednoho pedagogického pracovníka. Před zahájením testování budou všichni studenti poučeni o požadavcích na vyplňování testu.

Komparace odpovědí studentů všech skupin bude provedena na základě hodnotící škály zjištěných bodových rozdílů v souvislosti s maximálním možným počtem získaných bodů:

- Rozdíl rovný nebo vyšší než 30 procentních bodů bude vyhodnocen jako velmi významný.
- Rozdíl v rozmezí 16–29 procentních bodů bude vyhodnocen jako významný.
- Rozdíl rovný nebo nižší než 15 procentních bodů bude vyhodnocen jako nevýznamný.

3 Teoretická východiska

3.1 Finanční gramotnost

Ministerstvo financí redefinovalo finanční gramotnost jako: „soubor znalostí, dovedností a postojů nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování.“ (MINISTERSTVO FINANCÍ ČR, 2019, s. 5) (3)

Starší definice finanční gramotnosti zní: „Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.“ (21, s.11)

3.1.1 Složky finanční gramotnosti

- peněžní gramotnost,
- rozpočtová gramotnost,
- cenová gramotnost,
- právní gramotnost,
- numerická gramotnost,
- informační gramotnost. (2)

3.1.2 Důsledky nedostatečné finanční gramotnosti

Finančně gramotný člověk by měl být schopen:

- finančně zabezpečit sebe, svou rodinu a zodpovědně zabezpečit osobní/rodinný rozpočet,
- orientovat se v problematice peněz, cen a aktivně vystupovat na trhu finančních produktů,
- spravovat svá finanční aktiva a závazky, přitom brát v potaz jeho měnící se životní situaci.

Pokud člověk není schopen plnit předpoklady především ze třetího bodu, může dojít k jednomu z několika důsledků nedostatečné finanční gramotnosti. Mezi takové důsledky patří zadlužení, předlužení a exekuce.

Zadlužení – k zadlužení dochází hned v moment samotné půjčky peněz. Z osoby se tedy stává dlužník, který má dluh neboli závazek vůči svému věřiteli. Věřitel – osoba, která dlužníkovi obnos půjčila má pohledávku (právo) na vrácení veškerých peněz. Dlužník má povinnost peníze řádně a včas vrátit, pokud dojde ke zpoždění či zaplacení menší částky, pak jsou uděleny sankce z prodlení. (20)

Předlužení – vzniká ve chvíli, kdy dlužník již není schopen splácet svoje závazky včas. Tudíž dlužník nezaplátí samotnou splátku, dluhovou službu a penále, které narůstají s každým dalším zpožděním. Pokud výše dluhu přesáhne hodnotu veškerého majetku dlužníka, dochází k předlužení. Předlužení má tři příčiny vzniku – nedostačující příjmy, abnormálně vysoké výdaje a nedostatečná právní ochrana spotřebitele. Tento jev je zvaný dluhový kruh, protože pokud se problém stále zvětšuje, rostou tak nejen úroky a pokuty, ale spolu s tím i náklady, které jsou vynaloženy na vymáhání dluhu a dlužníkovi tak vznikají další závazky. V takovém případě je řešením exekuce. (18)

Exekuce – je vynucené splacení dluhů pod záštitou soudu. Exekutor je pomocnou rukou státu, je státem pověřen k vymáhání dluhu, činí tak namísto soudce a jeho jednání je tedy považováno za úkony soudu. Po doručení exekučního příkazu má dlužník 30 dní na úhradu dluhu, pokud tak neučiní, je soudním exekutorem provedena samotná exekuce na základě stanoveného typu exekuce. (19) *„Exekuce podle zákona může proběhnout těmito způsoby: srážkami ze mzdy, příkázáním pohledávky z účtu povinného nebo jiné peněžité pohledávky, prodejem movitých věcí, prodejem nemovitostí a zřízením soudcovského zástavního práva na nemovitostech.“* (20, s. 1)

3.2 Peněžní gramotnost

Peněžní gramotnost je soubor dovednostní a vědomostí, které jsou obzvlášť podstatné pro správu hotovostních a bezhotovostních peněz s následnými transakcemi mezi nimi a také pro znalost nástrojů, které jsou potřebné k jejich správě. Může se například jednat o běžný účet, platební nástroje a jiné. (2)

3.2.1 Peníze

„Za peníze lze považovat cokoli, co jsou lidé všeobecně ochotni přijmout výměnou za statky a služby, a co je přijímáno ke splácení dluhů.“ (1, s. 78)

Peníze jsou obecně přijímaným prostředkem, kterým je možné provádět platbu za zboží a služby.

3.2.2 Podstata a historie peněz

V historii neměly peníze podobu, na kterou jsme zvyklí dnes, během několika tisíců let došlo k velkému vývoji. Nejzákladnější a nejstarší forma směny byl tzv. barterový obchod. Jedinou podmínkou bylo, že je možné směniti pouze věci stejné hodnoty. Pokud se tak nestalo, jedna ze zúčastněných stran nebyla ochotna tuto směnu dokončit. Velkým úskalím bylo a je, že nabízející vždy musí najít zájemce, který stojí o dané zboží a je ochoten ho směniti. S tímto typem obchodu se lze setkat i v dnešní době.

Tyto problémy byly vyřešeny především díky komoditním penězům. Stále se jednalo o prostředek směny s rozdílem, že se používaly věci a materiály, které byly napříč společnostmi považovány za cenné. Pro tyto účely se používala sůl, kožešina, plátno, olivový olej či skot.

Komoditní peníze se vyznačovaly špatnou dělitelností, nepřenositelností a také snadno došlo ke zkažení dané věci. Z toho důvodu se společnost uchýlila k drahým kovům, nejčastěji ke zlatu a stříbru. Zlato či stříbro je dělitelné, nemá trvanlivost a dá se dobře určit přesná hodnota vzhledem k vážení. Později se z takových materiálů začaly razit i mince. Mince měly velké výhody, ale i přesto se začaly přibližně v 10. století v Číně používat papírové bankovky. Hlavní důvodem byla váha, která je u mincí několikanásobně vyšší než u papírových bankovek. (1)

3.2.3 Formy peněz

Peníze se vyskytují ve více podobách:

- Hotovostní – za hotovost se považují pouze mince a bankovky. V České republice jsou platné české koruny, které vydává Česká národní banka. (10)
- Bezhotovostní – peníze, mají podobu záznamů na jednotlivých účtech v bankách. Bezhotovostní peníze lze ihned vybrat z účtu v podobě hotovosti, nejčastěji je to skrze bankomat příslušné banky. S penězi je možné nakládat na základě několika druhů platebních příkazů, buď dochází k přičítání peněz na účet anebo jsou z účtu odečítány. (11)
- Cenné papíry – jsou akcie, dluhopisy, podílové listy, směnky, šeky, státní pokladniční poukázky a jiné. Prostřednictvím cenných papírů věřitel tvoří zisk

a investuje, naopak eminent získá potřebné finanční prostředky, se kterými dále nakládá. Pomocí cenných papírů jejich majitelé uplatňují nárok na podíl ze zisku, jsou to tedy peněžní, či majetkové pohledávky vůči emitentovi, jenž cenný papír vydal. (12)

- Virtuální měna (kryptoměny) – je digitální typ měny, která není nijak kontrolována či regulována, a proto hrozí riziko propadu její hodnoty. Transakce kryptoměn jsou ukládány do virtuální účetní knihy a tvoří digitální řetězec neboli blockchain. Nejznámější a nejstarší kryptoměnou je Bitcoin. Bitcoin funguje na principu založení bitcoinové peněženky, do které je následně možné koupit Bitcoin za hotovost (v bitcoinmatech) anebo bezhotovostně převodem peněz/ online platbou. Jelikož je to nehmatatelná měna, tak pomocí ní lze platit zejména online, případně naskenováním QR kódu v mobilní peněžence. Ke dni 26.2.2023 ve 12:35 je hodnota jednoho Bitcoinu (BTC) 1 202 168 Kč. (30) (31) (55)

Funkce peněz

- Prostředek směny – tato funkce vychází z předpokladu, že každé zboží je směnitelné za peníze a má svou peněžní hodnotu. V dnešní době je valná většina směnných aktů prováděna bezhotovostně, například převodem peněz mezi účty či platbou přes platební terminál. Zbylé směnné akty jsou zprostředkovány bankovkami a mincemi čili oběživem.
- Účetní jednotka – penězi vyjadřujeme hodnotu zboží či služeb, přesněji slouží k měření hodnoty.
- Uchovatel hodnoty – vystihuje schopnost peněz zachovat si kupní sílu napříč časem. Tuto funkci mají i akcie, nemovitosti a díla umělců, na které nedopadá znehodnocování inflací.

3.2.4 Peněžní agregáty

Peněžní, jinak nazývané měnové agregáty jsou prostředkem centrálních bank, které díky nim sledují, případně ovlivňují množství peněz, které jsou momentálně v oběhu. Dle centrálních bank je vymezeno několik forem peněz na základě jejich likvidity.

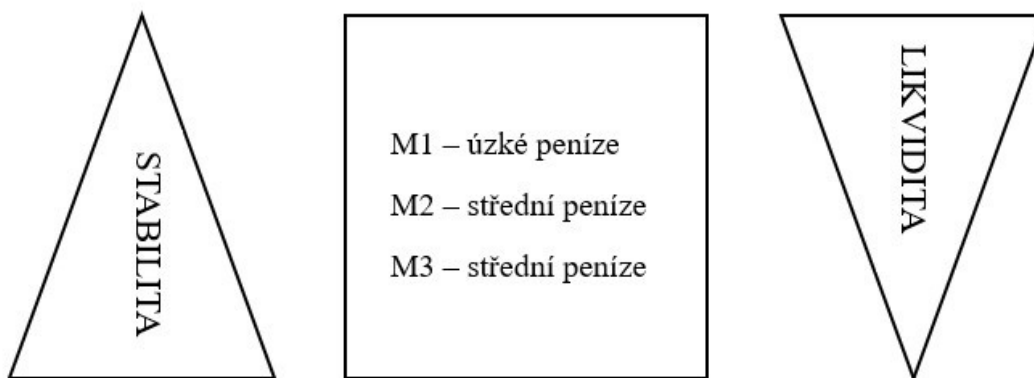
Peněžní agregáty mají několik zásadních pravidel, které zní:

- „značí se velkým písmenem *M* a číslicí,

- jsou seřazeny podle likvidity od nejvíce likvidních (nejmenší číslo – M0) po nejméně likvidní (největší číslo),
- každý peněžní agregát s vyšším číslem obsahuje celý peněžní agregát s číslicí o jednu nižší plus určitou část dalších méně likvidních peněžních prostředků.
- oběživo se zpravidla označuje jako M0,
- do peněžních agregátů se zahrnují pouze nástroje držené rezidenty (občany dané země a firmami se sídlem v dané zemi), protože se předpokládá, že pouze ty mohou ovlivnit domácí cenovou hladinu.“ (14, s.71)

Likvidita peněz je ukazatel, který odráží schopnost aktiv přeměnit se na peníze v hotovosti. Čím více je aktivum likvidní, tím více je směnitelné, lépe obchodovatelné. (13)

Obrázek č. 1: Stabilita a likvidita měnových agregátů

Zdroj: vlastní zpracování dle (14)

Tabulka č. 1: Složení měnových agregátů dle České národní banky

Pasiva	M1	M2	M3
emitované oběživo	X	X	X
jednodenní vklady	X	X	X
vklady s dohodnutou splatností do dvou let		X	X
vklady s výpovědní lhůtou do tří měsíců		X	X
repo operace			X
akcie/podílové listy fondů peněžního trhu			X
emitované dluhové cenné papíry do dvou let			X

Zdroj: vlastní zpracování dle (15)

3.2.5 Domáci a zahraniční měna

Za domáci měnu se považuje určitý druh peněz, který je upraven právním řádem určité země. Je to zákonné platidlo, které je uznáváno na daném území. v České republice je uznávaným platidlem koruna česká. O množství peněz v oběhu rozhoduje centrální banka, pro Českou republiku je to Česká národní banka.

Zahraníční měnou jsou všechny ostatní měny, vyjma měny domácí, tzn. koruny české. Zahraniční měna může být platná ve větším množství států, jako například dolar a euro. (2)

3.2.6 Platební styk

Platební styk dle zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance je organizovaný systém mezi bankami a finančními institucemi, které zprostředkovávají peněžní platby. Hotovostní a bezhotovostní platební styk se vzájemně prolíná. Peněžní platby jsou uskutečněny hotovostně (za pomoci bankovek a mincí) anebo bezhotovostně, kdy je převod na účet uskutečněn bez potřeby fyzických peněz. (28)

Hotovostní platební styk probíhá prostřednictvím hotových peněz (bankovky a mince). Hotovost je používána při placení nižších částek anebo při složení spropitného, jde o předání hotovosti tzv. z ruky do ruky. Hotovostní platební styk lze provést téměř okamžitě a nenese žádné další dodatečné náklady jako je např. zřízení bankovního účtu a opatření platební karty. Platba v hotovosti je omezena do výše 270 000 Kč, v případě překročení částky je nutné provést bezhotovostní platební styk. (2)

Bezhotovostní platební styk je transakce, při které dojde k bezhotovostnímu převodu peněžních prostředků mezi účty. Nejen vklady na bankovní účtu jsou považovány za bezhotovostní platbu, ale i určité druhy cenných papírů – šeky a směnky. Pro používání bezhotovostního platebního styku je nutností mít vedený běžný účet u některé z komerčních bank, které zaštiťuje Česká národní banka.

K uskutečnění bezhotovostního platebního styku je potřeba platební karta, která je zároveň nutná i pro hotovostní platbu jako prostředek výběru z bankomatu. Používají se **kreditní a debetní** karty.

- Kreditní karta – je defacto úvěrová karta. Primární výhodou kreditní karty je, že na relativně dlouhou dobu (v některých případech až 45 dní) je možné nakládat s penězi banky, bez toho, aniž by za to něco chtěla. Tato doba se

nazývá bezúročné období. Po uplynutí bezúročné doby, kdy dojde k potřebě zaplatit bance peníze, zaplatíme celou částku z našich financí. Pokud nastane situace, kdy nesplátíme požadovanou částku v plné výši, začne se kreditní karta chovat jako úvěrový produkt neboli půjčka. Je tedy nezbytné platit určité procento z dlužné částky. Obecně mají kreditní karty nejvyšší úročení, není tak vůbec výhodné používat ji jako úvěrový produkt. (6)

- Debetní karta – neboli platební karta funguje na principu, kdy je nakládáno jen a pouze s financemi, které jsou na zřízeném běžném účtu, s výjimkou sjednaného kontokorentu. Po použití debetní karty je daná částka v krátkém čase strhnuta z účtu a připsána na účet příjemce. (2)

3.2.7 Bankovní a nebankovní sektor

Bankovní sektor je tvořen centrální bankou – Česká národní banka, soustavou obchodních bank a vztahy mezi nimi. (2)

- Centrální banka zastává veřejné zájmy, jejím cílem není tvoření zisku, nýbrž stabilizovat měnu a zajistit hospodářskou stabilitu. Centrální banka je nezávislá na vládě a všechny své cíle plní prostřednictvím podřazených komerčních bank.
- Komerční banka vystupuje jako podnikatelský subjekt na území České republiky, je držitelem bankovní licence a cílem je generovat zisk. Jejím hlavním úkolem je přijímání vkladů od právnických a fyzických osob a poskytování úvěrů.

Nebankovní sektor tvoří všechny ostatní společnosti, jež poskytují stejné služby a operace jako komerční banky s rozdílem, že nevlastní bankovní licenci. Nepodléhají zvláštnímu zákonu, jejich činnost není kontrolována Českou národní bankou. Tudiž veškeré vklady a poskytnuté úvěry těmito společnostmi jsou bez jakékoliv záruky. (2)

Nováková a Sobotka dělí obchodní banka na:

- „*univerzální*,
- *specializované*:
 - *spořitelny*,
 - *stavební spořitelny*,
 - *hypoteční banky*,

- *investiční banky,*
- *úvěrová družstva,*
- *rozvojové banky.*“ (2, s. 139)

3.2.8 Úvěr, úrok a úroková sazba.

Úvěr neboli bankovní půjčka je poskytována komerční bankou nebo nebankovní společností a slouží k dočasnému překlenutí nedostatku financí. Úvěry se poskytují na základě předem sjednané písemné smlouvy, případně u nebankovních společností na principu peer-to-peer.

Rozlišení úvěrů podle délky úvěru:

- krátkodobé (délka do 1 roku),
- střednědobé (do 5 let),
- dlouhodobé (nad 5 let).

Úrok vyjadřuje cenu peněz, je to peněžitá odměna za půjčení peněz pro věřitele (ten, kdo půjčuje peníze) a pro dlužníka to je cena, kterou platí za zapůjčené peníze. Spolu s úrokem je spojena úroková sazba. Úroková sazba vyjadřuje podíl úroku v procentech vzhledem k hodnotě půjčeného kapitálu. K správnému výpočtu úroku je nutné znát zkratky, které definují délku období, ke kterému se vztahuje úroková sazba.

Úroková sazba může být:

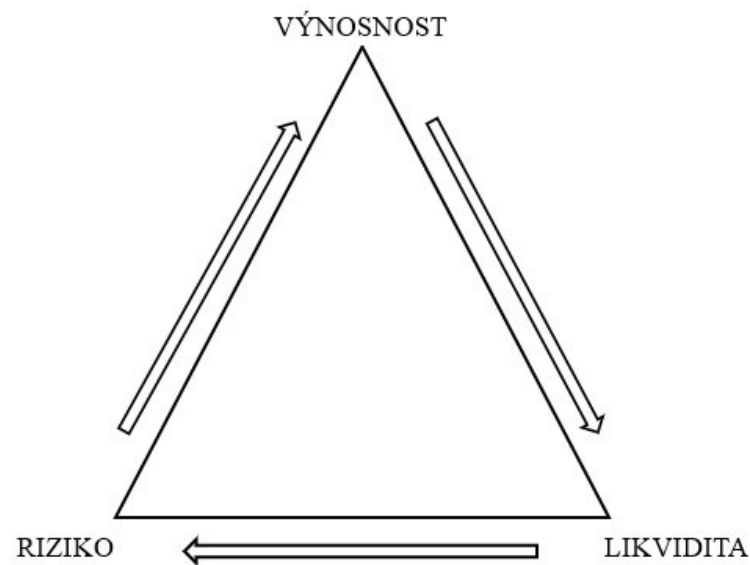
- roční, p.a. (per annum),
- pololetní, p.s. (per semestrum),
- čtvrtletní, p.q. (per quartale),
- měsíční, p.m (per mensem),
- denní, p.d. (per dies). (2) (27)

3.2.9 Investice

Investice lze charakterizovat jako odloženou část úspor do budoucna s vidinou vyššího zhodnocení finančních prostředků. Investice můžeme rozdělit na **finanční** a **reálné**. Do kategorie finančních investic řadíme akcie, dluhopisy, kurzy měn, podílové fondy, investiční certifikáty. Reálné investice mají často hmotnou podobu anebo jsou přímo spjaty s podnikatelskou činností. Jsou to nemovitosti, starožitnosti, umění, patenty, ochranné známky a samotné podnikání. (46) (51)

U každé investice lze sledovat charakteristické znaky, což je výnosnost, likvidita a riziko. To, jaká existuje závislost mezi výnosností, likviditou a rizikem lze vyčíst z tzv. investičního trojúhelníku. Všeobecně platí, že spolu s pravděpodobně vyšší výnosností je vyšší i rizikovitost, a naopak nižší likvidita (s jakou rychlostí se investor dostane ke svým finančním prostředkům). Nikdy nemůže investice splňovat všechny tři znaky na maximum, nelze mít nejvýnosnější investici, která je nejbezpečnější a zároveň nejlikvidnější. (2)

Obrázek č. 2: Investiční trojúhelník

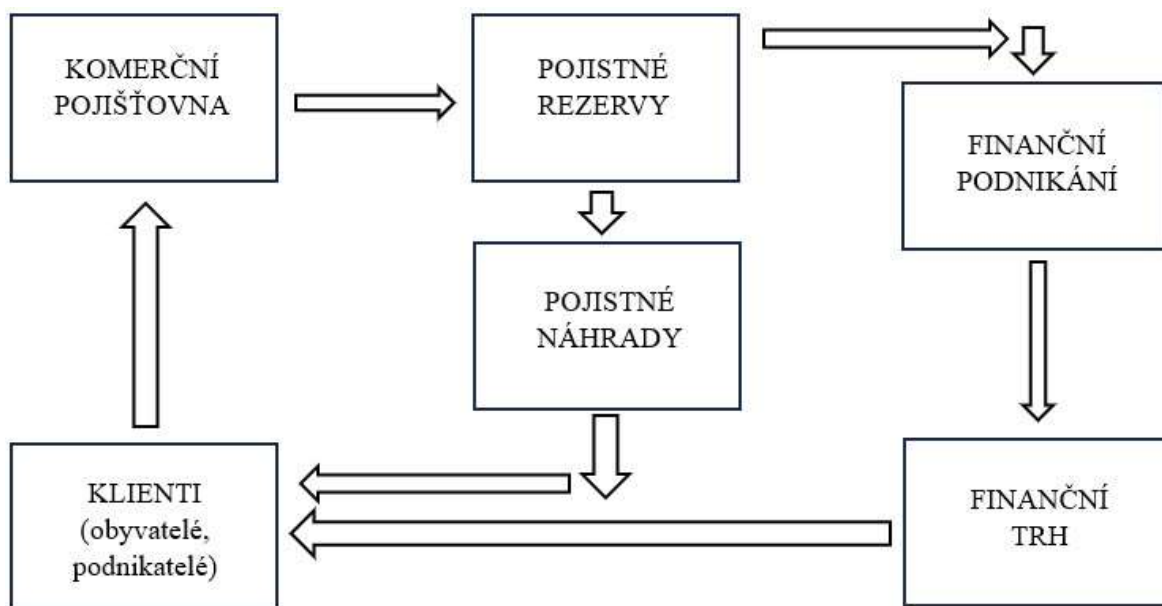
Zdroj: vlastní zpracování dle (2)

3.2.10 Pojištění

Pojištění je charakterizováno jako vědomé ukládání finanční rezervy, která slouží k pokrytí škody způsobené v případě nahodilých událostí. Riziko je na základě pojistné smlouvy přeneseno z pojištěné osoby na pojistitele – pojišťovna. Pojištěná osoba (pojistník) platí poskytovateli služby (pojistiteli) pravidelně pojistné za poskytované služby. V případě vzniku pojistné události je pojistníkovi vyplaceno pojistné plnění. Výše vyplaceného pojistného plnění není závislá na dosud zaplacených finančních prostředcích. (2) (48)

Pojistná smlouva neboli pojistka je smlouva, ve které se pojistitel zavazuje, že při vzniku nahodilé události (pravděpodobnost výskytu musí být <1) poskytne pojistné plnění pojistiteli. Smlouva, která má delší trvání, než jeden rok musí být písemně sepsána, krátkodobé pojištění lze sjednat online. Pojištění vzniká na základě sepsaných podmínek, a pokud není stanoveno jinak, je platné následující den po podepsání smlouvy. (2) (49)

Obrázek č. 3: Schéma vztahů mezi subjekty pojištění

Zdroj: vlastní zpracování dle (54)

3.2.11 Spoření

Spoření je nakládání s penězi, díky kterému vznikají úspory. Znamená to, že určité procento finančních prostředků je odkládáno pro použití v budoucnosti. Sjednání spoření u komerční banky je možnost, jak zachovat hodnotu peněz s minimálním rizikem. Před začátkem samotného spoření je stanovena úroková sazba za časovou jednotku. To se nedá srovnat se spořením doma, kdy si peníze odkládáme stranou, a tak postupně ztrácí na hodnotě. (46) (2)

Mezi nejběžnější produkty spoření patří:

- stavební spoření,
- spořicí účet,
- termínovaný vklad. (2)

3.3 Rozpočtová gramotnost

„Rozpočtovou gramotnost představují kompetence nezbytné pro správu osobního/rodinného rozpočtu (např. schopnost vést rozpočet, stanovovat finanční cíle a rozhodovat o alokaci finančních zdrojů) a zahrnuje i schopnost zvládat různé životní situace z finančního hlediska. Rozpočtová gramotnost zahrnuje vedle výše popsané obecné složky také dvě složky specializované: správu finančních aktiv (např. vkladů, investic a pojištění) a

správu finančních závazků (např. úvěrů nebo leasingu). To předpokládá v obou případech orientaci na trhu různě komplikovaných finančních produktů a služeb, schopnost mezi sebou jednotlivé produkty či služby porovnávat a volit ty nejvhodnější s ohledem na konkrétní životní situaci.“ (57, s. 12)

Rozpočtová gramotnost je schopnost zvládat různorodé situace, které jsou spjaty s veřejnými financemi, rozpočtem, daněmi, rozpočtovou ekonomikou a správou osobních financí. Rozpočtová gramotnost se věnuje především správě finančních aktiv a správě finančních závazků. (2) (4)

3.3.1 Rozpočet

Státní rozpočet je finanční plán státu, který stanovuje a určuje, jak bude nakládáno s peněžními prostředky. Jde o souhrn všech očekávaných příjmů a výdajů, jež mají nastat v nadcházejícím roce. Příjmy jsou tvořeny daněmi poplatníků, výpůjčkami a jinými příjmy (poskytnuté prostředky z rozpočtu Evropské unie). Výdaje jdou především do rozpočtů krajů a obcí, dotace, školství, zdravotnictví, vyplácení důchodů a sociálních dávek a také do zaopatření obrany.

„Saldo rozpočtu je rozdíl mezi očekávanými příjmy a výdaji. Kladné saldo znamená přebytek rozpočtu a záporné saldo se označuje jako schodek nebo deficit.“ (64, s. 7) Podle toho, v jakém poměru jsou příjmy a výdaje na rozpočtový rok, se jedná buď o **vyrovnaný** (příjmy = výdaje), **přebytkový** (příjmy > výdaje) anebo **deficitní** (výdaje > příjmy) státní rozpočet. (64)

Osobní rozpočet je přehled veškerých příjmů a výdajů, které má daný jedinec za určité období. Je jedním z prostředků, který napomáhá ke zvládnutí ekonomického života. Sestavením rozpočtu je možné vyčlenit zdroje na pravidelné spoření nebo také poskytnout rámec pro snížení dluhů. Každý domácí a osobní rozpočet by měl disponovat finanční rezervou pro případné placení náhodných a nepředvídatelných výdajů. (2)

Příjmy lze rozdělit na čtyři základní typy:

- mzdy a platy,
- sociální příjmy,
- mimořádné příjmy,
- reziduální (pasivní) příjmy. (2)

Výdaje se dělí do sedmi kategorií:

- běžná spotřeba,
- bydlení,
- vzdělání, volný čas, zábava, luxus,
- ochrana,
- spoření,
- dluhy,
- ostatní. (2)

3.3.2 Finanční plánování

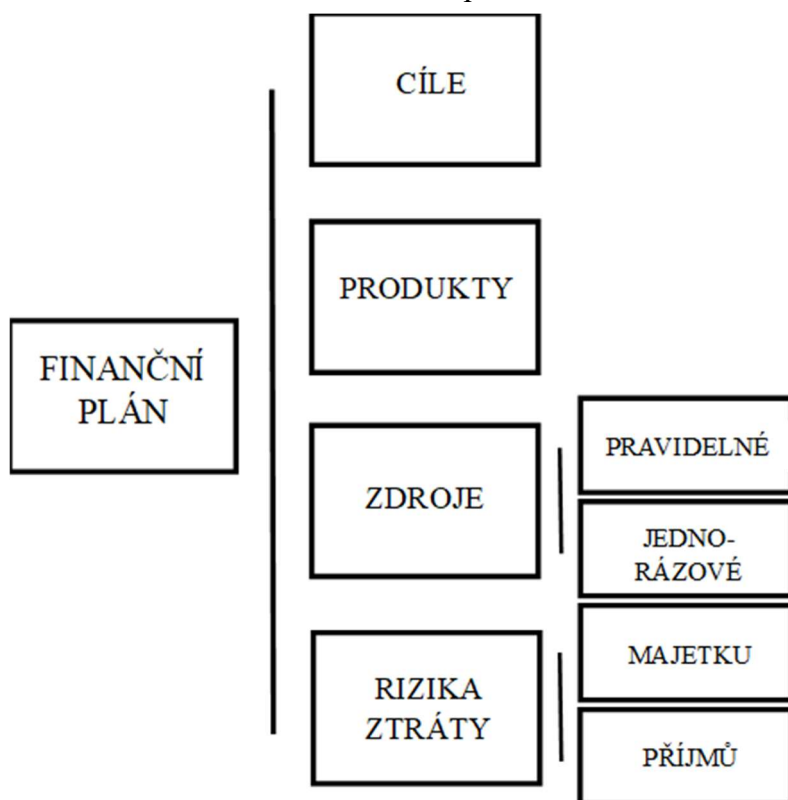
Finanční plánování je počínání, kdy je cílem zajistit a udržet finanční rovnováhu s pomocí finančního plánu. Jedinci jde o to, aby dosáhl naprosté kontroly nad svými finančními prostředky. Finančně plánovat je možné začít z mnoha důvodů: zajištění lepšího bydlení, vzdělání, zisku peněz k provozování svých zálib, zajištění financí na stáří anebo pro koupi auta, nemovitosti.

Nezbytností pro finanční plánování je vytvořit finanční plán, jehož hlavním cílem je vyhodnotit příjmy a výdaje jedince/rodiny a následně dle správné kombinace příjmů a výdajů využít veškeré prostředky optimálním způsobem.

Sestavení samotného finančního plánu má několik kroků:

- analýza majetku z příjmu,
- analýza rizik,
- analýza cílů,
- analýza stávajícího řešení. (2)

Obrázek č. 4: Schéma finančního plánu

Zdroj: vlastní zpracování dle (65)

3.3.3 Plánování osobního rozpočtu

Plánování osobního rozpočtu je nezbytné pro bezpečné nakládání s osobními financemi tak, aby byl jedinec schopen vyžít ze svých pravidelných příjmů a v ideálním případě si zbylé peníze uspořít. Uspořené peníze lze v optimálním případě následně investovat a ty následně generují další finanční prostředky.

K sestavení rozpočtu je nutné vzít v potaz veškeré pravidelné finanční příjmy a výdaje za určité časové období – ideálně za měsíc. Příjmy se dělí na pravidelné, nepravidelné a jednorázové. Pravidelné příjmy jsou odměny za práci a rodičovské a ostatní příspěvky, k nepravidelným příjmům se řadí prémie, přijaté úroky z vkladů a příjmy z cenných papírů. Jednorázové příjmy jsou přijaté finance z prodeje osobního majetku či nemovitostí. Výdaje lze rozdělit na fixní, variabilní a jednorázové. Fixní neboli pevné výdaje vznikají běžným provozem domácnosti nebo při zajišťování lidských potřeb a je velmi obtížné je snížit, jedná se o splátky hypotéky a půjček, nájem nebo leasing. Variabilní neboli kontrolované výdaje se dají v případě potřeby snížit a je možné si některé položky minimálně z části odepřít. Patří sem zejména výdaje za oblečení, potraviny, údržbu, platby za telefon a náklady na zábavu. Do poslední kategorie jednorázových výdajů lze zařadit velké finanční položky, které slouží

pro dlouhodobé používání. Do této kategorie spadá koupě nového automobilu, nemovitosti a také výdaje na zimní a letní dovolené.

Nutnými kroky pro sestavení rozpočtu je vytvoření přehledné tabulky v papírové či elektronické podobě, do které jsou zaneseny veškeré osobní příjmy a výdaje za daný měsíc. Shromážděním účtenek či zaznamenáním pohybu na bankovním účtu jedinec získá přehled a podklady, kolik variabilních výdajů průměrně má. Nesmí se opomínat fixní výdaje, u kterých se jedná vždy o stejnou částku. Po sečtení všech měsíčních příjmů a výdajů lze dospět k závěru, zda se jedná o přebytkový nebo deficitní osobní rozpočet.

Pokud má osobní rozpočet přebytek, nejvýhodnějším postupem je investice a zhodnocení financí. V případě deficitu je nutné snížit výdaje, případně navýšit příjmy. (78)

3.3.4 Daňový systém České republiky

Daňový systém je systém, který obsahuje veškeré daně, jež jsou vybírány na území daného státu. V každé zemi jsou daně stanoveny zákonem, přičemž se daňové systémy v každé zemi liší na základě ekonomických podmínek, které v té době panují. Stát má povinnost zabezpečit svou ekonomickou roli, a proto jsou zákony, které se týkají daňového systému nejčastěji novelizovány.

V České republice jsou daně rozděleny z pohledu dopadu daňového břemene na přímé a nepřímé daně. Přímé daně mají okamžitý dopad na daňového poplatníka na základě jeho důchodové a majetkové situace. Naopak nepřímé daně postihují objekt nepřímo, neboť jsou součástí ceny výrobků nebo služby. Tyto daně nezohledňují důchodovou, ani majetkovou situaci. Podrobnější členění daní viz Obrázek č. 5.

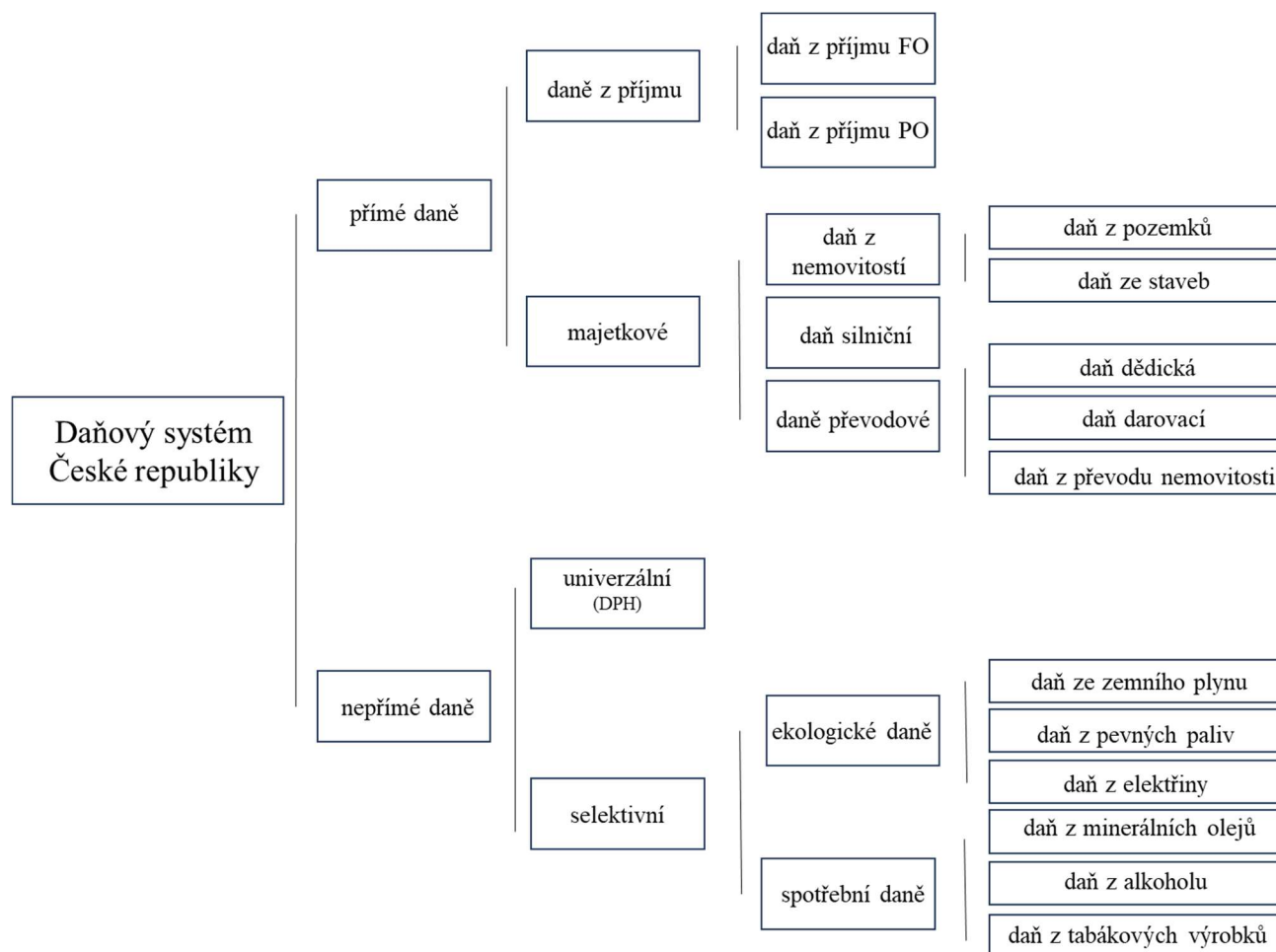
Dle Novákové a Sobotky výklad daně zní: *„zákonem stanovená povinná platba nenávratného charakteru, neúčelová, neekvivalentní, vybíraná správci daní (finanční úřady a celní úřady) ve prospěch veřejných rozpočtů, bez nároku daňového subjektu na protiplnění, u které se mění forma vlastnictví peněz (z peněz soukromých se stávají peníze veřejné)“* (2, s. 321)

Roubal v ekonomické encyklopedii definuje daň jako: *„Povinná platba vybíraná orgány státní moci od subjektů (fyzických nebo právnických osob) v dosahu jejich působnosti k úhradě nákladů spojených s plněním funkcí státu. Ukládá se jako jednostranná povinnost bez nároku plátce na plnění ze strany státu (jeho orgánu). Za určující znak se často považuje*

pravidelnost, resp. Opakovatelnost vybírání daní, avšak tento rys není bez výjimek.“ (63, s. 124)

Daň je tedy platba, jež je povinně a opakovaně hrazená ve prospěch státu a jeho rozpočtu. Subjekt své soukromé peníze odvede a stávají se z nich peníze veřejné, bez jakéhokoli nároku na plnění pro daňový subjekt.

Obrázek č. 5: Daňový systém v České republice

zdroj: vlastní zpracování dle (2)

3.3.5 Fiskální politika

Fiskální neboli rozpočtová politika je uvědomělé používání státního rozpočtu k ovlivňování ekonomiky státu a zároveň k dosažení předem vymezených cílů. Hlavní cíl fiskální politiky je udržet stabilní ekonomický růst spolu s nízkou mírou nezaměstnanosti, zamezit velkým výkyvům hospodářského cyklu a zachovat cenovou stabilitu.

Fiskální politika je řízena vládou, respektive ministerstvy, krajskými a obecními úřady. Hlavní nástroje fiskální politiky jsou změny transferových plateb, vládních výdajů,

autonomních daní a daňových sazeb. Existují dva typy nástrojů fiskální politiky, podle toho, zda je potřeba při změně příjmů a výdajů jednorázově schválit toto rozhodnutí státních orgánů. Jde buď o **vestavěné (automatické) stabilizátory** anebo **záměrná (diskrétní) opatření**. Na základě toho, jestli je zvyšována anebo snižována agregátní poptávka (AD) se jedná buď o **expanzivní fiskální politiku** (zvyšování agregátní poptávky) anebo o **restriktivní fiskální politiku** (snižování agregátní poptávky). (2)

3.3.6 Monetární politika

Monetární neboli měnová politika je nástrojem hospodářské politiky, která je orientovaná na kontrolu množství peněz v ekonomice a regulaci úrokové míry. Držitelem monetární politiky je centrální banka, v České republice je centrální bankou Česká národní banka (ČNB), jež je řízena v souladu se zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance. Centrální banka plní úkoly ze dvou pohledů – z pohledu makroekonomického zastává funkci emisního monopolu, je nositelem monetární politiky a provádí devizovou činnost. Naopak z pohledu mikroekonomie je to tzv. banka bank, je reprezentantem státu v monetární oblasti a drží dohled nad finančním trhem. (2)

Centrální banka využívá přímých a nepřímých nástrojů k ovlivňování výkonu ekonomiky podle množství peněz, které se v ekonomice vykytuje (nabídka peněz). Na základě toho, jak centrální banka nakládá s penězi a pouští je do oběhu provádí buď **expanzivní monetární politiku** (zvyšování peněz v ekonomice) anebo **restriktivní monetární politiku** (snižování peněz v ekonomice). (2)

Dle Brčáka a Sekerky hlavní úkoly České národní banky jsou:

- *„péče o cenovou stabilitu,*
- *vydávání mincí a bankovek,*
- *řízení peněžního oběhu a dohled na něj,*
- *platební styky a zúčtování bank,*
- *dohled nad bankovním a kapitálovým trhem, pojišťovnictvím, penzijním připojištěním a družstevními záložnami,*
- *dohled nad institucemi elektronických peněz a směnárny,*
- *bankovní služby státu a veřejnému sektoru,*
- *vedení účtů organizací a osobám napojeným na státní rozpočet,*

- *operace spojené s emisemi státních dluhopisů a investicemi na finančních trzích.*“ (2, s. 231, 232)

3.4 Cenová gramotnost

Cenová gramotnost je součástí finanční gramotnosti a je potřebná pro všeobecné porozumění cenovým mechanismům. Tato složka finanční gramotnosti obsahuje problematiku inflace a cen, slouží především k porozumění „ceny peněz v čase“ a k tomu, jak fungují poplatky, úrokové sazby a jiné finanční nástroje a veličiny. (2)

3.4.1 Trh a rovnováha na trhu

Trh

Škvára uvádí, že: *“Trhem nazýváme v ekonomice prostor, kde dochází ke směně statků a peněz. Je místem střetávání nabídky a poptávky.*“ (4, s. 59)

Zároveň Samuelson a Nordhaus definují trh jako *„mechanismus, jehož prostřednictvím se kupující a prodávající střetávají, aby určili cenu zboží a množství, jež se nakoupí a prodá.*“ (24, s. 27)

Trhem se rozumí místo, kde funguje vztah na principu nabídky a poptávky mezi nabízejícím (prodejce) a poptávajícím (kupující). Peněžní hodnotu výrobku je vyjádřena cenou. Právě cena je určována na základě množství zboží, které je poptáváno a zároveň nabízeno.

Trh je rozdělován dle různých pohledů do tří kategorií. Jedná se o rozdělení podle:

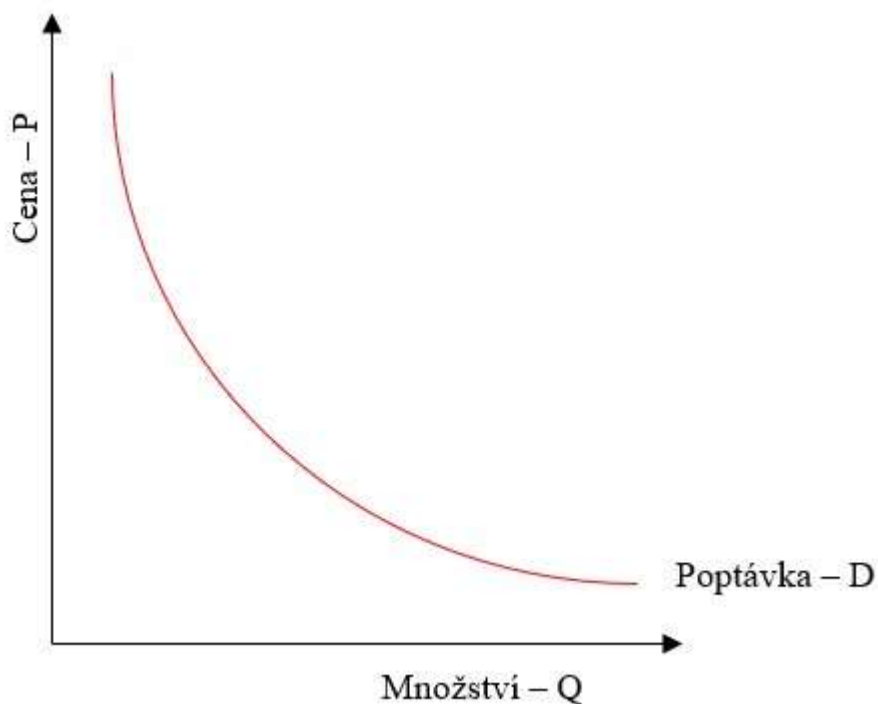
- předmětu koupě a prodeje:
 - trh produktů,
 - trh peněz,
 - trh výrobních faktorů,
- místa prodeje:
 - trh místní,
 - trh národní,
 - trh světový (mezinárodní),
- počtu výrobců:
 - individuální,
 - dílčí trh,

- agregátní trh. (4) (16)

Utváření rovnováhy na trhu je úzce spjata s poptávkou a nabídkou, která na trhu existuje.

Poptávka je funkce, která znázorňuje závislost poptávaného množství statků a služeb na ceně. Křivka poptávky je označována písmenem D – na základě anglického slova demand. Zákon klesající poptávky popisuje, jak s rostoucí cenou statku či služby postupně klesá množství poptávaného zboží. Tento zákon platí i naopak, pokud cena klesá je poptávané množství vyšší. Na poptávku má vliv cena substitutů, cena komplementu, počet kupujících a výše nominálního důchodu. (98)

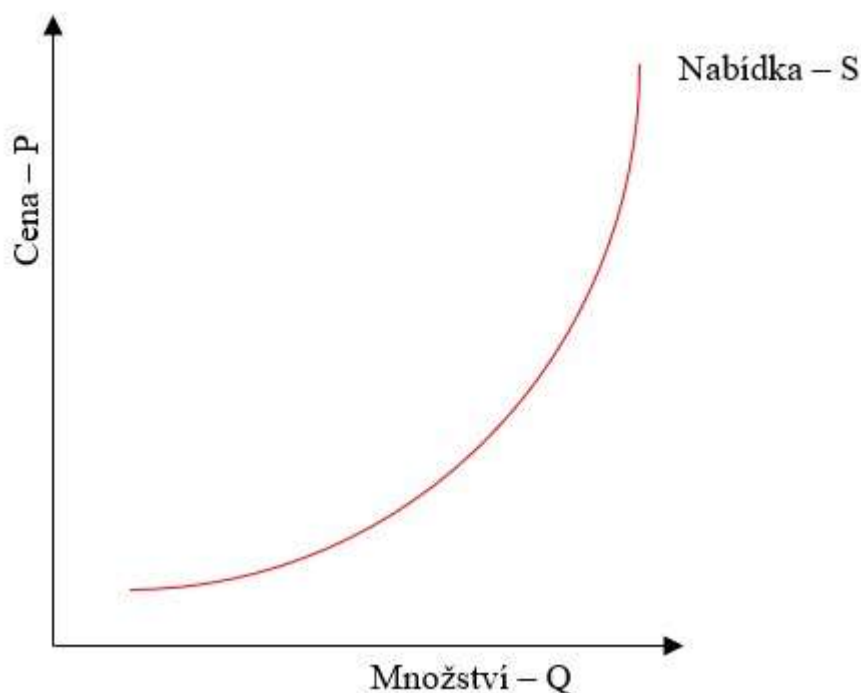
Graf č. 1: Poptávka na trhu

Zdroj: vlastní zpracování dle (98)

Nabídka je funkce, jež vyobrazuje množství nabízených statků a služeb, které jsou nabízející ochotni vyrábět a prodávat za určitou cenu. Nabídka se označuje písmenem S – podle anglického slova supply. Zákon rostoucí nabídky vystihuje tendenci na trhu. Když dojde k růstu ceny za zboží, tak spolu s tím se zvýší i nabídka na trhu. Důvod je prostý, nabízející (výrobce) chce mít co nejvyšší zisk, proto při zvyšující se ceně na kus zboží navýší množství, které je ochoten nabízet. Na nabídku působí: ceny výrobních faktorů, počet výrobců a riziko podnikání. (98)

Graf č. 2: Nabídka na trhu

Zdroj: vlastní zpracování dle (98)

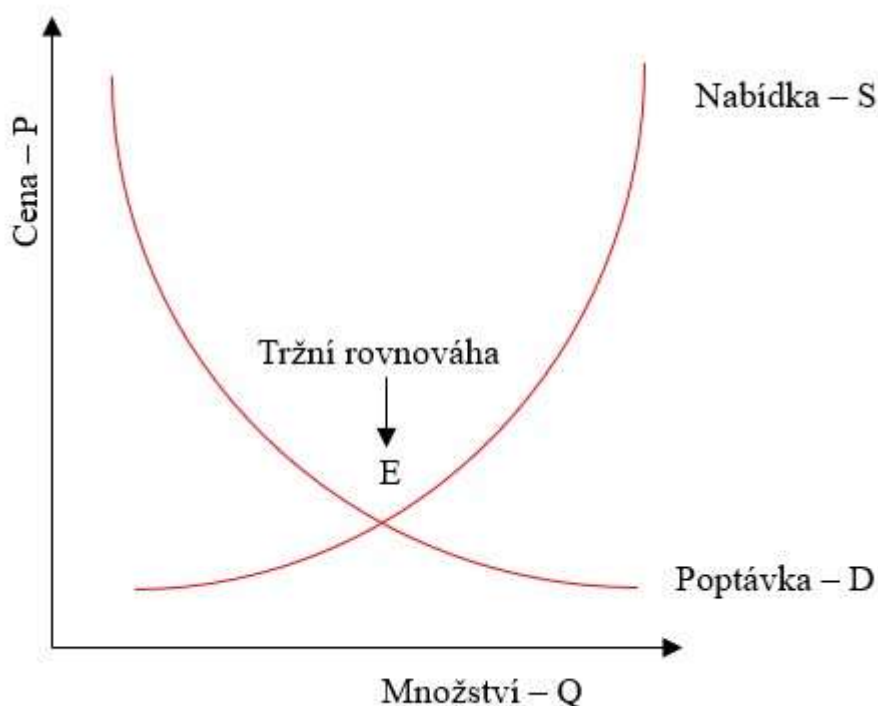
Zároveň u nabídky i poptávky rozlišujeme tři typy. Jde o tržní, individuální a agregátní nabídku/poptávku. Tržní typ reprezentuje veškeré individuální nabídky/poptávky na jednom definovaném trhu. Typ individuální představuje nabídku jednoho výrobce, případně poptávku jednoho kupujícího. Agregátní typ představuje všechny vyskytující se nabídky statků na trhu, eventuálně všechny poptávky, které ze stran kupujících existují. (98)

Rovnováha na trhu

Samuelson a Nordhaus definují tržní rovnováhu jako: „*rovnováhu mezi různými kupujícími a prodávajícími. Na trhu se stanoví taková rovnovážná cena, při které budou zároveň uspokojena přání kupujících i prodávajících.*“ (24, s. 27)

Rovnováha na trhu je situace, při které dochází k vyvážení nabídky a poptávky na trhu. Rovnováha na trhu se při protnutí dvou přímek (nabídky a poptávky) označuje písmenem E – tržní rovnováha. S rovnováhou na trhu souvisí i pojmy **rovnovážné množství** a **rovnovážná cena**. Rovnovážné množství je stav, kdy poptávané množství na trhu odpovídá nabízenému množství. Pokud nabízená cena odpovídá poptávané ceně, jedná se o rovnovážnou cenu.

Graf č. 3: Rovnováha na trhu

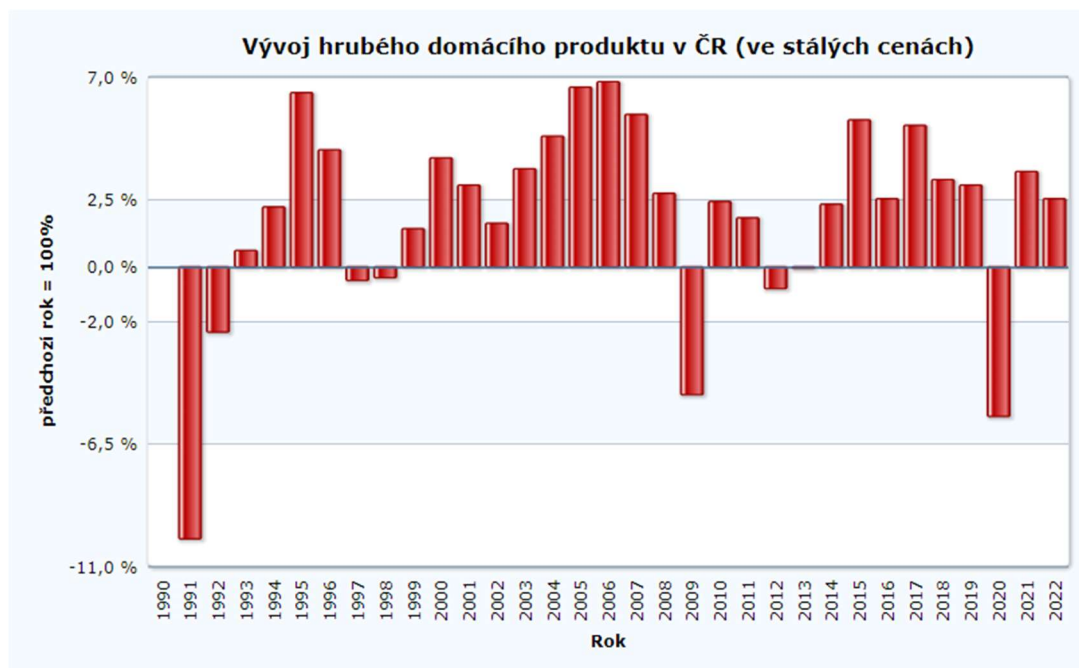
Zdroj: vlastní zpracování dle (98)

3.4.2 Hrubý domácí produkt

Zahrnuje součet veškerých konečných hodnot zboží a služeb, jenž byl vyprodukován během daného období (jeden rok) na daném území. Využívá se pro stanovení výkonnosti ekonomiky. Hrubý domácí produkt může být vypočítán třemi metodami: **produkční** (výrobní), **výdajovou** a **důchodovou** (příjmovou) **metodou**. (22) (23) Pokud je hrubý domácí produkt vyjádřen v tržních cenách daného období, jedná se o nominální domácí produkt. Jestliže se nepřihlíží ke změně cen a berou se v potaz stále stejné ceny, které jsou platné v základním roce, jde o reálný domácí produkt. (1)

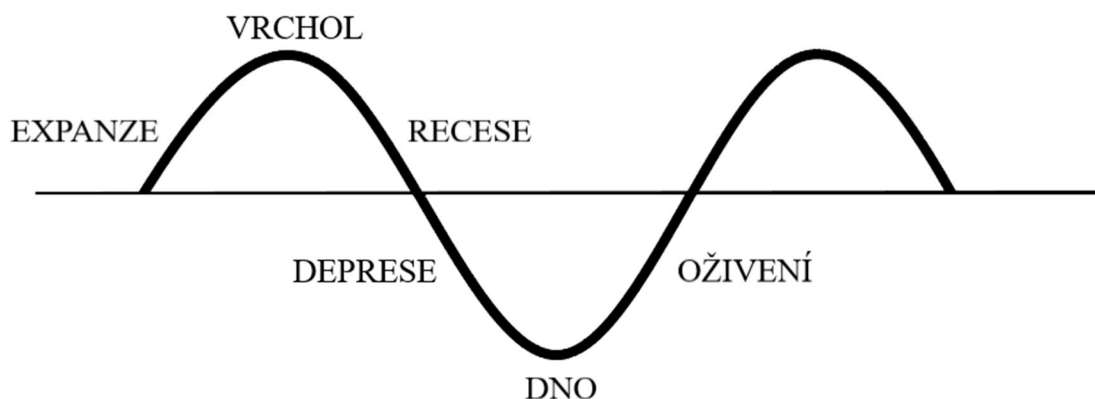
Juglarovy cykly – jsou středně dlouhé cykly, které se opakují každých 7–11 let. Lze je pozorovat téměř v každé vyspělé zemi. Cyklus má 4 fáze – **expanze**, **krize**, **deprese** a **oživení**. Fáze expanze – je období konjunktury, kdy rostou ceny, celkové příjmy, spotřeba statků a služeb. Krize neboli první bod zvratu přichází po fázi expanze, představuje nejvyšší dosažený bod. V tomto období firmy stále produkují velké množství zboží a služeb, ale poptávka už pomalu zpomaluje. Fáze deprese (recese) je období kdy výkon ekonomiky zpomaluje, ceny spolu s příjmy klesají a zvyšuje se nezaměstnanost. Druhým bodem zvratu je oživení, nejnižší možný bod celého cyklu. V tuto chvíli nastává začátek nového cyklu. (42) (1)

Obrázek č. 6: Vývoj hrubého domácího produktu v České republice

Zdroj: (52)

Graf č. 4: Teoretický hospodářský cyklus

Zdroj: vlastní zpracování dle (53)

Teoretický versus reálný vývoj hospodářského cyklu

Jako názorný příklad vývoje reálného hrubého domácího produktu dle teoretického hospodářského cyklu slouží obrázek č. 6 a graf č. 1. V roce 1991, 1996, 2009 a 2020 došlo k markantnímu propadu až na úplné dno hrubého domácího produktu. V roce 1991 to bylo způsobeno zejména přechodem z centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku tržní, který se začal uskutečňovat již v roce 1990 skrze malou privatizaci, částečnou restituci a velkou privatizaci. Tento propad na úplné dno byl nevyhnutelný a poté postupně přicházelo oživení a expanze, jež dovedly ekonomiku na vrchol.

Ke konci 90. let 20.století, přesněji v roce 1996, došlo k výraznému propadu a ekonomika se po letech prosperity dostala na dno. Další výrazný propad se uskutečnil v roce 2009 vlivem finanční krize, které měla především poptávkový charakter a započala již v roce 2007. Ta znamenala strmý pád reálného hrubého domácího produktu, a naopak zvýšení spotřebitelských cen. Po hospodářské krizi docházelo k opakovaným výkyvům a na vrchol hospodářského cyklu se ekonomika vyšplhala znovu až v roce 2015.

V roce 2020 došlo vlivem koronavirové pandemie k velkému propadu nejen hrubého domácího produktu. Hlavním vlivem byly protiepidemické opatření – lockdowny, které způsobily pokles ekonomické aktivity. Ekonomika České republiky se z propadu rychle vzpamatovala a růst hrubého domácího produktu k roku 2021 už vykazoval změnu přes 2,5 %. (73) (74)

Z těchto čtyř příkladů, kdy se ekonomika dostala z vrcholu, přes recesi a depresi na úplné dno, je zřejmé, že ekonomika zaznamenává pravidelný cyklický růst a pokles. Pro prosperující ekonomiku státu, firem, ale i pro samotného jedince je důležité umět alespoň z části predikovat vývoj hospodářského cyklu. Finančně gramotní jedinci by měli při plánování příjmů a výdajů brát v potaz právě vývoj hospodářského cyklu. A na základě očekávaného vývinu poté predikovat možné riziko ztráty příjmů a zároveň zvýšení výdajů, ke kterým v recesi s jistotou dojde.

3.4.3 Inflace

Inflace je definována jako ekonomická nerovnováha, kdy je primárním znakem růst cenové hladiny skrze zvyšování cen statků a služeb. Současně způsobuje znehodnocení peněz, to znamená, že vlivem času si za stejné peníze lidé nemohou dovolit koupit stejné množství jako před rokem.

Konkrétně lze inflaci vyjádřit pomocí míry inflace, což je změna cenového indexu oproti minulému období a vyjadřuje se v procentech. V praxi se míra inflace obvykle měří indexem spotřebitelských cen CPI, indexem cen výrobců PPI a cenovým deflátozem HDP.

Index spotřebitelských cen CPI – znázorňuje velikost změny výdajů domácností a spotřebitelů na nákup daných spotřebních statků. Vypočítá se na základě toho, jak velké náklady byly vynaloženy na pořízení spotřebního koše v roce běžném, oproti roku referenčnímu.

$$\pi(CPI_t) = \frac{(CPI_t - CPI_{t-1})}{CPI_{t-1}} * 100 \quad (1)$$

Deflátor hrubého domácího produktu (HDP) – vyjadřuje veškeré změny statků a služeb, které jsou započítány v hrubém domácím produktu (HDP). Oproti indexu spotřebitelských cen CPI beze deflátor HDP v potaz i vyprodukované množství v daném období. (1)

$$\text{Deflátor HDP} = \frac{\text{nominální HDP}}{\text{reálné HDP}} * 100 \quad (32)$$

V důsledku inflace může například dojít ke snižování reálné hodnoty mezd a platů, narušení utváření rovnováhy v ekonomice, snižování reálné hodnoty bohatství a obecně přispívá k nejistotě v ekonomickém prostředí.

Inflaci lze rozdělit z kvantitativního hlediska na **mírnou**, **pádovou** a **hyperinflaci**. Z hlediska příčiny neboli prvotních impulzů je rozdělována na **poptávkovou** a **nabídkovou**.

Typy inflace z kvantitativního hlediska:

- Mírná inflace – tempo růstu cen nepřekračuje tempo růstu výroby. Subjekty věří v peníze, nemají potřebu je přeměňovat na jinou formu či se jich zbavovat. Jedná se o inflaci do 10 %.
- Pádová inflace – tempo růstu cen je vyšší než tempo růstu výroby. Peníze postupně přicházejí o svou hodnotu a subjekty jich nechtějí držet příliš mnoho. Inflace v tuto chvíli nabývá dvou až třiciferných hodnot.
- Hyperinflace – ceny se velice rychle zvyšují a neodpovídají tempu růstu výroby. Peníze přestávají plnit svou funkci a subjekty se tak uchylují k barterové směně. Extrémní inflace je charakterizována čtyř a vícecifernou procentuální hodnotou. (1)

Typy inflace z hlediska příčiny:

- Poptávková inflace – její prvotní zdroj je agregátní poptávka (AD), přesněji vzniká při nadměrném růstu poptávky. V tuto chvíli je převyšován výrobní potenciál ekonomiky, produkt nevykazuje dostatečný růst, nabídka je omezená, a tak firmy zvyšují ceny.
- Nabídková inflace – neboli nákladová inflace má svůj počátek na straně agregátní nabídky (AS), kdy se zvyšují ceny výrobních faktorů (zvyšování cen

materiálů, energií, služeb, růst nominálních mezd) a tak firmy musí zvýšit ceny výrobků a služeb. (1)

Deflace

Deflace je protiklad inflace, představuje tedy snižování cenové hladiny. Jedná se o reálné zdražení všech závazků, ke kterým v budoucnu dojde. Spojována je především s ekonomickým útlumem, kdy dochází k nárůstu vyhlášení krachů, konkurzu a zvyšuje se nezaměstnanost v ekonomice. (1)

Vliv České národní banky na inflaci

Centrální banka má několik způsobů, jak udržovat cenovou stabilitu. Existují tři nejznámější způsoby. Jde o – fixaci kurzu domácí měny k zahraniční měně, zajištění mírně rostoucího množství peněz v oběhu tak, aby množství peněz v oběhu stále odpovídalo potřebám ekonomiky a posledním způsobem, který je využíván i centrální bankou v České republice je tzv. „cílování inflace“. Princip cílování inflace tkví v tom, že banka s dostatečným předstihem vyhlásí výši inflačního cíle, kterého se bude snažit dosáhnout. Od roku 2010 jsou pro Českou republiku inflační cíl na každý rok 2 %. To znamená, že Česká národní banka považuje za nejlepší variantu, pokud ceny za zboží a služby vzrostou průměrně o 2 % za rok. Po stanovení inflačního cíle je sestavena prognóza ekonomického vývoje do budoucna. Prognóza funguje jako vodítko pro to, zda je potřeba pro dosažení cíle zavést restriktivní či expanzivní politiku, při které se nejčastěji mění výše úrokové sazby. Posledním krokem je samotné zavedení snížení/ponechání/zvýšení úrokových sazeb, aby nenastaly příliš velké výkyvy. (69)

Následky inflace

Pokud dojde k nečekaným událostem, jakou v minulosti byla například energetická krize, je pravděpodobné, že ze strany České národní banky nebude možné zareagovat včas a dojde k velkému růstu životních nákladů, jako jsou ceny energií a základních nezbytných potřeb. V takovém případě jsou nejohroženější skupiny, jež jsou na hranici životního minima, nemají finanční rezervu a finanční plán a často nejsou schopni predikovat změnu úrokové míry, a tím pádem ztrácí schopnost splácet své závazky včas. V případě, kdy dochází opakovaně k opožděnému splácení až nesplácení se jedinec může dostat až do tzv. **dluhové spirály**. (71)

Dluhová spirála neboli dluhová past je situace v osobním, rodinném a případně ve státním rozpočtu. Kdy prvotní zadlužení vede k neschopnosti splácet zápůjčky a úvěry. Postihuje zejména osoby s nižším příjmem během zvyšování inflace, kdy jsou příjmy nižší a rostou úroky z úvěru. Dlužník v této situaci řeší problém další půjčkou s méně výhodnými podmínkami. Znovu se zadluží, aby mohl jeden dluh splatit, a vznikne tak další. Výše splátek měsíčně roste na základě nedodržení včasného spláčení a situace může vyústit až v osobní bankrot. (56) Dluhové pasti lze z části předejít sestavením a používáním finančního plánu. Díky finančnímu plánu má jedinec pravděpodobně likvidní rezervu, která pokryje nečekané výdaje, které mohou nastat kdykoliv a zároveň si je vědom faktu, že dlouhodobých a finančně náročných cílů bez plánu nelze dosáhnout. (65)

Pro představu je v níže přiložené tabulce č. 2 a z ní vycházejícím grafu č. 5 naznačeno, jak vysoká je splátka u půjčky 5 000 000 Kč, s úrokovou mírou ve výši 2 %, při měsíčním spláčení po dobu 20 let. Dále je v tabulce č. 3 a grafu č. 6 zaznamenaná stejně vysoká půjčka při měsíčním spláčení po dobu 20 let s úrokovou mírou ve výši 7 %, a markantně tak vzrostla měsíční splátka – ta je bezmála o 54% vyšší, než v případě úrokové sazby 2 %. V důsledku vyšší úrokové sazby při půjčce ve výši 5 000 000 Kč zaplatí dlužník na úrocích 4 303 587,23 Kč.

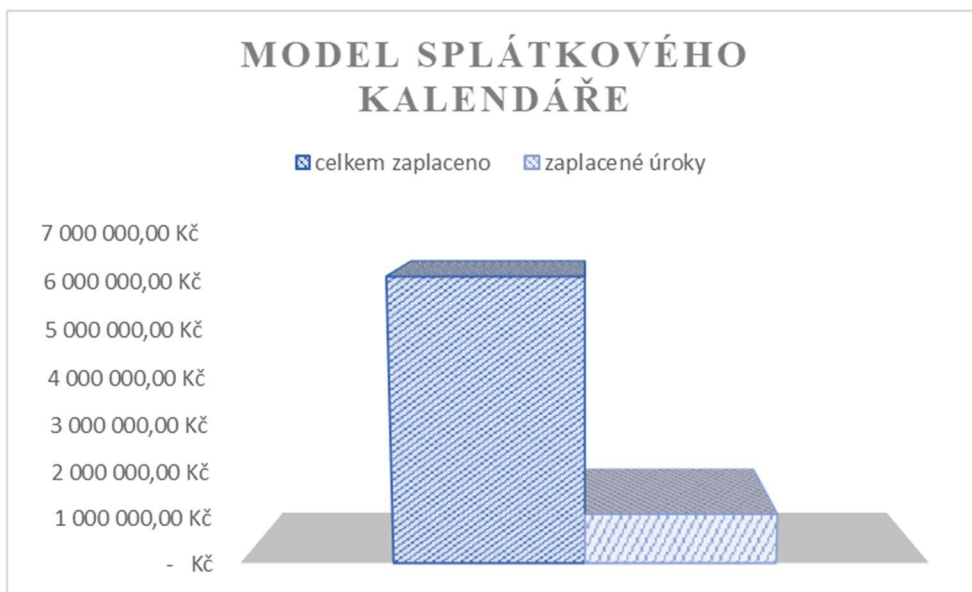
Z toho vyplývá, že je důležité a výhodné mít fixaci na úrokovou míru, ta je zpravidla nastavena 5-10 let a poté je nutné provést refixaci. Pomocí fixace má dlužník jistotu, že měsíční splátka bude ve stejné výši a bude mít své výdaje z části pod kontrolou. (75)

Tabulka č. 2: Stanovení hypotéky

VÝŠKA ÚVĚRU		5 000 000,00 Kč
ÚROKOVÁ MÍRA (%)		2
DOBA SPLÁCENÍ (roky)		20
INTERVAL SPLÁCENÍ		měsíční (12)
pravidelná splátka	celkem zapláceno	zaplácené úroky
25 294,17 Kč	6 070 600,02 Kč	1 070 600,02 Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle (72)

Graf č. 5: Model splátkového kalendáře

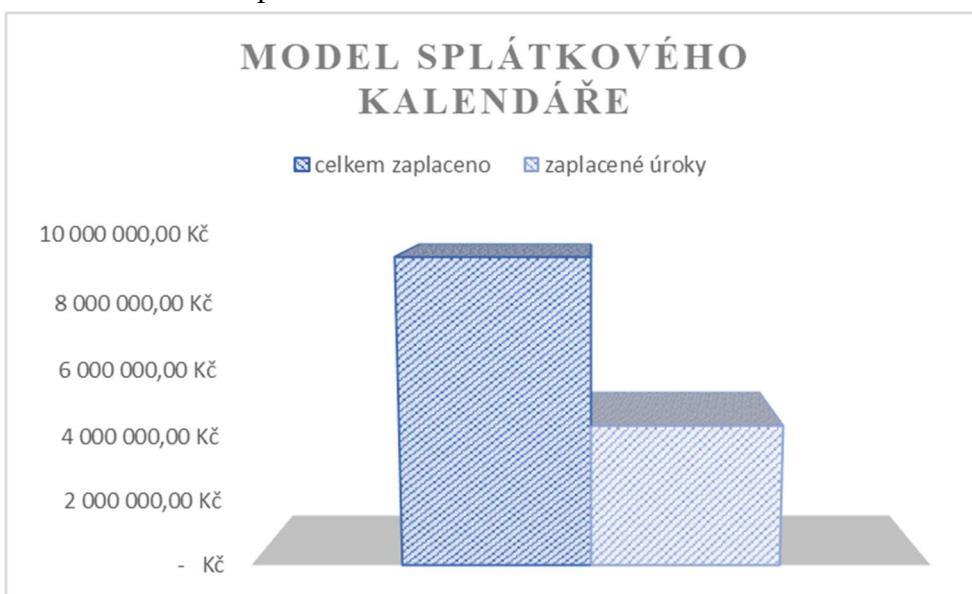
Zdroj: vlastní zpracování dle (72)

Tabulka č. 3: Stanovení hypotéky

VÝŠKA ÚVĚRU		5 000 000,00 Kč
ÚROKOVÁ MÍRA (%)		7
DOBA SPLÁCENÍ (roky)		20
INTERVAL SPLÁCENÍ		měsíční (12)
pravidelná splátka	celkem zapláceno	zaplácené úroky
38 764,95 Kč	9 303 587,23 Kč	4 303 587,23 Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle (72)

Graf č. 6: Model splátkového kalendáře

Zdroj: vlastní zpracování dle (72)

3.4.4 Nezaměstnanost

Mezi zaměstnané osoby patří všichni, kteří jsou v pracovněprávním vztahu anebo podnikají.

Dle autorů Samuelsona a Nordhause jsou za nezaměstnané osoby považovány: „osoby, které nemají práci, ale aktivně ji vyhledávají. K tomu, aby byl jednatel klasifikován jako nezaměstnaný, nestačí jeho subjektivní názor. Musí vykazovat prokazatelné úsilí o získání práce.“ (24, s. 651)

Nezaměstnanost lze z pohledu příčiny vzniku rozlišit na **frikční**, **strukturální**, **cyklickou** a **sezonní**. Frikční nezaměstnanost je přirozený jev a nastává v době, kdy člověk z osobních důvodů mění práci, bydliště, případně ukončil studium a hledání práce zabere určitý čas. Tato nezaměstnanost se vyznačuje svým krátkým trváním, zpravidla jde o 2 až 3 měsíce. Při změně struktury ekonomiky dochází i ke strukturální nezaměstnanosti, kdy dojde k nesrovnalosti mezi volnými místy a kvalifikačními předpoklady. Má delší dobu trvání než nezaměstnanost frikční, hlavně z důvodu potřeby rekvalifikace pracovníků. Stejně jako frikční nezaměstnanost je strukturální považována za nezaměstnanost dobrovolnou a přirozeně se vyskytující. S hospodářským cyklem je spojována nezaměstnanost cyklická, zejména ve fázi hospodářské recese dochází k nízké poptávce na trhu. Sezonní nezaměstnanost je krátkodobý jev, jež je spjat s určitou dobou v roce. Především znatelná je v určitých měsících v roce (letní prázdniny, Vánoce) anebo v určitých odvětvích jako je stavebnictví a zemědělství. (1) (25)

Aktivní politika zaměstnanosti – hlavní náplní aktivní politiky zaměstnanosti (APZ) je odstranit překážky pro osoby, které chtějí vstoupit na trh práce. Podporuje harmonii mezi nabídkou a poptávkou. Tyto souhrnné opatření vedou k co nejvyšší zaměstnanosti. (33) (34)

Nástroje aktivní politiky zaměstnanosti jsou:

- Rekvalifikace,
- veřejně prospěšné práce,
- investiční pobídky,
- společensky účelná pracovní místa,
- příspěvek na dopravu zaměstnanců,
- příspěvek na zapracování,
- příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program. (35)

Zjišťování nezaměstnanosti – probíhá dvěma možnými způsoby, jedná se buď o výběrové šetření pracovních sil (VŠPS), které probíhá na základě metodiky International Labour Organization (ILO), anebo je zjišťován podíl nezaměstnaných osob. Do roku 2012 byla používaná míra registrované nezaměstnanosti, jež byla nahrazena právě podílem nezaměstnaných osob. (60)

Výběrové šetření pracovních sil probíhá na základě šetření, které je prováděno tazateli Českého statistického úřadu (ČSÚ). Vždy je náhodně vybráno několik tisíc domácností, které anonymně vyplní s tazatelem dotazník v elektronické, či papírové podobě. Stejně domácnosti se šetření účastní v delším časovém horizontu, zpravidla jde o pětikrát opakované šetření, které probíhá každé tři měsíce. Zásadou tohoto šetření jsou získány informace o celkové nezaměstnanosti a o struktuře nezaměstnaných. (61)

Podíl nezaměstnaných osob je vykazován na obyvatelstvu, které je ve věku 15-64 let. Za nezaměstnané jsou považovány osoby, kteří splňují v jednu chvíli všechny tři podmínky stanovené International Labour Organization (ILO). Tyto podmínky zní: osoby nejsou zaměstnané, jsou připraveni k okamžitému nástupu do práce a v průběhu posledních čtyř týdnů hledají aktivně práci. (62)

Podpora v nezaměstnanosti – slouží k překonání období, kdy uchazeč o zaměstnání hledá zaměstnání spolu s Úřadem práce České republiky. Pro získání podpory v nezaměstnanosti je nutné splnit určité podmínky. (37) „*Základní podmínkou pro vznik nároku na podporu v nezaměstnanosti je získání v rozhodném období (poslední 2 roky před zařazením do evidence uchazečů o zaměstnání) zaměstnáním nebo jinou výdělečnou činností dobu důchodového pojištění v délce alespoň 12 měsíců.*“ (37, s. 1) Vyplácená částka je vypočítána základě čistého příjmu z posledního ukončeného zaměstnání, nejvíce je možné dostat 0,58násobek průměrné mzdy.

Dle věku uchazeče je částka vyplácená od 5 do 11 měsíců:

- do 50 let věku – 5 měsíců,
- od 50 do 55 let – 8 měsíců,
- nad 55 let – 11 měsíců. (37)

Vyplácená částka podpory v procentech činí:

- v 1. a 2. měsíci - 65 % výdělku,
- v 3. a 4. měsíci – 50 % výdělku,

- v 5. až 11. měsíci – 45 % výdělku,
- při rekvalifikaci – 60 % výdělku. (40)

Absolventi střední a vysoké školy mají nárok na podporu v nezaměstnanosti pouze tehdy, když je splněna uvedená podmínka výše. Pokud tomu tak není, zaniká nárok na podporu. Po nahlášení se na příslušném úřadu práce je jim hledáno vhodné zaměstnání, během této doby lze vykonávat nekolidující zaměstnání – na základě dohody o pracovní činnosti. Po dobu trvání tohoto zaměstnání si může uchazeč přivydělat peníze až do výše poloviny minimální mzdy. V roce 2023 je tato částka stanovena na 8 650 Kč. V takovém případě je nutné každý měsíc docházet na úřad práce a dokládat výši měsíčního výdělku.

Nekolidující zaměstnání mohou vykonávat nejen studenti, ale i všichni uchazeči vedeni na úřadu práce při splnění výše zmíněných podmínek. Po celou dobu evidence na úřadu práce je zdravotní pojištění placeno státem, které v roce 2023 čítá 2 336 Kč, sociální pojištění není během této doby hrazeno. (38) (39) Po vyčerpání podpory v nezaměstnanosti stačí nastoupit do zaměstnání na dobu alespoň 3 měsíců, po této tříměsíční lhůtě je možné opět zažádat o podporu a dostat ji ve stejné výši a délce na základě věku. (41)

Dopady nezaměstnanosti

Důsledky nezaměstnanosti klasifikujeme do dvou skupin – na ekonomické a sociální dopady. Ztráta produkce, ztráta kvalifikace pracovníků, vyšší výdaje státního rozpočtu na podpory v nezaměstnanosti a nižší daňové příjmy jsou ekonomické důsledky, které negativně ovlivňují ekonomiku. Sociální dopady se rozdělují podle množství osob, na které mají vliv – na jednotlivce a společnost.

3.5 Právní gramotnost

Právní gramotnost je složkou finanční gramotnosti. Představuje znalosti, dovednosti a veškeré informace v oboru práva a právních principů, jež by měl mít kterýkoli spotřebitel. Měl by být schopen plnit povinnosti, prosazovat práva, která má, a dělat rozhodnutí, která jsou v souladu s platným právem. Mezi předměty právní gramotnosti patří především uzavírání smluv, jejich potřebné náležitosti, správnost obsahu a také možné následky nedodržení podmínek, jež jsou uvedeny ve smlouvě. (9)

Právní řád České republiky obsahuje veškeré právní předpisy, jež platí na území České republiky. Právní řád je pevně uspořádán a samotné uspořádání má stupňovitou tendenci. Na

základě právní síly jednotlivých právních předpisů se rozdělují na zákonné normativní akty a podzákonné normativní akty. (77)

- Zákonné normativní akty jsou:
 - Ústava České republiky,
 - Listina základních práv a svobod,
 - ústavní zákony,
 - zákony,
 - právo Evropské unie,
 - mezinárodní smlouvy.
- Podzákonné normativní akty tvoří:
 - nařízení vlády,
 - vyhlášky ministerstev,
 - vyhlášky a nařízení krajů,
 - vyhlášky a nařízení obcí. (77)

Obecně lze právo dělit do několika skupin, jedná se o právo:

- soukromé a veřejné,
- hmotné a procesní,
- národní a mezinárodní. (68)

3.5.1 Právo veřejné

Veřejné právo se zabývá právními vztahy mezi dvěma účastníky, kteří si po právní stránce nejsou rovni. Jeden ze subjektů vždy vystupuje jako nositel veřejné moci a má tak odlišná práva a povinnosti, oproti fyzické osobě, případně obchodní společnosti. (80)

Správní právo je souhrnem právních norem, jež upravují vztahy, které souvisí s veřejnou správou, její organizací a činnostmi. Pomocí správního práva jsou uspořádány a definovány vztahy, které vznikají při výkonu veřejné správy.

Márton a Duda definují náplň správního práva následovně:

- „*prosazuje a chrání veřejný zájem,*
- *upravuje vztahy mezi nerovnými subjekty,*
- *konkrétní obsah jeho realizace je autoritativně určován úřední mocí,*
- *disponuje možností správního donucení.*“ (76, s. 14)

Správní právo se dělí na právo **hmotné** a **procesní**. Hlavní náplní hmotného práva je úprava konkrétních právních vztahů, obsahuje pravidla chování, například splacení dluhu dlužníkem v určitý časový úsek určitým způsobem. Naopak správní právo procesní upravuje již jednotlivá práva a povinnosti všech účastníků správního řízení. Určuje, jak má být správní právo aplikováno skrze činnost správních orgánů. (76)

Finanční právo je část veřejného práva, která je zaměřena na finanční činnost a vše, co je s financemi spojeno, jak v soukromé, tak především ve veřejné oblasti. Je tvořeno finančními normami, které upravují finanční vztahy mezi jednotlivými účastníky.

Finanční právo se rozděluje na **obecnou** a **zvláštní** část. Obecná část obsahuje obecné poznatky, řeší problematiku finančněprávních vztahů, realizaci finančněprávních norem, pramenů finančního práva, finančních orgánů a jiných subjektů. Zároveň se věnuje oblasti finanční činnosti státu, kontrol, které jsou na základě finančního práva prováděny a také pojednává o finančněprávních institucích. Zvláštní část finančního práva je tvořena samotnými zákony a normami. Definuje právní úpravy o veřejných rozpočtech, měně a peněžním oběhu, daních, veřejných poplatcích, devizovém hospodářství a o finančních trhu. (97)

Trestní právo je soubor právních norem, které určují škodlivost trestných činů, jejich sankce a následné tresty za spáchání trestných činů. Rozděluje se na dvě složky – hmotné a procesní trestní právo. O hmotné právo se jedná v případě, kdy se řeší trestní zodpovědnost, jaké tresty je možné uložit a jaké jsou podmínky trestnosti osob. Procesní právo stanovuje postup trestního procesu, objasnění trestných činů a následně potrestání. Hlavní cílem procesního práva je, aby bylo hmotné právo vykonáno. (79)

Bednář uvádí hlavní funkce trestního práva následovně:

- „*ochranná funkce – krajní prostředek ochrany,*
- *preventivní funkce – individuální i generální prevence,*
- *represivní funkce – působí vůči pachateli, brání mu v další trestné činnosti,*
- *regulativní funkce – působí vůči státu, podrobně vymezuje podmínky trestní odpovědnosti a ukládání trestů.*“ (79, s. 3)

Ústavní právo je tvořeno Ústavou České republiky, Listinou základních práv a svobod a dalšími platnými ústavními zákony. Ústava České republiky vzešla v platnost roku 1993 jako ústavní zákon č.1/1993 Sb. V ústavě jsou vymezeny všechny právní normy, které

zahrnují činnost státu, definují vztah státu ke společnosti, jednotlivcům a ostatním zemím. Vymezuje, kdo má zákonodárnou, výkonnou a soudní moc a jaká práva a povinnosti z toho plynou. Zákonodárná moc je vykonávána Parlamentem České republiky, který má dvě komory – Poslaneckou sněmovnu (dolní komora) s 200 členy a Senát (horní komora) s 81 členy. Výkonná moc neboli exekutiva je držena prezidentem a vládou. Soudní moc je v rukou Ústavního soudu spolu se soustavou soudů. Dále definuje nejvyšší kontrolní úřad, povinnosti České národní banky a územní samosprávu České republiky.

Soustavu soudů tvoří: Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, vrchní, krajské a okresní soudy. Ústavní soud České republiky je postaven zcela mimo soustavu soudů, je to soud, který plní funkci nezávislého orgánu ochrany ústavnosti. Mezi pravomoci Ústavního soudu patří rušení zákonů a právních předpisů, pokud jsou v rozporu s Ústavou České republiky. (67)

Ústava

- Preambule
- HLAVA PRVNÍ – základní ustanovení
- HLAVA DRUHÁ – moc zákonodárná
- HLAVA TŘETÍ – moc výkonná
 - Prezident republiky
 - Vláda
- HLAVA ČTVRTÁ – moc soudní
 - Ústavní soud
 - Soudy
- HLAVA PÁTÁ – Nejvyšší kontrolní úřad
- HLAVA ŠESTÁ – Česká národní banka
- HLAVA SEDMÁ – Územní samospráva
- HLAVA OSMÁ – Přechodná a závěrečná ustanovení (66)

3.5.2 Právo soukromé

Soukromé právo se věnuje právním vztahům mezi subjekty, které mají stejné postavení, a z pohledu práva si jsou rovni. Jeden subjekt druhému nic nepřikazuje a v případě sporu mezi subjekty má rozhodovací schopnost soud. (80)

Občanské právo

Občanský zákoník obsahuje celkově 3081 paragrafů, které jsou rozděleny do pěti částí:

- Část první – obecná část (§ 1 - § 654)
- Část druhá – rodinné právo (§ 655 - § 975)
- Část třetí – absolutní majetková práva (§ 976 - § 1720)
- Část čtvrtá – relativní majetková práva (§ 1721 - § 3014)
- Část pátá – ustanovení společná, přechodná a závěrečná (§ 3015 - § 3081)
- Přechodná ustanovení (81)

Dědické právo vzniká okamžikem smrti osoby neboli zůstavitele. Je to právo dědice, případně dědiců na určitou pozůstalost. V případě více dědiců se jedná o předem stanovený podíl z pozůstalosti. Za pozůstalost je považováno všechno jmění, kterým zůstavitel v době smrti disponoval a je možné, aby bylo převedeno na právní/ho nástupce. Na dědice přechází všechna práva a povinnosti, zůstavitelova práva na bolestné a také satisfakci v penězích, výjimkou jsou pouze práva a povinnosti, která jsou vázána výlučně na zůstavitele.

Dědické právo je uplatňováno na základě zákona, který je v občanském zákoníku specifikován v § 1475 - § 1720 zákona č. 89/2012 Sb.

Rodinné právo definuje práva, povinnosti a upravuje vztahy v rodině mezi rodinnými příslušníky. Především se jedná o vztah mezi manželi, mezi rodiči a dětmi, a také mezi osobami, které plní z části/na plno funkci rodičů s dětmi.

Právo závazkové upravuje vztahy mezi dlužníkem a věřitelem. Na základě definice závazkového práva má dlužník závazek vůči věřiteli, který musí být splacen a věřitel má za dlužníkem právo na plnění pohledávky. Samotné plnění musí být majetkového charakteru. „Závazek vzniká ze smlouvy, z protiprávního činu nebo jiné právní skutečnosti.“ (36, s. 4) Závazek zaniká ve chvíli, kdy došlo k jeho splnění nebo zanikl jiným způsobem, nejčastěji jde o dohodu, dlužní úpis, slynutí, prominutí dluhu, odstoupení od smlouvy, zaplacení odstupného anebo smrtí dlužníka, případně věřitele. (36)

Pro vlastnické (věcné) právo je typický vztah osoby k věci/objektu, který je uznáván i osobami, které nemají oboustranný právní vztah. Kupující, jenž je následně vlastníkem může s věcí nakládat, jakkoliv chce a uzná za vhodné, jedinou podmínkou je neporušovat práva ostatních osob. Naopak ostatní osoby musí respektovat práva vlastníka, v případě poškození, zničení či zadržování věci má vlastník právo na podání žaloby. Pro vlastnické právo je

charakteristická otevřenost. Existenci vlastnických práv je možné dohledat na seznamech, které jsou přístupné veřejnosti, například u domu je možné vlastníka dohledat v katastru nemovitostí. (43)

Právo na ochranu osobnosti má každý na základě Listiny základních práv a svobod, zákona č. 89/2012 Sb. občanského zákoníku a jiných připojených zákonů. Osoba má tak nárok na soukromí, jméno, ochranu citlivých osobních údajů, důstojný život, čest, a hlavně na ochranu soukromí. Toto právo je vrozené a platné po celý život a působí vůči všem. (81) (45) Pokud byla osobnostní práva člověka neoprávněně narušena či zcela porušena, právem má zdržovací nárok, restituční nárok, nárok na náhradu škody, zvláštní nároky a jiné. (50)

3.5.3 Ochrana spotřebitele

Podle občanského zákoníku §419 je spotřebitelem: „*každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.*“ (81, §419)

Ministerstvo financí má za cíl regulaci finančního trhu, zejména prostřednictvím ochrany spotřebitele na finančním trhu. Vychází z předpokladu, že postavení spotřebitele na trhu je nižší než postavení poskytovatele.

Hlavní dohled na finančním trhu vykonává Česká národní banka. Mezi hlavní povinnosti ČNB spadá: dohled na dodržování zákazu užívání nekalých obchodních praktik, přijímání a prošetřování podaných stížností a podnětů od spotřebitelů, kontrola nad dodržováním stanovených zákonů, dohled nad dodržováním zákazu diskriminace spotřebitele, zabránit ohrožení na majetku spotřebitele skrze poskytování služeb, nařizování opatření k nápravě a následné sankce. Česká národní banka dohlíží zejména na tyto subjekty a oblasti: bankovní sektor a nebankovní poskytovatelé spotřebitelského úvěru, kapitálový trh, pojišťovnictví, penzijní společnosti a jejich fondy, kapitálový trh a směnárny.

Česká obchodní inspekce je orgánem státní správy, který se zabývá spory v oblasti prodeje a dodávek výrobků a zboží. Dle zákona č. 64/1986 Sb. Je Česká obchodní inspekce kompetentní v oblastech, kdy: „*kontroluje fyzické a právnické osoby, které nabízejí, prodávají, dodávají nebo uvádějí na trh výrobky, nabízejí nebo poskytují služby nebo vyvíjejí jinou činnost podle tohoto zákona nebo podle zvláštního právního předpisu, pokud to tento zákon nebo zvláštní právní předpis stanoví.*“ (101, §2)

3.6 Numerická gramotnost

Numerická gramotnost je schopnost pracovat s čísly, tím je myšleno umět získat, užít a následně interpretovat veškeré informace z matematického hlediska. Člověk numericky gramotný je schopen komunikovat a aktivně se vyrovnávat s matematickými nároky běžného života. Numericky gramotné chování zahrnuje zvládnutí problému v reakci na jakýkoliv matematický obsah jako jsou čísla, grafy, závislosti, vzorce a tabulky. V běžném životě se tato gramotnost promítne jako schopnost porozumět pojmům jako je spoření, úroky nebo také při výpočtu výše spropitného v restauraci, určení výše slevy. (2)

3.7 Informační gramotnost

Informační gramotnost je soubor dovedností a znalostí, které by člověk měl mít k tomu, aby byl schopen přijímat, předávat a na základě toho vyhodnocovat všechny informace. Je zapotřebí hodnotit je z hlediska reálné informační hodnoty, na základě účelu a důvěryhodnosti.

Landová uvádí definici informační gramotnosti na základě zprávy Komise pro informační gramotnost Asociace amerických knihoven (ALA) takto: „*K dosažení informační gramotnosti musí být jedinec schopen rozeznat, kdy potřebuje informace, a dále je vyhledat, vyhodnotit a efektivně využít. Informačně gramotní lidé se naučili, jak se učit. Vědí, jak se učit, protože vědí, jak jsou znalosti pořádány, jak je možné informace vyhledat a využít je tak, aby se z nich další mohli učit. Jsou to lidé připravení pro celoživotní vzdělávání, protože mohou vždy najít informace potřebné k určitému rozhodnutí či k vyřešení daného úkolu.*“ (59, s.1)

Každý den, každou chvíli jsou naše smysly vystavovány velkému množství informací. Dennodenně máme přístup k až moc velkému množství informací, o to důležitější je být informačně gramotný. Osoba informačně gramotná je zpravidla schopna odfiltrovat dezinformace a jiné bezpředmětné informace. (2)

Informačně gramotná osoba by měla být schopna:

- poznat vznik problému,
- definovat problém,
- vytyčit otázky, které z problému vyvstávají,
- identifikovat, zjistiť a identifikovat informace,

- na principu analýzy a syntézy problém řešit,
- získávat, filtrovat a předávat relevantní informace,
- vytvářet psané dokumenty se zachováním informační etiky,
- ovládat prezentační schopnosti se zachováním profesionální etiky. (58)

3.7.1 Zdroje a nástroje vyhledávání informací

Zdroje informací dělíme na základě:

- způsobu zaznamenávání informací:
 - písemné,
 - zvukové,
 - obrazové,
 - audiovizuální,
- nosiče dokumentů:
 - tištěné,
 - elektronické,
- původnosti obsahu:
 - Primární dokumenty – obsahují nové, aktuální informace, které jsou zasazeny do originálních dokumentů. Obsah primárních dokumentů je nejvíce spolehlivý. Jedná se o vědecké články, patenty, výsledky výzkumů, mapy a atlasy, kroniky, a další.
 - Sekundární dokumenty vychází z primárních dokumentů, jež jsou následně analyzovány, interpretovány a shrnují původní informace do celku. Příkladem jsou encyklopedie, diplomové práce, rešerše, skripta a přehledové články
 - Terciární dokumenty obsahují poznatky získané z primárních a sekundárních dokumentů a následně jsou účelově seřazeny. Jde o učebnice, databáze databází, a jiné.
- pravidelnosti vydávání:
 - periodické,
 - neperiodické,
- stupně zveřejnění:
 - zveřejněné,

- nezveřejněné. (82)

Nástroje vyhledávání informací:

- Sociální sítě jsou obzvláště v posledních letech využívány k získávání informací. Dle stránek hlídacípes.org a ranktracker.com lidé narození po roce 1981 využívají k čerpání informací čím dál častěji sociální sítě, oproti vyhledávači Google. (47) Nejde jen o informace z hlediska vyhledávání, časté je hledání hodnocení na různá místa, restaurace, případně kavárny. Ve studii, která byla provedena společností ePassport Photo bylo zjištěno, že 37 % tázaných Američanů vybralo platformu Instagram jako nejvhodnější alternativní místo k hledání a získávání informací. Negativem sociálních sítí je rychlé šíření dezinformací a hoaxů. (70)
- Fulltext je označení vyhledávačů, které jsou založeny na porovnávání s ostatními slovy, jež se vyskytují v daném dokumentu. Fulltext funguje na principu algoritmů, kdy je vytvořena statistika z každého jednotlivého dokumentu. Statistika je následně uložena a při dalším vyhledávání algoritmy použijí svoji databázi statistik a hledají příslušná klíčová slova v databázi. K fulltextovému vyhledávání fungují prohlížeče jako je Google nebo český Seznam. (44)
- Knihovna slouží nejen k půjčování literatury, ale i k pořizování a následnému ukládání dokumentu v papírové a digitální podobě. K vyhledávání informací je možné využít: katalog knih a autorům meziknihovní výpůjčku a klíčová slova. (26)

3.7.2 Rizika a bezpečnost na internetu

„Internet je zkratka z anglického názvu interconnected networks, což je volně přeložené jako propojené sítě. Ve své podstatě se jedná o celosvětový systém propojených počítačových sítí, ve kterých počítače mezi se sebou komunikují pomocí určitých pravidel, které jsou normovány rodinou protokolů TCP/IP.“ (96, s.1)

Na internetu se vyskytuje velké množství hrozeb a v určitém směru je používání internetu rizikové. Toto riziko je zmenšováno hlavně díky informovanosti uživatelů a neustálému upozorňování na případná rizika a hrozby.

Nejčastěji se jedná právě o:

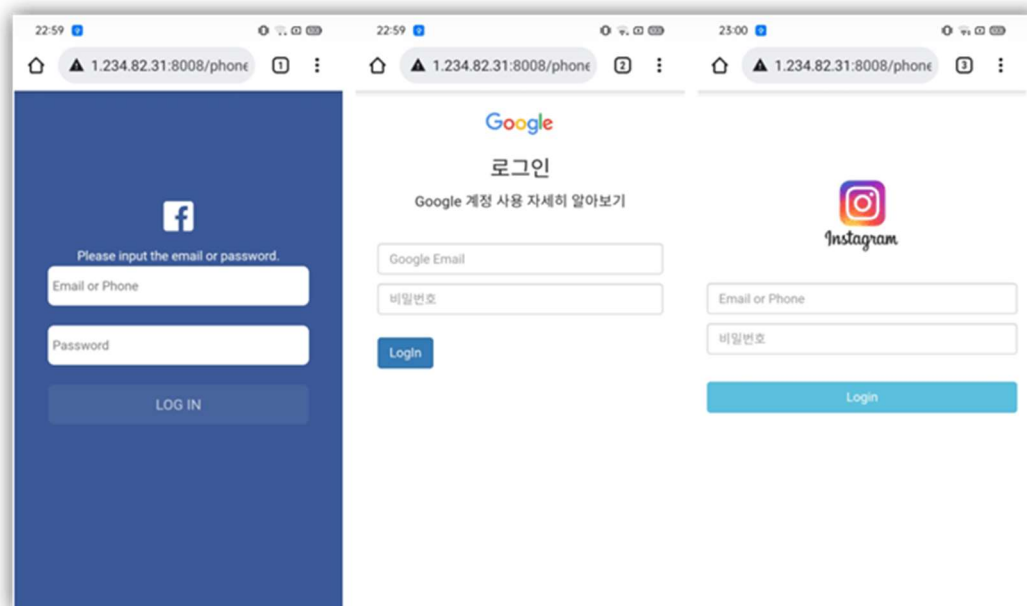
- spyware,
- spam,
- phishing,
- hoax,
- scam.

Spyware je škodlivý a nebezpečný software, který je skrytě nainstalován a na pozadí tajně sbírá informace o uživateli a ty jsou poté odesílány k původci spyware. Útočník neboli kyberzločinec využívá informace k zisku peněz – prodává je anebo je zneužívá k jiným kyberútokům na uživatele.

Spyware cílí na mnoho informací, nejčastěji jde o historii stránek, IP adresu (internet protocol), e-maily, přihlašovací údaje – zejména do internetového bankovníctví, čísla debetních karet a jiné. Postupným sběrem takto osobních informací může dojít ke krádeži identity – kyberzločinec po částech krade informace jako je jméno, číslo občanského průkazu, datum narození a hesla. Pokud dojde k odcizení všech potřebných informací může kyberzločinec žádat o peněžní půjčku jménem oběti. Řešením proti spyware je antivirový program, který disponuje ochranou proti spyware, detekuje a odstraní sledovací programy.

(83)

Obrázek č. 7: Příklad spyware vyžadující přihlášení do účtů

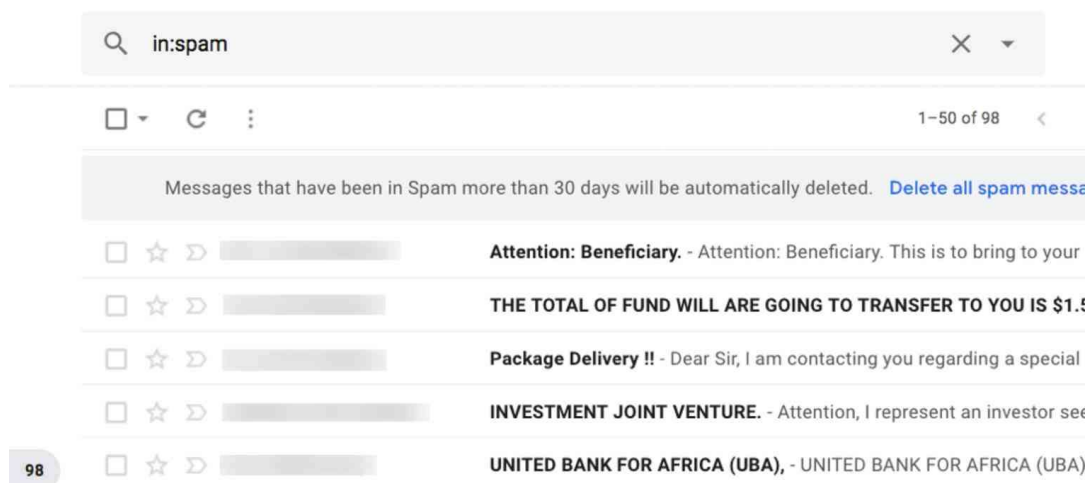

Zdroj: (84)

Spam je: „*Jakákoliv forma nevyžádané hromadné digitální komunikace. Jde o nevyžádaná reklamní sdělení ve formě e-mailů, SMS nebo zpráv v komunikačních aplikacích, na sociálních sítích nebo diskuzních fórech, zasílané velkému počtu příjemců nebo publikované na velkém počtu míst na internetu.*“ (85, s. 1) Jedná se tedy o masové rozesílání sdělení napříč internetem, nejčastěji má podobu reklamy. V roce 2004 vzešel v platnost Zákon č. 480/2004 Sb., který pojednává o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů. Tento zákon stanovil nutnost existence prokazatelného souhlasu příjemce zprávy – musí souhlasit s veškerým zasíláním, jinak se jedná právě o spam. (85) (86) (87)

Proti spamu se dá bránit vcelku jednoduše. Jednotliví poskytovatelé freemailových služeb používají filtr na příchozí poštu, tudíž se k uživateli těchto služeb nikdy nedostane stoprocentní množství odeslaných zpráv, ale pouhý zlomek z nich. V pozici uživatele při přetrvávajícím zasílání spamu je možné příchozí zprávy označit manuálně za spam. Následně freemailová služba na základě jednotlivých znaků, které zpráva nese, automaticky poštu s podobnými znaky označí a zařadí do složky spam. (85)

Obrázek č. 9: Příklad spamu v emailové schránce

Zdroj: (88)

Phishing je internetový útok, který má za cíl získat od oběti informace především k platební kartě, jako je číslo karty, platnost a třímístný kód CVV, CVC. Kyberzločinec nejčastěji vystupuje jako bankovní společnosti případně jiný věrohodný poskytovatel služeb.

Phishingu se dá snadno vyhnout buď zakázáním plateb přes internet anebo jednoduše se mít na pozoru. Často totiž útočníci v emailu příliš naléhají, mají špatnou gramatiku, požadují osobní údaje, nabízí až moc výhodné nabídky, komolí domény – dochází k prohazování písmen, tudíž při nepozornosti poškozený nezaznamená tuto nepatrnou změnu, a jiné. (89)

Obrázek č. 8: Ukázka phishingu

Zdroj: (90)

Hoax neboli česky fámy a podvody. Jsou informace s klamným obsahem, které se šíří přes internet pomocí mailů a sociálních sítí. Samotná informace je nejčastěji zcela nepravdivá anebo se jedná o nesprávně pozměněný smysl zprávy. Cílem hoaxu je v čtenáři vyvolat negativní emoce jako je strach, smutek, úzkost, nejistota a zároveň manipulovat s lidmi, případně šířit falešné doporučení. Často je hoax šířen samotnými oběťmi, které o nepravdivosti nemají zdání, proto je potřeba dle vlastního uvážení pro případné ověření/vyvrácení informace hledat informace z jiných zdrojů.

Obrázek č. 9: Ukázka šíření hoaxu

Zdroj: (91)

Scam: „označuje podvod, který cílí především na získání finančních prostředků oběti. Může se vyskytovat v online i offline světě. Scam se může uskutečnit prostřednictvím například phishingu, vishingu, smishingu, krádeže identity aj.“ (92, s. 1) Mezi nejfrekventovaněji používané typy scamu je romance scam a nigerijské dopisy. (92)

- Romance scam je podvod, který cílí na city oběti, případně se snaží navázat citový vztah s vidinou vylákání peněz z oběti. Nejčastěji se podvodník snaží o

rychlé navázání vztahu a budování důvěry, působí starostlivě, případně plánuje setkání a svatbu, ke které nikdy nedojde. Po vybudování vztahu podvodník požaduje finanční obnos. Záminkou je převážně právní či lékařská pomoc, po získání peněz s obětí přeruší kontakt a oběť své peníze nikdy nespatri. (94)

- Nigerijské dopisy neboli Scam419 jsou využívány pro získání peněz či osobních údajů zainteresovaných osob. Oslovená osoba je buď dědicem majetku, případně má pomoci k převedení peněz z jiného kontinentu anebo je potřeba její pomoci k vkladu velké sumy do banky. Za tuto pomoc má daná osoba získat finanční obnos nebo podíl z majetku. Nejdříve ale podvodník potřebuje od oběti peníze na zaplacení tzv. administrativních poplatků. K vyplacení peněz nikdy nedojde. (92) (95)

Obrázek č. 10: Romance scam

Zdroj: (93)

Bezpečné chování na internetu

Internet je místo, kde hrozí velké množství nebezpečí, avšak, pokud se bude dodržovat několik bezpečnostních opatření, je fungování na internetu o něco bezpečnější.

Zásady bezpečného chování:

- Zvolte si složitější a delší heslo, které obsahuje malá a velká písmena, čísla a speciální znaky. Čím delší a složitější heslo je, tím nižší pravděpodobnost prolomení existuje. Zároveň je důležité nepoužívat stejné heslo, byť složité, na více účtech.
- Nastavte si soukromí. Osobní údaje na internetu jsou vyplňovány často, v nejlepším případě jsou použity pouze pro účely rozesílání reklamy, v horším případě se k údajům mohou dostat hackeři a zneužít je. Je potřeba dbát na to, aby telefonní číslo, e-mail, adresa...nebyly veřejně přístupné.
- Při připojení k veřejné Wi-Fi se mějte na pozoru. Při připojení k veřejné síti nikdy není zajištěná bezpečnost. Je tak lepší na veřejné Wi-Fi nezadávat osobní údaje jako je adresa, rodné číslo, heslo a přihlašovací údaje do internetového bankovníctví. K zadaným datům může mít přístup i někdo jiný právě díky společné Wi-Fi síti.
- Během používání tzv. on-line platby zadávejte osobní údaje pouze na šifrované a ověřené stránce. Je nutné si zkontrolovat znění odkazu, na kterém citlivé údaje jako je číslo karty, platnost a kód CVC zadáváme. Často se odkaz může lišit pouze o jedno slovo, v horším případě o jeden znak.
- Nestahujte soubory na neověřených stránkách. Při každém stahování existuje riziko stažení i malwaru. Malware pak může působit relativně neškodně a pouze zpomalovat celý počítač anebo poslouží ke krádeži citlivých dat, případně krádeži identity.
- Používejte ke své bezpečnosti antivirové softwary. Slouží jako prevence a při případném objevení viru dojde k informování uživatele. (99) (100)

3.8 Finanční vzdělávání

V České republice má finanční vzdělání na starosti Ministerstvo financí České republiky, které vytvořilo dvoupilířovou strukturu finančního vzdělávání. Cílem této strategie je zvýšení úrovně finanční gramotnosti skrze veškeré obyvatelstvo České

republiky. Dvoupilířová struktura je rozdělena na „počáteční finanční vzdělávání“ a „další finanční vzdělávání“.

- Počáteční finanční vzdělávání – je zajiřtjeno především státem skrze předřkolní, základní a střední vzdělávání. Toto vzdělání garantuje stát, přesněji Ministerstvo řkolství, mládeže a tělovýchovy s odbornou podporou Ministerstva financí.
- Další finanční vzdělávání – jsou různorodé aktivity, které jsou nad rámec počátečního finančního vzdělávání. Je zajiřřováno z velké části soukromým sektorem, neziskovými organizacemi a sdruženými. (5)

Finanční vzdělávání by mělo výt v souladu se standardem finanční gramotnosti viz kapitola 3.8.1 a zároveň splňovat čtyři principy. Jsou to principy objektivity, nezávislosti, odbornosti a zacílení.

- Objektivita – informace jsou zcela objektivní bez osobního hodnocení. Pracuje se s konkrétními příklady, jsou použita reálná data a nic není tajeno.
- Nezávislost – finanční vzdělávání nepropaguje konkrétní produktu či poskytující subjekty. Je nezávislé na marketingu a v případě financování jiným subjektem jsou všechny kroky a vztahy transparentní.
- Odbornost – jde o relevantní obsah, kterému je garantována správnost, odborné znalosti, dovednosti a schopnosti vzdělavatelů.
- Zacílení – použité způsoby vzdělávání je uzpůsobeno cílové skupině a jsou respektovány potřebné způsoby komunikace. (5)

3.8.1 Standard finanční gramotnosti

V roce 2017 byl vydán Standard finanční gramotnosti, který stojí na základech Standardu finanční gramotnosti, vydaného v roce 2007. Na rozdíl od standardů z roku 2007 byly přidány další složky a dořlo k posílení stávajících složek.

„Oproti standardům z roku 2007 dořlo k posílení oblastí bezhotovostní placení, ochrana osobních údajů, kritické posouzení nabídky služeb a zboží, sestavení rozpočtu a porovnání majetku a závazků, úročení, porovnání finančních produktů, krátkodobé a dlouhodobé plánování a rizika dosažení cílů, zabezpečení na stáří, vznik a rizika pŕjček, důsledky nesplácení a řešení zadlužení a předlužení.“ (29, s. 1)

Ministerstvo financí stanovilo cílovou úroveň finanční gramotnosti nejen pro studenty středních škol. Tyto standardy jsou stanoveny pro 1. stupeň základních škol, 2. stupeň základních škol a střední školy, kdy tato úroveň odpovídá standardu dospělých lidí. (7)

V níže uvedených podkapitolách jsou zjednodušeně sepsány předpokládané znalosti studenta střední školy. Jde o znalosti v oblasti: nákupů a placení, hospodaření domácnosti, přebytku rozpočtu domácností a schodku rozpočtu domácností.

Nákupy, placení a inflace

- Používá nejen hotovostní, ale i bezhotovostní peníze. Dokáže si odůvodnit cenu za určité položky, na základě nákladů, které byly vynaloženy. Popíše používání debetní a kreditní karty, je schopen říct jakou kartu on sám používá. Osoba je schopna si přepočítat cizí měnu dle platného kurzu do měny, kterou běžně používá. Ví, jak funguje z(ne)hodnocování peněz z hlediska inflace, jaký to má vliv na příjmy, vklady a úvěry.

Hospodaření domácnosti

- Dokáže nakládat se svými penězi zodpovědně, ví, kolik si může dovolit utratit. V případě potřeby má znalosti na to sestavit si rozpočet, také zná rozdíl mezi schodkovým, vyrovnaným a přebytkovým rozpočtem. Je schopen porovnat vlastní příjmy a výdaje. Zná finanční produkty, které užívá na denní bázi a je schopen vysvětlit jejich použití. Při stanovení finančních cílů z hlediska rozpočtu/příjmů/výdajů je schopen tohoto cíle dosáhnout na základě svých znalostí a možností.

Přebytek rozpočtu domácnosti

- Ví proč a jak spořit, umí si spočítat, jak dlouho bude potřeba spořit na určitou položku. Uvědomuje si význam investic, úspor a zároveň si je vědom případných rizik, které jsou s tím spojeny. Dokáže určit příklady povinného a dobrovolného pojištění. Z teoretického hlediska popíše možnosti zabezpečení na stáří.

Schodek rozpočtu domácnosti

- Chápe, jak vznikají dluhy a je si vědom povinnosti je splácet. Zná možnosti oddlužení a je seznámen s následky nesplácení. Ví, jak fungují půjčky, kdy si

rozhodně nepůjčovat a je schopen alespoň částečně zhodnotit výhodnost půjčky na základě stávajících úroků. Má povědomí o stávajících úrokových sazbách a na základě toho vybere vhodný úvěr. (8)

4 Vlastní práce

4.1 Výzkumný soubor

V této kapitole bude popsán a charakterizován výzkumný soubor/ zkoumaný vzorek. Respondenti – žáci třetích ročníků středních škol byli rozděleni na základě typu střední školy, kterou v daný moment studovali, do čtyř skupin. Zároveň jde ve všech případech o studenty, kteří své středoškolské vzdělání zakončí maturitní zkouškou.

První skupina jsou studenti třetího ročníku studující čtyřletý obor na Gymnáziu Jana Palacha Mělník. V této skupině je 29 respondentů. Věkové rozpětí je od 17 do 18 let.

Druhá skupina je tvořena studenty septimy, kteří studují osmiletý obor gymnázium taktéž na Gymnáziu Jana Palacha Mělník. Druhou skupinu tvoří 14 respondentů. Tato skupina má věkové rozmezí 17 až 18 let.

Třetí skupinu tvoří žáci třetího ročníku, kteří studují Střední průmyslovou školu stavební Mělník, přesněji obor stavitelství a architektonická tvorba. Tato skupina je tvořena 24 respondenty ve věkovém rozmezí 17-18 let.

Poslední, čtvrtá skupina je skupina studentů z Integrované střední školy technické Mělník. Jde o studenty, kteří studují maturitní obor mechanik elektrotechnik. V této třídě je 20 respondentů s věkem od 17 do 18 let.

4.2 Test finanční gramotnosti

K sběru dat byl použit test finanční gramotnosti vlastní konstrukce, viz příloha č. 1. Test je sestaven z deseti otázek, které prověřují a zkoumají základní schopnosti a znalosti ze sféry finanční gramotnosti ve třetích ročnících středních škol. V testu jsou otázky sestaveny tak, aby byly pokryty všechny složky finanční gramotnosti, které jsou detailně charakterizovány v kapitole 3.

Jednotlivé otázky byly v testu bodovány pro následné vyhodnocení. V ideálním případě mohl respondent získat dohromady deset bodů, za každou otázku jeden bod. Jednotlivé otázky byly obodovány následovně:

- U otázek, kde byla položena pouze jedna otázka s očekáváním jedné správné odpovědi, byl respondentovi přidělen jeden bod. Za chybějící či nesprávnou odpověď bylo uděleno nula bodů. Jedná se o otázky s čísly 2, 4, 6, 7, 8, 9 a 10.

- V případě otázek s více podotázkami anebo s více možnými odpověďmi byly respondentovi body přiděleny dvěma způsoby, jde o následující ohodnocení:

Otázky číslo 1 a 3

- 0 bodů za chybějící či špatnou odpověď,
- 0,33 bodu za částečně správnou odpověď,
- 0,66 bodu za částečně správnou odpověď,
- 1 bod za ucelenou a správnou odpověď.

Otázka číslo 5

- 0 bodů za chybějící nebo špatnou odpověď,
- 0,5 bodu za částečně správnou odpověď,
- 1 bod za správnou a celou odpověď.

V nadcházející kapitole praktické části jsou kromě jiného komparovány správné a nesprávné odpovědi studentů třetích ročníků středních škol. Toto srovnávání je realizováno na základě...

4.3 Vyhodnocení jednotlivých otázek

4.3.1 Otázka číslo 1 – rozdíl mezi debetní a kreditní kartou

První otázka je zaměřena na to, zda studenti dokážou vysvětlit rozdíl mezi debetní a kreditní kartou, kde a jak jí získají.

1. Jaký je rozdíl mezi debetní a kreditní kartou, jak a kde k debetní/kreditní kartě přijdu?
--

Očekávaná odpověď byla, že rozdíl mezi debetní a kreditní kartou tkví v tom, že při placení debetní kartou jsou to moje peníze, se kterými nakládám, kdežto u kreditní karty je placeno penězi banky. Dochází tedy k půjčování a já vyčerpané peníze musím včas bance zaplatit. Debetní i kreditní kartu získám v bance na základě založení bankovního účtu, případně na základě žádosti.

Tato otázka byla do testu zařazena pro zjištění, zda studenti mají povědomí o tom, v čem se karty liší a jaká rizika z použití kreditní karty plynou, pokud bude daná osoba jednat nerozvázně. Použití této otázky bylo vhodné i z toho pohledu, že studenti třetích ročníků ve

většině případů svojí debetní kartu mají, používají ji, ale neví, zda se jedná o kartu debetní či kreditní.

Tabulka č. 4: Počet odpovědí v otázce číslo 1

Otázka 1	Počet odpovědí na škále 0-1 p.b.			
	0 p.b.	0,33 p.b.	0,66 p.b.	1 p.b.
Řešený vzorek				
SPŠS Mělník	5	5	6	8
GJP Mělník - čtyřletý obor	3	3	13	10
GJP Mělník - osmiletý obor	2	3	3	6
ISŠT Mělník	8	4	2	6

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 5: Počet odpovědí po normalizaci v otázce číslo 1

Otázka 1 - po normalizaci	Počet odpovědí na škále 0-1 p.b.			
	0 p.b.	0,33 p.b.	0,66 p.b.	1 p.b.
Řešený vzorek				
SPŠS Mělník	2,91667	2,91667	3,5	4,66667
GJP Mělník - čtyřletý obor	1,44828	1,44828	6,27586	4,82759
GJP Mělník - osmiletý obor	2	3	3	6
ISŠT Mělník	5,6	2,8	1,4	4,2

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 6: Počet získaných bodů v otázce číslo 1

Otázka 1	Počet získaných bodů (max. 14 b.)				Součet získaných bodů
	0	0,9625	2,31	4,66667	
Řešený vzorek					
SPŠS Mělník	0	0,9625	2,31	4,66667	7,939166667
GJP Mělník - čtyřletý obor	0	0,47793	4,14207	4,82759	9,447586207
GJP Mělník - osmiletý obor	0	0,99	1,98	6	8,97
ISŠT Mělník	0	0,924	0,924	4,2	6,048

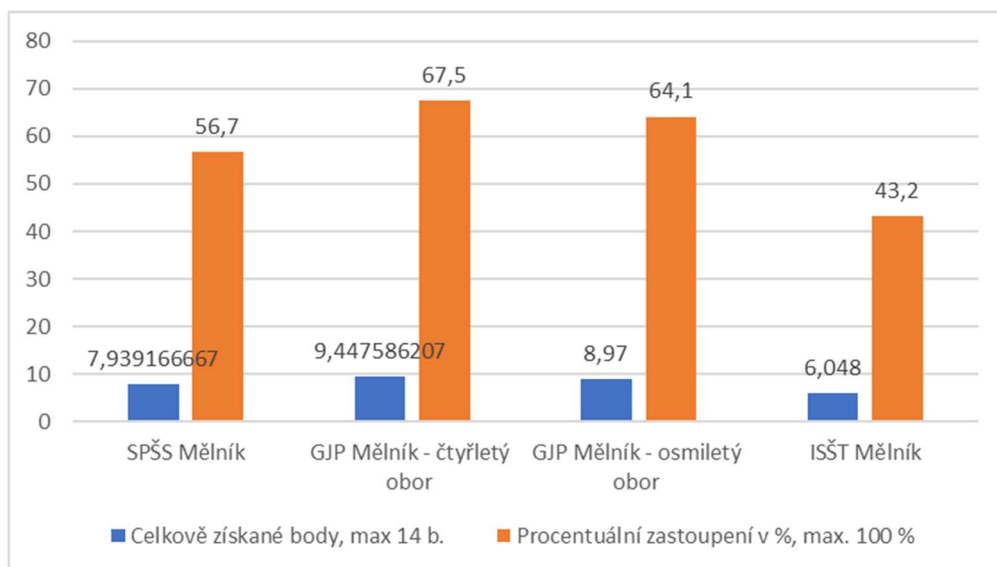
Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 7: Procentuální zastoupení v otázce číslo 1

Otázka 1	Celkově získané body, max 14 b.	Procentuální zastoupení v %, max. 100 %
SPŠS Mělník	7,939166667	56,7
GJP Mělník - čtyřletý obor	9,447586207	67,5
GJP Mělník - osmiletý obor	8,97	64,1
ISŠT Mělník	6,048	43,2

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 7: Úspěšnost odpovědi otázky číslo 1

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku odpovědělo zcela správně 8 studentů ze SPŠS Mělník, 10 studentů čtyřletého oboru z GJP Mělník, 6 studentů osmiletého oboru na GJP Mělník a 6 studentů ISŠT Mělník. Nesprávně odpovědělo z SPŠS Mělník 5 studentů, 3 studenti čtyřletého oboru GJP Mělník, 2 studenti osmiletého oboru GJP Mělník a 8 studentů z ISŠT Mělník. Z jedné třetiny správně odpovědělo 5 osob z SPŠS Mělník, 3 studenti obou oborů GJP Mělník a 4 studenti z ISŠT Mělník. Dvě třetiny otázky správně zodpovědělo 6 studentů SPŠS Mělník, 13 studentů čtyřletého oboru GJP Mělník, 3 studenti osmiletého oboru GJP Mělník a 2 studenti z ISŠT Mělník.

Po normalizaci počtu odpovědí a následném přidělení bodů získala SPŠS Mělník 7,94 bodů, což je 56,7 % z celkového počtu možných bodů. Studenti čtyřletého oboru GJP Mělník získali 9,45 bodů a tím pádem 67,5 %. Studenti z osmiletého oboru GJP Mělník získali 8,97 bodů a 64,1 % a studenti z ISŠT Mělník získali 6,05 bodů a 43,2 %.

Komparací odpovědí studentů dle stanovené hodnotící škály, je stanoveno, že zjištěný rozdíl procentních bodů je u každé skupiny studentů **velmi významný** v jejich neprospěch vůči základní stanovené hodnotě 100 p.b. Zároveň mezi studenty SPŠS Mělník, studenty čtyřletého oboru GJP Mělník a studenty osmiletého oboru GJP Mělník byl zjištěný rozdíl **nevýznamný**, jelikož rozdíl byl v těchto případech nižší, než 15 procentních bodů. U studentů ISŠT Mělník byl identifikován rozdíl **významný** v jejich neprospěch při komparaci se studenty z obou oborů GJP Mělník, v případě komparace se SPŠS Mělník je zjištěný rozdíl **nevýznamný**.

4.3.2 Otázka číslo 2 – výpočet částky na spořicímu účtu

Tato otázka je zaměřena na to, zda studenti chápou princip složeného úročení a dokáží si vypočítat základní zúročení s roční úrokovou sazbou ve výši 6 %.

2. Po vložení na spořicí účet 100 000Kč s roční úrokovou sazbou 6 %. Kolik peněz bude na účtu za 3 roky, při opomenutí daně z příjmu?

Očekávaná odpověď byla, že na spořicímu účtu bude při vložení 100 000Kč, s úrokovou sazbou 6 % po třech letech částka ve výši 119 101,1 Kč.

Tato otázka byla zařazena do testu pro zjištění toho, zda studenti třetích ročníků dokáží správně vypočítat finální částku na spořicímu účtu. Mnoho studentů může mít problém si uvědomit, že je potřeba vzít v potaz každoročně se navyšující částku, která je považována za základ pro výpočet stanovených 6 %.

Tabulka č. 8: Počet odpovědí v otázce číslo 2

Otázka 2	Počet odpovědí na škále 0-1 p.b.	
	0 p.b.	1 p.b.
Řešený vzorek		
SPŠŠ Mělník	19	5
GJP Mělník - čtyřletý obor	17	12
GJP Mělník - osmiletý obor	8	6
ISŠT Mělník	20	0

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 9: Počet odpovědí po normalizaci v otázce číslo 2

Otázka 2 - po normalizaci	Počet odpovědí na škále 0-1 p.b.	
	0 p.b.	1 p.b.
Řešený vzorek		
SPŠŠ Mělník	11,08333333	2,916666667
GJP Mělník - čtyřletý obor	8,206896552	5,793103448
GJP Mělník - osmiletý obor	8	6
ISŠT Mělník	14	0

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 10: Počet získaných bodů v otázce číslo 2

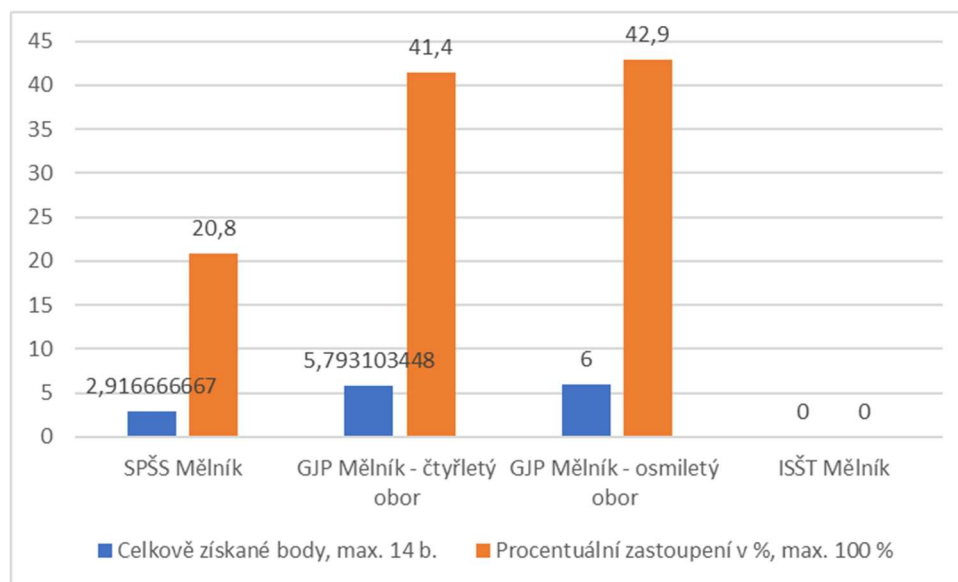
Otázka 2	Počet získaných bodů (max. 14 b.)		Součet získaných bodů
Řešený vzorek			
SPŠS Mělník	0	2,916666667	2,916666667
GJP Mělník - čtyřletý obor	0	5,793103448	5,793103448
GJP Mělník - osmiletý obor	0	6	6
ISŠT Mělník	0	0	0

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 11: Procentuální zastoupení v otázce číslo 2

Otázka 2	Celkově získané body, max. 14 b.	Procentuální zastoupení v %, max. 100 %
SPŠS Mělník	2,916666667	20,8
GJP Mělník - čtyřletý obor	5,793103448	41,4
GJP Mělník - osmiletý obor	6	42,9
ISŠT Mělník	0	0

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 8: Úspěšnost odpovědi otázky číslo 2

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku odpovědělo zcela správně 5 studentů ze SPŠS Mělník, 12 studentů čtyřletého oboru z GJP Mělník, 6 studentů osmiletého oboru na GJP Mělník a 0 studentů ISŠT Mělník. Nesprávně odpovědělo ze SPŠS Mělník 19 studentů, 17 studentů čtyřletého oboru GJP Mělník, 8 studentů osmiletého oboru GJP Mělník a 20 studentů z ISŠT Mělník.

Po normalizaci počtu odpovědí a následném přidělení bodů získala SPŠS Mělník 2,92 bodů, což je 20,8 % z celkového počtu možných bodů. Studenti čtyřletého oboru GJP Mělník získali 5,79 bodů a tím pádem 41,4 %. Studenti z osmiletého oboru GJP Mělník získali 6 bodů a 42,9 % a studenti z ISŠT Mělník získali 0 bodů a tím pádem 0 %.

Komparací odpovědí studentů dle stanovené hodnoticí škály, je stanoveno, že zjištěný rozdíl procentních bodů je u každé skupiny studentů **velmi významný** v jejich neprospěch vůči základní stanovené hodnotě 100 p.b. U studentů SPŠS Mělník byl identifikován **významný** rozdíl v jejich neprospěch vůči studentům obou oborů GJP Mělník a zároveň byl stanoven **významný** rozdíl ve prospěch SPŠS Mělník v porovnání se studenty ISŠT Mělník. U studentů čtyřletého oboru GJP Mělník byl identifikován **nevýznamný** rozdíl při porovnání se studenty osmiletého oboru GJP Mělník, naopak při komparaci se studenty ISŠT Mělník byl stanoven rozdíl jako **velmi významný** právě ve prospěch studentů čtyřletého oboru GJP Mělník. Komparací studentů osmiletého oboru GJP Mělník se studenty ISŠT Mělník byl identifikovaný rozdíl vyhodnocen jako **velmi významný** v neprospěch studentů střední školy ISŠT Mělník.

4.3.3 Otázka číslo 3 – výpočet rodinného rozpočtu

Třetí otázka je zaměřena na to, zda studenti dovedou stanovit měsíční příjmy a výdaje rodiny a zároveň určit, zda má rodina přebytek či nedostatek financí a o jak vysokou částku se jedná.

3. Rodinný rozpočet – mají přebytek/nedostatek financí?

Nájem, energie a poplatky 22 000Kč

Příjem matky 18 000Kč

Příjem otce 32 000Kč

Výdaje na nákup potravin pro domácnost a stravování ve školní jídelně pro dvě děti 12 000Kč

Pojištění majetku 1000Kč

Zájmové útvary, které děti navštěvují 1000Kč

Benzín do automobilu a jízdné pro dvě děti 8 000Kč

Oblečení 3 000Kč

Příjem z pronájmu garsonky 9000 Kč

Internet a telefonní služby pro čtyři osoby 2 000Kč

Ostatní výdaje průměrně 3 000Kč

Stavební spoření 2 000Kč

Celkové příjmy:

Celkové výdaje:

Kolik tisíc korun je rodina měsíčně v plusu/mínusu?

Správná očekávaná odpověď je, že rodinné příjmy činí 59 000 Kč, rodinné výdaje jsou ve výši 54 000 Kč, a tak celkově každý měsíc v rodinném rozpočtu zbývá částka ve výši 5 000 Kč.

Tato otázka byla zařazena do testu na základě složek finanční gramotnosti. Součástí rozpočtové gramotnosti je i sestavení osobního či rodinného rozpočtu, zároveň by lidé měli mít i numerickou gramotnost, do které je zařazena i práce s čísly. V příložené tabulce jsou uvedeny správné a nesprávné odpovědi od všech skupin respondentů.

Tabulka č. 12: Počet odpovědí v otázce číslo 3

Otázka 3	Počet odpovědí na škále 0-1 p.b.			
	0 p.b.	0,33 p.b.	0,66 p.b.	1 p.b.
Řešený vzorek				
SPŠS Mělník	4	1	0	19
GJP Mělník - čtyřletý obor	9	11	0	9
GJP Mělník - osmiletý obor	3	3	0	8
ISŠT Mělník	4	4	0	12

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 13: Počet odpovědí po normalizaci v otázce číslo 3

Otázka 3 - po normalizaci	Počet odpovědí na škále 0-1 p.b			
	0 p.b.	0,33 p.b.	0,66 p.b.	1 p.b.
Řešený vzorek				
SPŠS Mělník	2,3333333	0,5833333	0	11,08333
GJP Mělník - čtyřletý obor	4,3448276	5,3103448	0	4,344828
GJP Mělník - osmiletý obor	3	3	0	8
ISŠT Mělník	2,8	2,8	0	8,4

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 14: Počet získaných bodů v otázce číslo 3

Otázka 3	Počet získaných bodů (max. 14 b.)				Součet získaných bodů
	0 p.b.	0,33 p.b.	0,66 p.b.	1 p.b.	
Řešený vzorek					
SPŠS Mělník	0	0,1925	0	11,08333	11,27583333
GJP Mělník - čtyřletý obor	0	1,7524138	0	4,344828	6,097241379
GJP Mělník - osmiletý obor	0	0,99	0	8	8,99
ISŠT Mělník	0	0,924	0	8,4	9,324

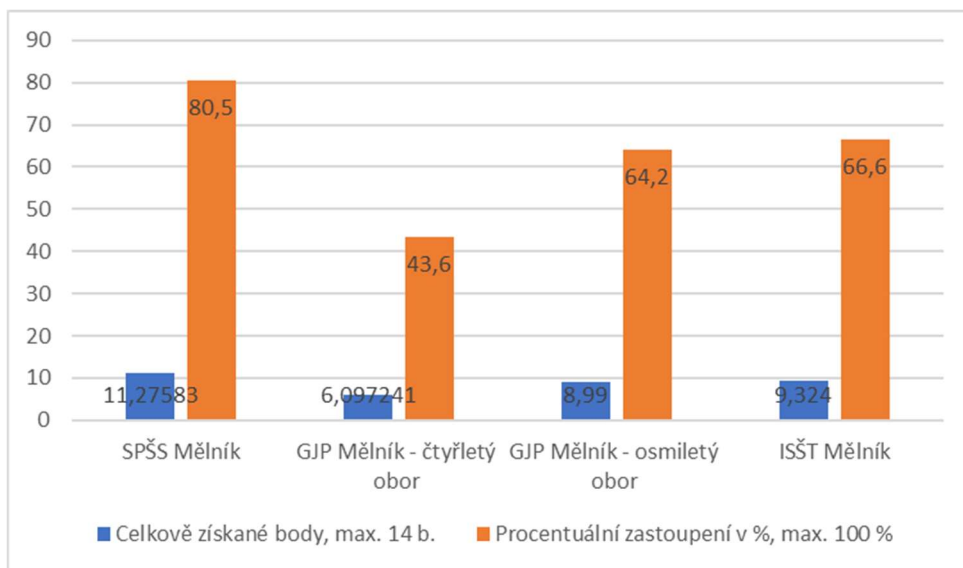
Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 15: Procentuální zastoupení v otázce číslo 3

Otázka 3	Celkově získané body, max. 14 b.	Procentuální zastoupení v %, max. 100 %
SPŠS Mělník	11,27583	80,5
GJP Mělník - čtyřletý obor	6,097241	43,6
GJP Mělník - osmiletý obor	8,99	64,2
ISŠT Mělník	9,324	66,6

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 9: Úspěšnost odpovědi otázky číslo 3

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku odpovědělo zcela správně 19 studentů ze SPŠS Mělník, 9 studentů čtyřletého oboru z GJP Mělník, 8 studentů osmiletého oboru na GJP Mělník a 12 studentů ISŠT Mělník. Nesprávně odpověděli ze SPŠS Mělník 4 studenti, 9 studentů čtyřletého oboru GJP Mělník, 3 studenti osmiletého oboru GJP Mělník a 4 studenti z ISŠT Mělník. Z jedné třetiny správně odpověděla pouze 1 osoba ze SPŠS Mělník, 11 studentů ze čtyřletého oboru GJP Mělník, 3 studenti osmiletého zaměření GJP Mělník a 4 studenti z ISŠT Mělník. Na otázku ze dvou třetin správně neodpověděl žádný ze studentů.

Po normalizaci počtu odpovědí a následném přidělení bodů získala SPŠS Mělník 11,28 bodů, což je 80,5 % z celkového počtu možných bodů. Studenti čtyřletého oboru GJP Mělník získali 6,1 bodů a tím pádem 43,6 %. Studenti z osmiletého oboru GJP Mělník získali 8,99 bodů a 64,2 % a studenti z ISŠT Mělník získali 9,32 bodů a 66,6 %.

Komparací odpovědí studentů dle stanovené hodnotící škály, je stanoveno, že zjištěný rozdíl procentních bodů je u skupiny studentů obou oborů GJP Mělník a ISŠT Mělník **velmi významný** v jejich neprospěch vůči základní stanovené hodnotě 100 p.b. U skupiny studentů SPŠS Mělník byl identifikován **významný** rozdíl vůči základní stanovené hodnotě. Zároveň u studentů SPŠS Mělník byl identifikován **velmi významný** rozdíl v jejich prospěch vůči studentům čtyřletého oboru GJP Mělník, **významný** rozdíl v jejich prospěch vůči studentům osmiletého gymnázia GJP Mělník a **nevýznamný** rozdíl v porovnání se studenty ISŠT Mělník. U studentů čtyřletého oboru GJP Mělník byl identifikován **významný** rozdíl v jejich neprospěch v porovnání se studenty osmiletého oboru GJP Mělník a ISŠT Mělník.

Komparací studentů osmiletého oboru GJP Mělník se studenty ISŠT Mělník byl identifikovaný rozdíl vyhodnocen jako **nevýznamný**.

4.3.4 Otázka číslo 4 – následky nezaplacení pokuty

Čtvrtá otázka je zaměřena na to, zda studenti ví, jaké následky hrozí, pokud nezplatí svoji obdrženou pokutu.

4. V městské hromadné dopravě Vás chytne revizor a Vy nemáte platnou jízdenku. Pokutu odmítnete na místě zaplatit, následně ji nezaplatíte ani na pobočce, jaké následky Vás čekají? Za předpokladu, že už jste dosáhl/a plnoletosti.

Očekávaná odpověď byla, že v případě nezaplacení poroste celková dlužná částka a hrozí několikasettisícový dluh, který by nenastal, pokud by byla pokuta zaplacená na úplném začátku.

Otázka byla zařazena do testu pro ověření, zda studenti ví a jsou si vědomi, že pokud pokuta není zaplacená, dochází k neustálému nárůstu částky, dokud nedojde k splácení celé výše dluhu. Pokud by studenti dostali pokutu za neplatnou jízdenku, nezaplatili by ji a dluh by dál rostl, tak se již na počátku své plnoletosti dostanou do vysokých dluhů.

Tabulka č. 16: Počet odpovědí v otázce číslo 4

Otázka 4	Počet odpovědí na škále 0-1 p.b.	
	0 p.b.	1 p.b.
Řešený vzorek		
SPŠS Mělník	9	15
GJP Mělník - čtyřletý obor	15	14
GJP Mělník - osmiletý obor	9	5
ISŠT Mělník	4	16

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 17: Počet odpovědí po normalizaci v otázce číslo 4

Otázka 4 - po normalizaci	Počet odpovědí na škále 0-1 p.b	
	0 p.b.	1 p.b.
Řešený vzorek		
SPŠS Mělník	5,25	8,75
GJP Mělník - čtyřletý obor	7,24137931	6,75862069
GJP Mělník - osmiletý obor	9	5
ISŠT Mělník	2,8	11,2

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 18: Počet získaných bodů v otázce číslo 4

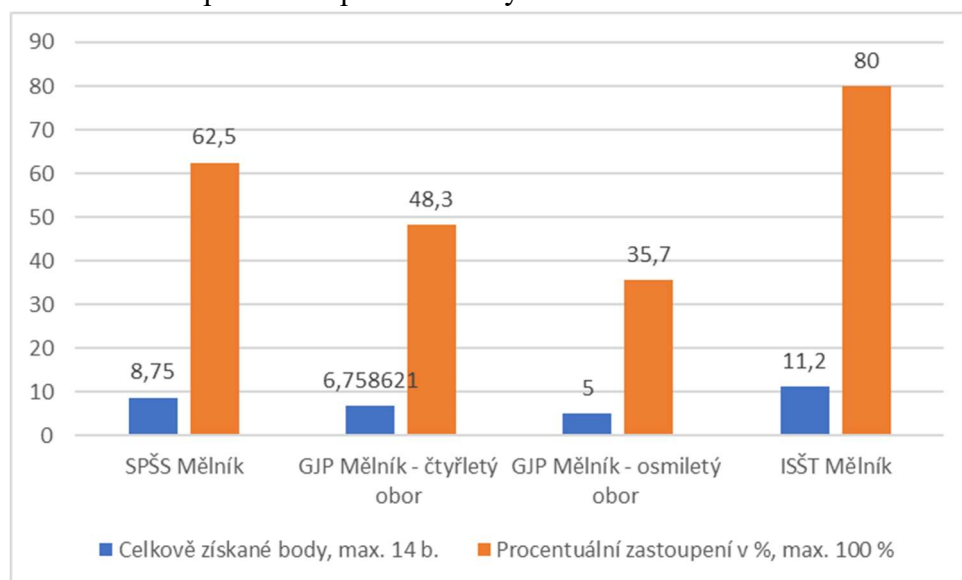
Otázka 4	Počet získaných bodů (max. 14 b.)		Součet získaných bodů
Řešený vzorek			
SPŠS Mělník	0	8,75	8,75
GJP Mělník - čtyřletý obor	0	6,75862069	6,75862069
GJP Mělník - osmiletý obor	0	5	5
ISŠT Mělník	0	11,2	11,2

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 19: Procentuální zastoupení v otázce číslo 4

Otázka 4	Celkově získané body, max. 14 b.	Procentuální zastoupení v %, max. 100 %
SPŠS Mělník	8,75	62,5
GJP Mělník - čtyřletý obor	6,758621	48,3
GJP Mělník - osmiletý obor	5	35,7
ISŠT Mělník	11,2	80

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 10: Úspěšnost odpovědí otázky číslo 4

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku odpovědělo zcela správně 15 studentů ze SPŠS Mělník, 14 studentů čtyřletého oboru z GJP Mělník, 5 studentů osmiletého oboru na GJP Mělník a 16 studentů ISŠT Mělník. Nesprávně odpovědělo ze SPŠS Mělník 9 studentů, 15 studentů čtyřletého oboru GJP Mělník, 9 studentů osmiletého oboru GJP Mělník a 4 studenti z ISŠT Mělník.

Po normalizaci počtu odpovědí a následném přidělení bodů získala SPŠS Mělník 8,75 bodů, což je 62,5 % z celkového počtu možných bodů. Studenti čtyřletého oboru GJP Mělník získali 6,76 bodů a tím pádem 48,3 %. Studenti z osmiletého oboru GJP Mělník získali 5 bodů a 35,7 % a studenti z ISŠT Mělník získali 11,2 bodů a 80 %.

Komparaci odpovědí studentů dle stanovené hodnotící škály, je stanoveno, že zjištěný rozdíl procentních bodů je u skupiny studentů obou oborů GJP Mělník a SPŠS Mělník **velmi významný** v jejich neprospěch vůči základní stanovené hodnotě 100 p.b. U skupiny studentů ISŠT Mělník byl identifikován **významný** rozdíl vůči základní stanovené hodnotě. Zároveň u studentů SPŠS Mělník byl identifikován **nevýznamný** rozdíl v jejich prospěch vůči studentům čtyřletého oboru GJP Mělník, **významný** rozdíl v jejich prospěch vůči studentům osmiletého gymnázia GJP Mělník a **významný** rozdíl v jejich neprospěch v porovnání se studenty ISŠT Mělník. U studentů čtyřletého oboru GJP Mělník byl identifikován **nevýznamný** rozdíl v porovnání se studenty osmiletého oboru GJP Mělník, naopak v porovnání se studenty ISŠT Mělník byl při komparaci zjištěn **velmi významný** rozdíl v neprospěch studentů čtyřletého zaměření GJP Mělník. Mezi studenty osmiletého oboru GJP Mělník a studenty ISŠT Mělník byl nalezený rozdíl vyhodnocen jako **velmi významný** v neprospěch studentů osmiletého gymnázia GJP Mělník.

4.3.5 Otázka číslo 5 – dohoda o provedení práce

Pátá otázka se zaměřuje na to, jaké znalosti studenti mají ohledně pracovní smlouvy na dohodu o provedení práce.

5. Jako student střední školy jste zaměstnán na DPP (dohoda o provedení práce), do jaké výše může být váš hrubý výdělek u zaměstnavatele, abyste neplatil odvody na sociální a zdravotní pojištění? Kolik procent z celkové mzdy je Vám odvedeno na daních?

Správná odpověď zní, že hrubý výdělek může být maximálně 10 000 Kč (k datu 31.12.2023), pokud je částka vyšší, je povinné zaplatit sociální a zdravotní pojištění. Studentům na DPP je odvedeno ze mzdy 15 %, nicméně je možnost odvedené peníze dostat zpět, pokud je v následujícím roce správně vyplněno a odevzdáno daňové přiznání na příslušný finanční úřad.

Otázka byla do testu zařazena zejména pro zjištění, zda mají studenti informace o maximální měsíční částce a odvodech na daních. Respondenti jsou ve věku, kdy mohou uzavírat smlouvy na dohodu o provedení práce, a proto bylo důležité zjistit, zda mají správné informace.

Tabulka č. 20: Počet odpovědí v otázce číslo 5

Otázka 5	Počet odpovědí na škále 0-1 p.b.			
	Řešený vzorek	0 p.b.	0,5 p.b.	1 p.b.
SPŠS Mělník		4	12	8
GJP Mělník - čtyřletý obor		10	14	5
GJP Mělník - osmiletý obor		5	8	1
ISŠT Mělník		14	5	1

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 21: Počet odpovědí po normalizaci v otázce číslo 5

Otázka 5 - po normalizaci	Počet odpovědí na škále 0-1 p.b.			
	Řešený vzorek	0 p.b.	0,5 p.b.	1 p.b.
SPŠS Mělník		2,3333333	7	4,6666667
GJP Mělník - čtyřletý obor		4,8275862	6,7586207	2,4137931
GJP Mělník - osmiletý obor		5	8	1
ISŠT Mělník		9,8	3,5	0,7

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 22: Počet získaných bodů v otázce číslo 5

Otázka 5	Počet získaných bodů (max. 14 b.)			Součet získaných bodů	
	Řešený vzorek	0	3,5		4,6666667
SPŠS Mělník		0	3,5	4,6666667	8,166666667
GJP Mělník - čtyřletý obor		0	3,3793103	2,4137931	5,793103448
GJP Mělník - osmiletý obor		0	4	1	5
ISŠT Mělník		0	1,75	0,7	2,45

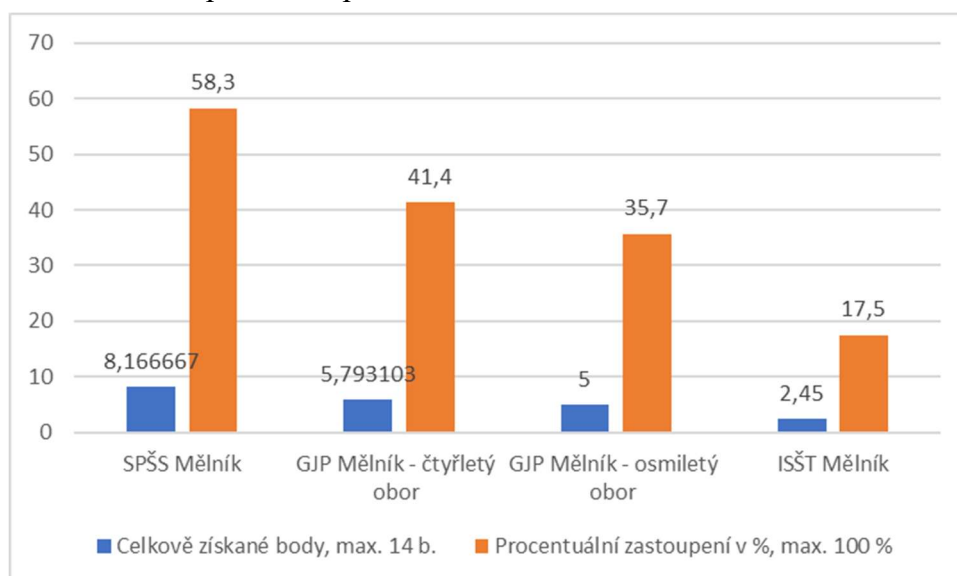
Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 23: Procentuální zastoupení v otázce číslo 5

Otázka 5	Celkově získané body, max. 14 b.	Procentuální zastoupení v %, max. 100 %
SPŠS Mělník	8,1666667	58,3
GJP Mělník - čtyřletý obor	5,793103	41,4
GJP Mělník - osmiletý obor	5	35,7
ISŠT Mělník	2,45	17,5

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 11: Úspěšnost odpovědí na otázku číslo 5

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku odpovědělo zcela správně 8 studentů ze SPŠS Mělník, 5 studentů čtyřletého oboru z GJP Mělník, 1 student osmiletého oboru na GJP Mělník a 1 student ISŠT Mělník. Nesprávně odpověděli ze SPŠS Mělník 4 studenti, 10 studentů čtyřletého oboru GJP Mělník, 5 studentů osmiletého oboru GJP Mělník a 14 studentů z ISŠT Mělník. Z poloviny správně na otázku odpovědělo 12 studentů ze SPŠS Mělník, 14 studentů čtyřletého gymnázia GJP Mělník, 8 studentů osmiletého gymnázia GJP Mělník a u střední školy ISŠT Mělník z poloviny správně odpovědělo 5 studentů.

Po normalizaci počtu odpovědí a následném přidělení bodů získala SPŠS Mělník 8,17 bodů, což je 58,3 % z celkového počtu možných bodů. Studenti čtyřletého oboru GJP Mělník získali 5,8 bodů a tím pádem 41,4 %. Studenti z osmiletého oboru GJP Mělník získali 5 bodů a 35,7 % a studenti z ISŠT Mělník získali 2,45 bodů a 17,5 %.

Komparací odpovědí studentů dle stanovené hodnotící škály, je stanoveno, že zjištěný rozdíl procentních bodů je u každé skupiny studentů **velmi významný** v jejich prospěch vůči základní stanovené hodnotě 100 p.b. Zároveň u studentů SPŠS Mělník byl identifikován **významný** rozdíl v jejich prospěch vůči studentům čtyřletého oboru GJP Mělník, **významný** rozdíl v jejich prospěch vůči studentům osmiletého gymnázia GJP Mělník a **velmi významný** rozdíl v jejich prospěch v porovnání se studenty ISŠT Mělník. U studentů čtyřletého oboru GJP Mělník byl identifikován **nevýznamný** rozdíl v porovnání se studenty osmiletého oboru GJP Mělník, naopak v porovnání se studenty ISŠT Mělník byl při komparaci zjištěn **významný** rozdíl v prospěch studentů ISŠT Mělník. Mezi studenty osmiletého oboru GJP

Mělník a studenty ISŠT Mělník byl nalezený rozdíl vyhodnocen jako **významný** v neprospěch studentů střední školy ISŠT Mělník.

4.3.6 Otázka číslo 6 – následky nesjednaného povinného ručení

Šestá otázka se zaměřuje na to, jaké znalosti a poznatky mají studenti ohledně povinného ručení, zejména co se týče nesjednaného povinného ručení ve spojení se způsobením škody na majetku ostatních osob.

6. Při jízdě v automobilu, na který nemáte sjednané povinné ručení způsobíte autonehodu se škodou ve výši 1 000 000Kč. Jaké to pro vás bude mít následky? Rozepište svoji úvahu.

Správná a očekávaná odpověď je, že v případě způsobení autonehody a nesjednaném povinném ručení bude způsobená škoda v plné výši hrazena majitelem vozidla, který způsobil nehodu a jeho vůz nebyl pojištěn. Zároveň je povinné ručení ze zákona povinné a při silniční kontrole je za nesjednané povinné ručení udělována pokuta.

Otázka byla zařazena do testu pro zjištění, zda studenti znají riziko, které je spojeno s jízdou a vlastnění automobilu, které má nesjednané povinné ručení.

Tabulka č. 24: Počet odpovědí v otázce číslo 6

Otázka 6	Počet odpovědí na škále 0-1 p.b.	
	0 p.b.	1 p.b.
Řešený vzorek		
SPŠS Mělník	4	20
GJP Mělník - čtyřletý obor	9	20
GJP Mělník - osmiletý obor	5	9
ISŠT Mělník	9	11

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 25: Počet odpovědí po normalizaci v otázce číslo 6

Otázka 6 - po normalizaci	Počet odpovědí na škále 0-1 p.b	
	0 p.b.	1 p.b.
Řešený vzorek		
SPŠS Mělník	2,333333333	11,66666667
GJP Mělník - čtyřletý obor	4,344827586	9,655172414
GJP Mělník - osmiletý obor	5	9
ISŠT Mělník	6,3	7,7

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 26: Počet získaných bodů v otázce číslo 6

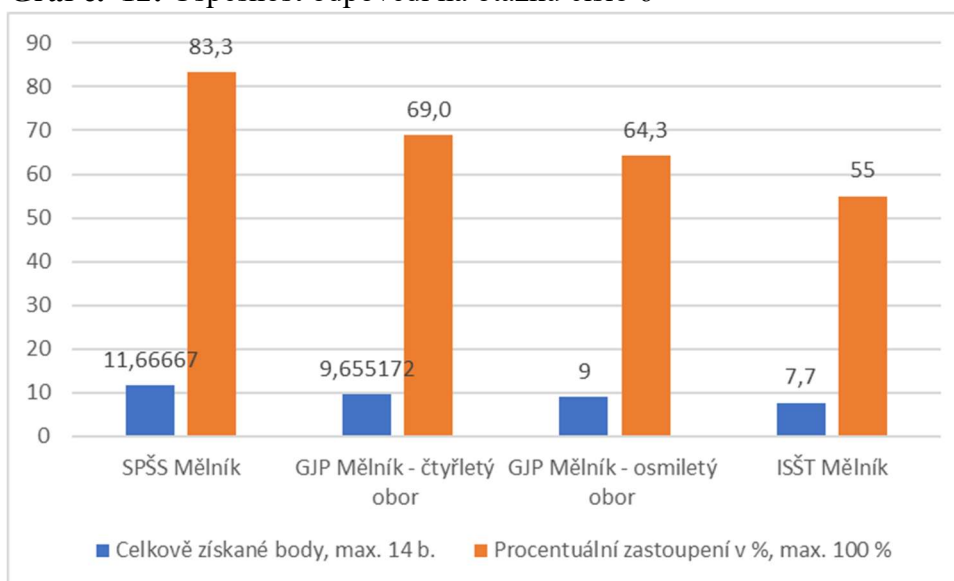
Otázka 6	Počet získaných bodů (max. 14 b.)		Součet získaných bodů
Řešený vzorek			
SPŠS Mělník	0	11,66666667	11,66666667
GJP Mělník - čtyřletý obor	0	9,655172414	9,655172414
GJP Mělník - osmiletý obor	0	9	9
ISŠT Mělník	0	7,7	7,7

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 27: Procentuální zastoupení v otázce číslo 6

Otázka 6	Celkově získané body, max. 14 b.	Procentuální zastoupení v %, max. 100 %
SPŠS Mělník	11,66667	83,3
GJP Mělník - čtyřletý obor	9,655172	69,0
GJP Mělník - osmiletý obor	9	64,3
ISŠT Mělník	7,7	55

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 12: Úspěšnost odpovědí na otázku číslo 6

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku odpovědělo zcela správně 20 studentů ze SPŠS Mělník, 20 studentů čtyřletého oboru z GJP Mělník, 9 studentů osmiletého oboru na GJP Mělník a 11 studentů ISŠT Mělník. Nesprávně odpověděli ze SPŠS Mělník 4 studenti, 9 studentů čtyřletého oboru GJP Mělník, 5 studentů osmiletého oboru GJP Mělník a 9 studentů z ISŠT Mělník.

Po normalizaci počtu odpovědí a následném přidělení bodů získala SPŠS Mělník 11,67 bodů, což je 83,3 % z celkového počtu možných bodů. Studenti čtyřletého oboru GJP Mělník

získali 9,66 bodů a tím pádem 69 %. Studenti z osmiletého oboru GJP Mělník získali 9 bodů a 64,3 % a studenti z ISŠT Mělník získali 7,7 bodů a 55 %.

Komparací odpovědí studentů dle stanovené hodnotící škály, je stanoveno, že zjištěný rozdíl procentních bodů je u skupiny studentů obou oborů GJP Mělník a ISŠT Mělník **velmi významný** v jejich neprospěch vůči základní stanovené hodnotě 100 p.b. Nicméně při komparaci studentů SPŠS Mělník vůči základní stanovené hodnotě 100 p.b. byl identifikován **významný** rozdíl v neprospěch studentů. Zároveň u studentů SPŠS Mělník byl identifikován **nevýznamný** rozdíl vůči studentům čtyřletého oboru GJP Mělník, **významný** rozdíl v jejich prospěch vůči studentů osmiletého gymnázia GJP Mělník a **významný** rozdíl v jejich prospěch v porovnání se studenty ISŠT Mělník. U studentů čtyřletého oboru GJP Mělník byl identifikován **nevýznamný** rozdíl v porovnání jak se studenty osmiletého oboru GJP Mělník, tak i v porovnání se studenty ISŠT Mělník. Mezi studenty osmiletého oboru GJP Mělník a studenty ISŠT Mělník byl nalezený rozdíl vyhodnocen jako **nevýznamný**.

4.3.7 Otázka číslo 7 – riziko podepsané směnky

Otázka sedmá je zaměřena na zjištění povědomí studentů ohledně použití a zneužití blanko směnky. Tato otázka cílí především na to, jestli si studenti středních škol uvědomují hrozby při podepsání směnky.

7. Představte si, že chodíte na brigádu a aby Váš zaměstnavatel – Jan Novák nemusel výdělek danit, tak tam pracujete beze smlouvy. Peníze jsou Vám tak vypláceny přímo na ruku. Namísto hmotné odpovědnosti po Vás chce zaměstnavatel podepsat tuto blanko směnku (bianco), která slouží jako pojistka, pokud byste něco rozbil/a. (Pozn. blanko směnka má některé části záměrně nevyplněné a doplňují se až dodatečně.) Napište, jaká Vám hrozí rizika při podepsané směnce, když by ji Váš zaměstnavatel zneužil.

<u>Mělník 31.5.2024</u> Místo a datum vystavení (měsíc slovy)	<table border="1"><tr><td>Kč</td><td>Částka</td></tr></table>	Kč	Částka
Kč	Částka		
Za tuto směnku zaplatí	<u>31. květen 2024</u> Údaje splatnosti, měsíc slovy		
Na řad (komu) Janu Novákovi			
Částka slovy			
<table border="1"><tr><td><u>Mělník 277 31, U Cihelny 123</u> Splatnost v (místo placení) u (domicil)</td><td>BEZ PROTESTU <i>Váš podpis</i> Jméno, adresa, podpis</td></tr></table>	<u>Mělník 277 31, U Cihelny 123</u> Splatnost v (místo placení) u (domicil)	BEZ PROTESTU <i>Váš podpis</i> Jméno, adresa, podpis	
<u>Mělník 277 31, U Cihelny 123</u> Splatnost v (místo placení) u (domicil)	BEZ PROTESTU <i>Váš podpis</i> Jméno, adresa, podpis		

Správná odpověď na otázku zní, že při podepsání takovéto směnky může zaměstnavatel požadovat zaplacení směnky, i v případě, že ze strany zaměstnaného nedošlo k žádnému pochybení či zničení vybavení. Hrozí tedy zneužití blanko směnky v neprospěch zaměstnance.

Otázka byla do testu zařazena z důvodu, že žáci středních škol v tomto věku uzavírají své první pracovněprávní vztahy a nesou vyšší riziko zneužití jejich nezkušenosti a neznalosti než u osob, které jsou značně starší. Z tohoto důvodu je důležité, aby si studenti byli vědomi rizika.

Tabulka č. 28: Počet odpovědí v otázce číslo 7

Otázka 7	Počet odpovědí na škále 0-1 p.b.	
	0 p.b.	1 p.b.
Řešený vzorek		
SPŠS Mělník	13	11
GJP Mělník - čtyřletý obor	17	12
GJP Mělník - osmiletý obor	8	6
ISŠT Mělník	14	6

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 29: Počet odpovědí po normalizaci v otázce číslo 7

Otázka 7 - po normalizaci	Počet odpovědí na škále 0-1 p.b	
	0 p.b.	1 p.b.
Řešený vzorek		
SPŠS Mělník	7,583333333	6,416666667
GJP Mělník - čtyřletý obor	8,206896552	5,793103448
GJP Mělník - osmiletý obor	8	6
ISŠT Mělník	9,8	4,2

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 30: Počet získaných bodů v otázce číslo 7

Otázka 7	Počet získaných bodů (max. 14 b.)		Součet získaných bodů
Řešený vzorek			
SPŠS Mělník	0	6,416666667	6,416666667
GJP Mělník - čtyřletý obor	0	5,793103448	5,793103448
GJP Mělník - osmiletý obor	0	6	6
ISŠT Mělník	0	4,2	4,2

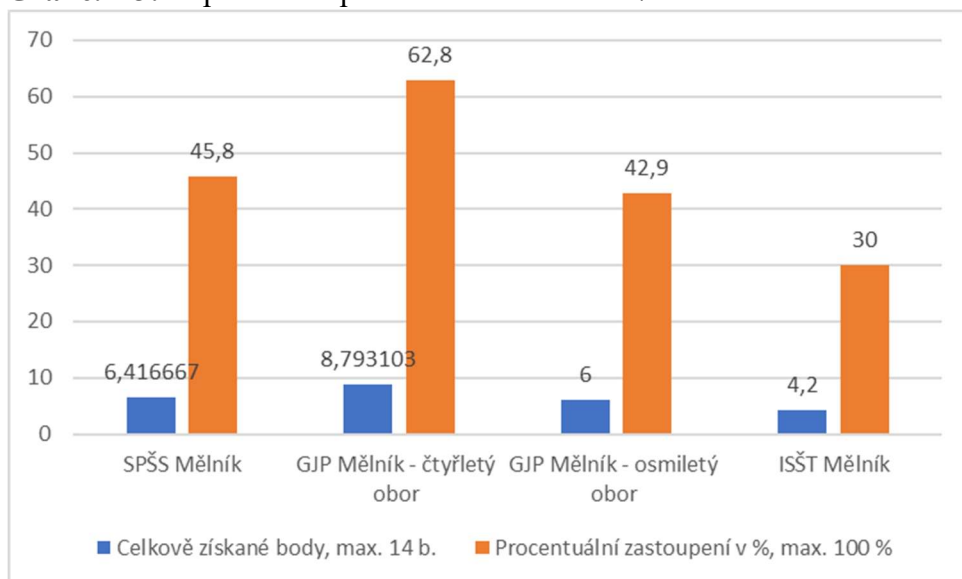
Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 31: Procentuální zastoupení v otázce číslo 7

Otázka 7	Celkově získané body, max. 14 b.	Procentuální zastoupení v %, max. 100 %
SPŠS Mělník	6,416667	45,8
GJP Mělník - čtyřletý obor	8,793103	62,8
GJP Mělník - osmiletý obor	6	42,9
ISŠT Mělník	4,2	30

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 13: Úspěšnost odpovědí na otázku číslo 7

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku odpovědělo zcela správně 11 studentů ze SPŠS Mělník, 12 studentů čtyřletého oboru z GJP Mělník, 6 studentů osmiletého oboru na GJP Mělník a 6 studentů ISŠT Mělník. Nesprávně odpovědělo ze SPŠS Mělník 13 studentů, 17 studentů čtyřletého oboru GJP Mělník, 8 studentů osmiletého oboru GJP Mělník a 14 studentů z ISŠT Mělník.

Po normalizaci počtu odpovědí a následném přidělení bodů získala SPŠS Mělník 6,42 bodů, což je 45,8 % z celkového počtu možných bodů. Studenti čtyřletého oboru GJP Mělník získali 8,79 bodů a tím pádem 62,8 %. Studenti z osmiletého oboru GJP Mělník získali 6 bodů a 42,9 % a studenti z ISŠT Mělník získali 4,2 bodů a 30 %.

Komparací odpovědí studentů dle stanovené hodnotící škály, je stanoveno, že zjištěný rozdíl procentních bodů je u každé skupiny studentů **velmi významný** v jejich neprospěch vůči základní stanovené hodnotě 100 p.b. U studentů SPŠS Mělník byl identifikován **významný** rozdíl v jejich neprospěch vůči studentům, jak čtyřletého oboru GJP Mělník a **nevýznamný** rozdíl vůči studentům osmiletého gymnázia GJP Mělník. Při komparaci SPŠS Mělník s ISŠT Mělník byl identifikován **významný** rozdíl v neprospěch studentů z ISŠT Mělník. U studentů čtyřletého oboru GJP Mělník byl identifikován **významný** rozdíl v jejich prospěch v porovnání se studenty osmiletého oboru GJP Mělník, naopak v porovnání se studenty ISŠT Mělník byl při komparaci zjištěn **nevýznamný** rozdíl. Mezi studenty osmiletého oboru GJP Mělník a studenty ISŠT Mělník byl nalezený rozdíl vyhodnocen jako **nevýznamný**.

4.3.8 Otázka číslo 8 – počínání při nesložení maturitní zkoušky

Osmá otázka cílí na to, aby bylo zjištěno, zda studenti středních škol ví, jak by měli správně postupovat v případě dvojitého neúspěchu při skládání maturitní zkoušky.

8. Jste student, který ve čtvrtém ročníku střední školy skládá maturitní zkoušku, první jarní pokus skončí neúspěchem, po letních prázdninách nastane podzimní opravný termín a vy podruhé nezvládnete splnit zbývající předmět. Jak budete postupovat, když vám skončí status studenta? Můžete zůstat neohlášeně doma a čekat na další termín maturitní zkoušky? Odpověď rozepište.

Očekávaná odpověď byla, že není možné zůstat neohlášeně doma, jelikož je potřeba se přihlásit na příslušný úřad práce, aby bylo zdravotní a sociální pojištění i nadále placeno za osobu státem. Druhá možná odpověď byla, že je možné zůstat doma, ale je nutné nahlášení se minimálně na příslušnou zdravotní pojišťovnu, případně i na českou správu sociálního zabezpečení a platit si zdravotní a sociální pojištění jako samoplátce.

Otázka byla do testu zařazena pro zjištění, zda studenti ví, jak by měli správně postupovat při dvakrát se opakujícím neúspěchu u maturitní zkoušky, v případě, že by chtěli v následujícím kalendářním roce využít třetí a poslední možný pokus.

Tabulka č. 32: Počet odpovědí v otázce číslo 8

Otázka 8	Počet odpovědí na škále 0-1 p.b.	
	0 p.b.	1 p.b.
Řešený vzorek		
SPŠS Mělník	17	7
GJP Mělník - čtyřletý obor	16	13
GJP Mělník - osmiletý obor	8	6
ISŠT Mělník	15	5

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 33: Počet odpovědí po normalizaci v otázce číslo 8

Otázka 8 - po normalizaci	Počet odpovědí na škále 0-1 p.b	
	0 p.b.	1 p.b.
Řešený vzorek		
SPŠS Mělník	9,916666667	4,083333333
GJP Mělník - čtyřletý obor	7,724137931	6,275862069
GJP Mělník - osmiletý obor	8	6
ISŠT Mělník	10,5	3,5

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 34: Počet získaných bodů v otázce číslo 8

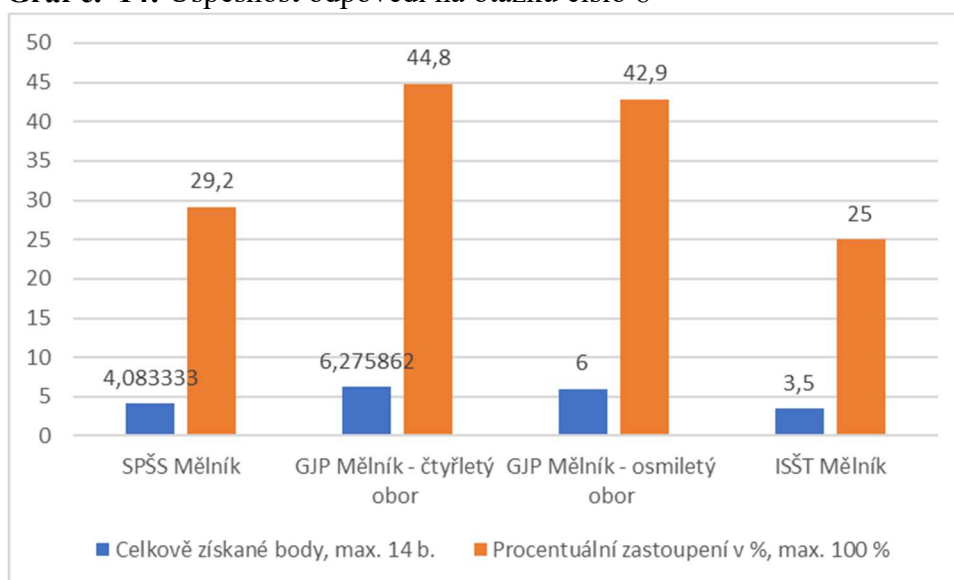
Otázka 8	Počet získaných bodů (max. 14 b.)		Součet získaných bodů
Řešený vzorek			
SPŠS Mělník	0	4,083333333	4,083333333
GJP Mělník - čtyřletý obor	0	6,275862069	6,275862069
GJP Mělník - osmiletý obor	0	6	6
ISŠT Mělník	0	3,5	3,5

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 35: Procentuální zastoupení v otázce číslo 8

Otázka 8	Celkově získané body, max. 14 b.	Procentuální zastoupení v %, max. 100 %
SPŠS Mělník	4,083333	29,2
GJP Mělník - čtyřletý obor	6,275862	44,8
GJP Mělník - osmiletý obor	6	42,9
ISŠT Mělník	3,5	25

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 14: Úspěšnost odpovědí na otázku číslo 8

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku odpovědělo zcela správně 7 studentů ze SPŠS Mělník, 13 studentů čtyřletého oboru z GJP Mělník, 6 studentů osmiletého oboru na GJP Mělník a 5 studentů ISŠT Mělník. Nesprávně odpovědělo ze SPŠS Mělník 17 studentů, 16 studentů čtyřletého oboru GJP Mělník, 8 studentů osmiletého oboru GJP Mělník a 15 studentů z ISŠT Mělník.

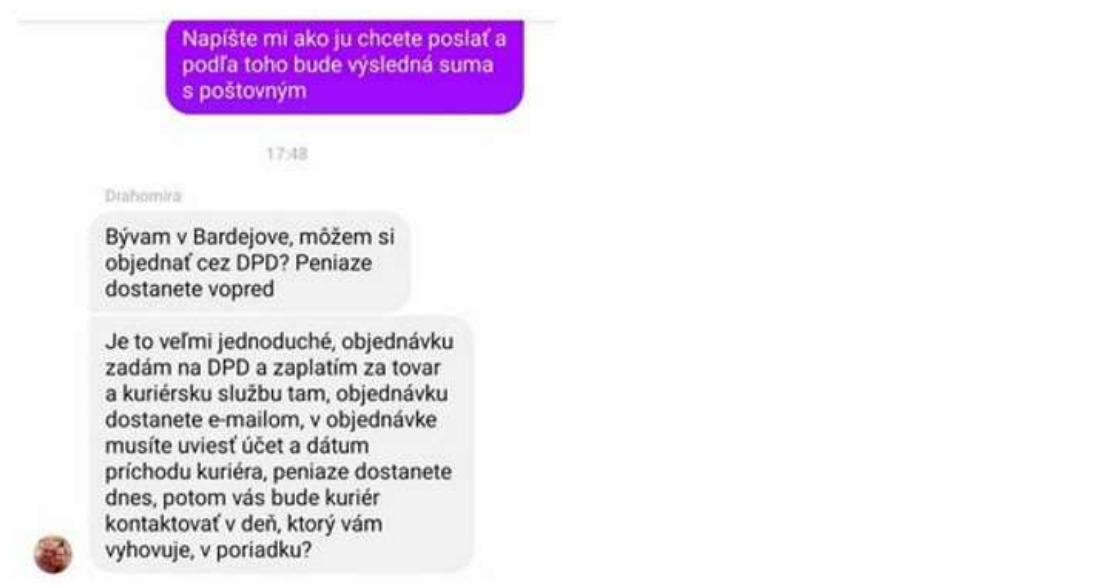
Po normalizaci počtu odpovědí a následném přidělení bodů získala SPŠS Mělník 4,08 bodů, což je 29,2 % z celkového počtu možných bodů. Studenti čtyřletého oboru GJP Mělník získali 6,28 bodů a tím pádem 44,8 %. Studenti z osmiletého oboru GJP Mělník získali 6 bodů a 42,9 % a studenti z ISŠT Mělník získali 3,5 bodů a 25 %.

Komparací odpovědí studentů dle stanovené hodnotící škály, je stanoveno, že zjištěný rozdíl procentních bodů je u každé skupiny studentů **velmi významný** v jejich neprospěch vůči základní stanovené hodnotě 100 p.b. U studentů SPŠS Mělník byl identifikován **významný** rozdíl v jejich neprospěch vůči studentům čtyřletého oboru GJP Mělník a **nevýznamný** rozdíl vůči studentům, jak osmiletého gymnázia GJP Mělník, tak i studentům ISŠT Mělník. U studentů čtyřletého oboru GJP Mělník byl identifikován **nevýznamný** rozdíl v porovnání se studenty osmiletého oboru GJP Mělník, naopak v porovnání se studenty ISŠT Mělník byl při komparaci zjištěn **významný** rozdíl v neprospěch studentů ISŠT Mělník. Mezi studenty osmiletého oboru GJP Mělník a studenty ISŠT Mělník byl nalezený rozdíl vyhodnocen jako **významný** v neprospěch studentů ISŠT Mělník.

4.3.9 Otázka číslo 9 – riziko při prodeji a nákupu na internetu

Devátá otázka je zaměřena na to, jak se studenti postaví k podezřelému chování a nedůvěryhodným nabídkám při prodeji na internetu, přesněji řečeno přes sociální síť Facebook.

9. Přečtete si příložený obrázek. Co Vám hrozí, pokud byste na takovou nabídku přistoupil/a a zadal/a byste svoje osobní informace do odkazu, který by vám byl následně poslán? Vaši myšlenku rozepište, můžete doplnit, zda jste se již setkal/a s tímto jednáním?

Očekávaná odpověď byla, že je možné přijít o peníze, které by byly z účtu ukradeny, nebo v krajním případě o celý bankovní účet a osobní informace, které by do odkazu zadány.

Otázka byla do testu finanční gramotnosti zařazena pro zjištění, zda jsou studenti středních škol schopni poznat nebezpečí a jaké riziko je spjato s takovým vystupováním. Zejména v posledních měsících a letech se rozšířil tento trend podvodů, kdy osoba něco prodává na online portálu Market Place, především na sociální síti Facebook, zájemce se ozve s nabídkou zajištění dopravy a pod touto záminkou odešle odkaz, kde musí prodávající vyplnit své osobní a bankovní údaje.

Tabulka č. 36: Počet odpovědí v otázce číslo 9

Otázka 9	Počet odpovědí na škále 0-1 p.b.	
	0 p.b.	1 p.b.
Řešený vzorek		
SPŠS Mělník	13	11
GJP Mělník - čtyřletý obor	6	23
GJP Mělník - osmiletý obor	7	7
ISŠT Mělník	10	10

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 37: Počet odpovědí po normalizaci v otázce číslo 9

Otázka 9 - po normalizaci	Počet odpovědí na škále 0-1 p.b	
	0 p.b.	1 p.b.
Řešený vzorek		
SPŠS Mělník	7,583333333	6,416666667
GJP Mělník - čtyřletý obor	2,896551724	11,10344828
GJP Mělník - osmiletý obor	7	7
ISŠT Mělník	7	7

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 38: Počet získaných bodů v otázce číslo 9

Otázka 9	Počet získaných bodů (max. 14 b.)		Součet získaných bodů
Řešený vzorek			
SPŠS Mělník	0	6,416666667	6,416666667
GJP Mělník - čtyřletý obor	0	11,10344828	11,10344828
GJP Mělník - osmiletý obor	0	7	7
ISŠT Mělník	0	7	7

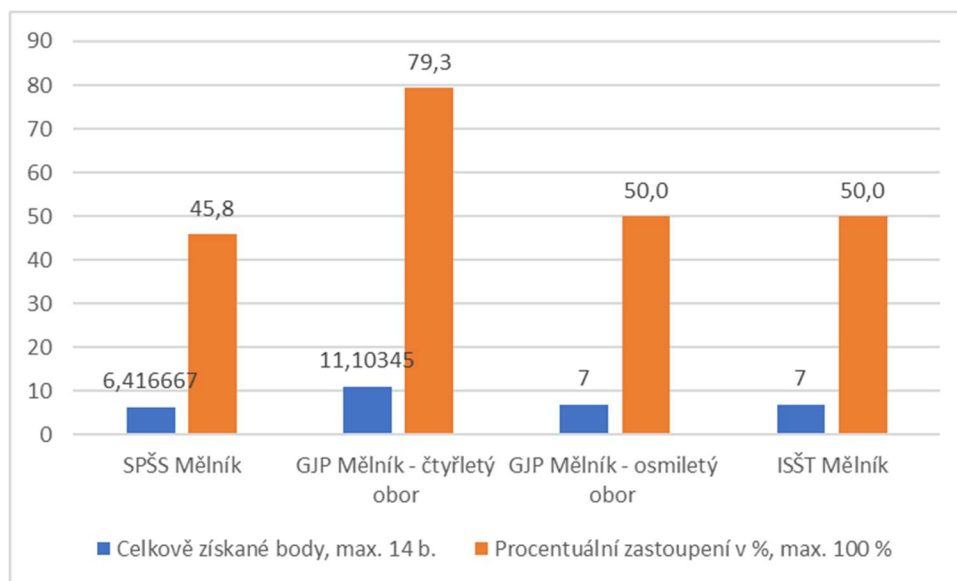
Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 39: Procentuální zastoupení v otázce číslo 9

Otázka 9	Celkově získané body, max. 14 b.	Procentuální zastoupení v %, max. 100 %
SPŠS Mělník	6,416667	45,8
GJP Mělník - čtyřletý obor	11,10345	79,3
GJP Mělník - osmiletý obor	7	50,0
ISŠT Mělník	7	50,0

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 15: Úspěšnost odpovědí na otázku číslo 9

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku odpovědělo zcela správně 11 studentů ze SPŠS Mělník, 23 studentů čtyřletého oboru z GJP Mělník, 7 studentů osmiletého oboru na GJP Mělník a 10 studentů ISŠT Mělník. Nesprávně odpovědělo ze SPŠS Mělník 13 studentů, 6 studentů čtyřletého oboru GJP Mělník, 7 studentů osmiletého oboru GJP Mělník a 10 studentů z ISŠT Mělník.

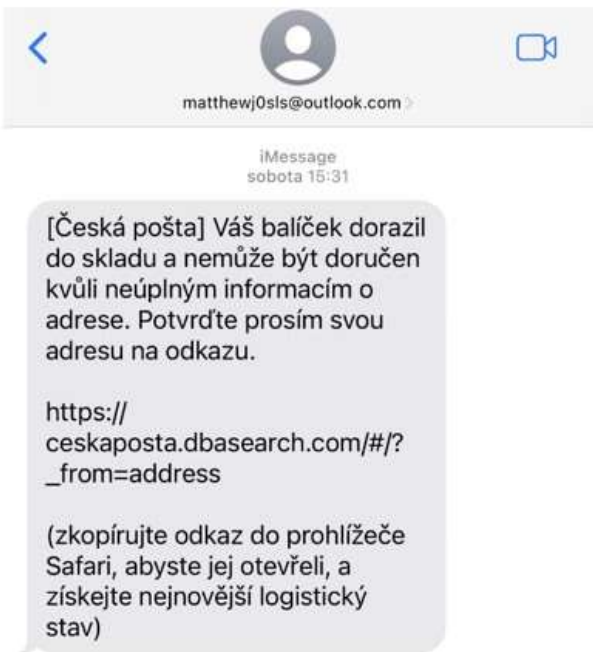
Po normalizaci počtu odpovědí a následném přidělení bodů získala SPŠS Mělník 6,42 bodů, což je 45,8 % z celkového počtu možných bodů. Studenti čtyřletého oboru GJP Mělník získali 11,1 bodů a tím pádem 79,3 %. Studenti z osmiletého oboru GJP Mělník získali 7 bodů a 50 % a studenti z ISŠT Mělník získali také 7 bodů a 50 %.

Komparací odpovědí studentů dle stanovené hodnotící škály, je stanoveno, že zjištěný rozdíl procentních bodů je skupiny studentů SPŠS Mělník, osmiletého oboru GJP Mělník a ISŠT Mělník **velmi významný** v jejich neprospěch vůči základní stanovené hodnotě 100 p.b. Při komparaci studentů čtyřletého gymnázia GJP Mělník vůči základní stanovené hodnotě 100 p.b. byl identifikován **významný** rozdíl v neprospěch studentů. Současně u studentů SPŠS Mělník byl identifikován **velmi významný** rozdíl v jejich neprospěch vůči studentům čtyřletého oboru GJP Mělník, **nevýznamný** rozdíl byl zaznamenán jak vůči studentům osmiletého gymnázia GJP Mělník, tak i studentům ISŠT Mělník. U studentů čtyřletého oboru GJP Mělník byl identifikován **významný** rozdíl v jejich prospěch ve srovnání jak se studenty osmiletého oboru GJP Mělník, tak i v porovnání se studenty ISŠT Mělník. Mezi studenty osmiletého oboru GJP Mělník a studenty ISŠT Mělník byl nalezený rozdíl vyhodnocen jako **nevýznamný** vzhledem ke stejnému zisku procentních bodů.

4.3.10 Otázka číslo 10 – přístup ke zprávám od podezřelých účtů

Poslední, desátá otázka cílí na to, jak studenti přistupují k podezřelým zprávám od lidí a účtů, které jsou nevěrohodné, ale vydávají se za službu, případně firmu, které jsou v naší zemi známé. V tomto případě se jedná o SMS zprávu, která je odeslána z pochybné e-mailové adresy, ale daná osoba se prezentuje jako zaměstnanec České pošty.

10. Přečtěte si přiložený obrázek. Co Vám hrozí, pokud byste na takový podnět přistoupil/a a zadal/a byste svoje osobní informace do odkazu, který by Vám byl poslán? Vaši myšlenku rozepište, můžete doplnit, zda jste se již setkal/a s tímto jednáním?

The screenshot shows an iMessage interface. At the top, there is a back arrow, a profile icon, and a video call icon. Below this is the sender's name 'matthewj0sls@outlook.com'. The message content is as follows:

iMessage
sobota 15:31

[Česká pošta] Váš balíček dorazil do skladu a nemůže být doručen kvůli neúplným informacím o adrese. Potvrďte prosím svou adresu na odkazu.

https://ceskaposta.dbasearch.com/#/?_from=address

(zkopírujte odkaz do prohlížeče Safari, abyste jej otevřeli, a získejte nejnovější logistický stav)

Očekávaná a požadovaná odpověď byla, že hrozí zneužití osobních informací, které by do přiloženého odkazu byly vyplněny, a proto bychom neměli nikdy zadávat svoje informace do podobných odkazů, byť se zdají být věrohodné.

Tato otázka byla do testu zařazena, aby bylo zjištěno, jak studenti přistupují k zprávám a emailům od pochybných uživatelů a odesílatelů. I přesto, že podle odkazu se může zdát, že jde opravdu o Českou poštu, již email odesílatele napovídá, že jde o podvod. V posledních měsících se rozmohly takovéto zprávy, které jsou rizikem pro všechny osoby, avšak pro starší osoby jsou obzvláště nebezpečné.

Tabulka č. 40: Počet odpovědí v otázce číslo 10

Otázka 10	Počet odpovědí na škále 0-1 p.b.	
	0 p.b.	1 p.b.
Řešený vzorek		
SPŠS Mělník	7	17
GJP Mělník - čtyřletý obor	3	26
GJP Mělník - osmiletý obor	4	10
ISŠT Mělník	4	16

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 41: Počet odpovědí po normalizaci v otázce číslo 10

Otázka 10 - po normalizaci	Počet odpovědí na škále 0-1 p.b	
	0 p.b.	1 p.b.
Řešený vzorek		
SPŠS Mělník	4,083333333	9,916666667
GJP Mělník - čtyřletý obor	1,448275862	12,55172414
GJP Mělník - osmiletý obor	4	10
ISŠT Mělník	2,8	11,2

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 42: Počet získaných bodů v otázce číslo 10

Otázka 10	Celkově získané body, max. 14 b.	Procentuální zastoupení v %, max. 100 %
SPŠS Mělník	9,916667	70,8
GJP Mělník - čtyřletý obor	12,55172	89,7
GJP Mělník - osmiletý obor	10	71,4
ISŠT Mělník	11,2	80

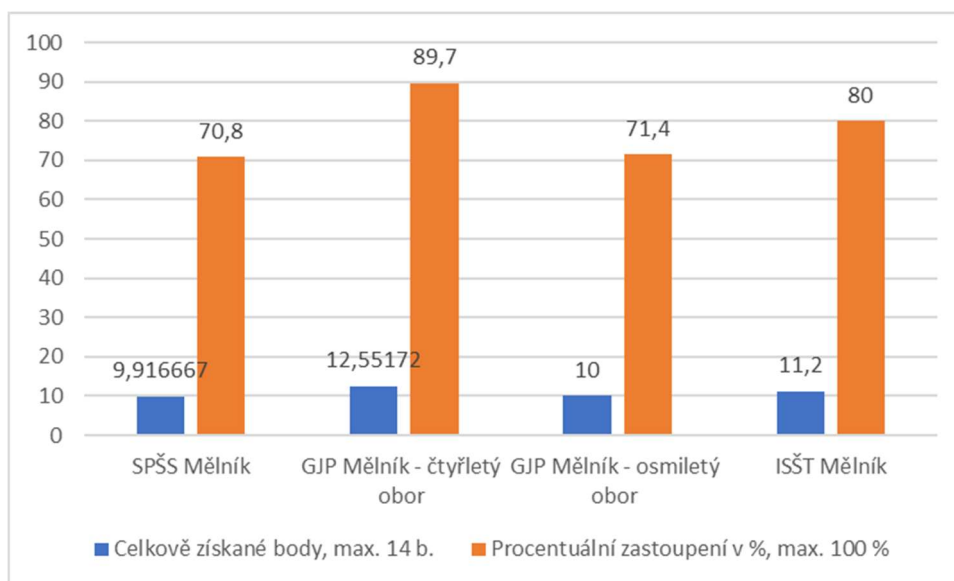
Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 43: Procentuální zastoupení v otázce číslo 10

Otázka 10	Počet získaných bodů (max. 14 b.)		Součet získaných bodů
Řešený vzorek			
SPŠS Mělník	0	9,916666667	9,916666667
GJP Mělník - čtyřletý obor	0	12,55172414	12,55172414
GJP Mělník - osmiletý obor	0	10	10
ISŠT Mělník	0	11,2	11,2

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 16: Úspěšnost odpovědí na otázku číslo 10

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku odpovědělo zcela správně 17 studentů ze SPŠS Mělník, 26 studentů čtyřletého oboru z GJP Mělník, 10 studentů osmiletého oboru na GJP Mělník a 16 studentů ISŠT Mělník. Nesprávně odpovědělo ze SPŠS Mělník 7 studentů, 3 studenti čtyřletého oboru GJP Mělník, 4 studenti osmiletého oboru GJP Mělník a také 4 studenti z ISŠT Mělník.

Po normalizaci počtu odpovědí a následném přidělení bodů získala SPŠS Mělník 9,92 bodů, což je 70,8 % z celkového počtu možných bodů. Studenti čtyřletého oboru GJP Mělník získali 12,55 bodů a tím pádem 89,7 %. Studenti z osmiletého oboru GJP Mělník získali 10 bodů a 71,4 % a studenti z ISŠT Mělník získali 11,2 bodů a 80 %.

Komparaci odpovědí studentů dle stanovené hodnotící škály, je stanoveno, že zjištěný rozdíl procentních bodů je skupiny studentů SPŠS Mělník, osmiletého oboru GJP Mělník a ISŠT Mělník **významný** v jejich neprospěch vůči základní stanovené hodnotě 100 p.b. Při komparaci studentů čtyřletého gymnázia GJP Mělník vůči základní stanovené hodnotě 100 p.b. byl identifikován **nevýznamný** rozdíl. Současně u studentů SPŠS Mělník byl identifikován **významný** rozdíl v jejich neprospěch vůči studentům čtyřletého oboru GJP Mělník, **nevýznamný** rozdíl byl zaznamenán jak vůči studentům osmiletého gymnázia GJP Mělník, tak i studentům ISŠT Mělník. U studentů čtyřletého oboru GJP Mělník byl identifikován v jejich prospěch **významný** rozdíl v porovnání se studenty osmiletého oboru GJP Mělník. Při komparaci čtyřletého oboru GJP Mělník se studenty ISŠT Mělník byl stanoven rozdíl jako nevýznamný. Mezi studenty osmiletého oboru GJP Mělník a studenty ISŠT Mělník byl nalezený rozdíl vyhodnocen také jako **nevýznamný**.

5 Výsledky a diskuse

5.1 Výsledky

Výzkumný soubor SPŠS Mělník tvořilo celkem 24 respondentů, u čtyřletého oboru GJP Mělník se účastnilo 29 respondentů a soubor studentů osmiletého oboru GJP Mělník byl sestaven ze 14 respondentů. V případě studentů z ISŠT Mělník byl výzkumný soubor tvořen 20 studenty.

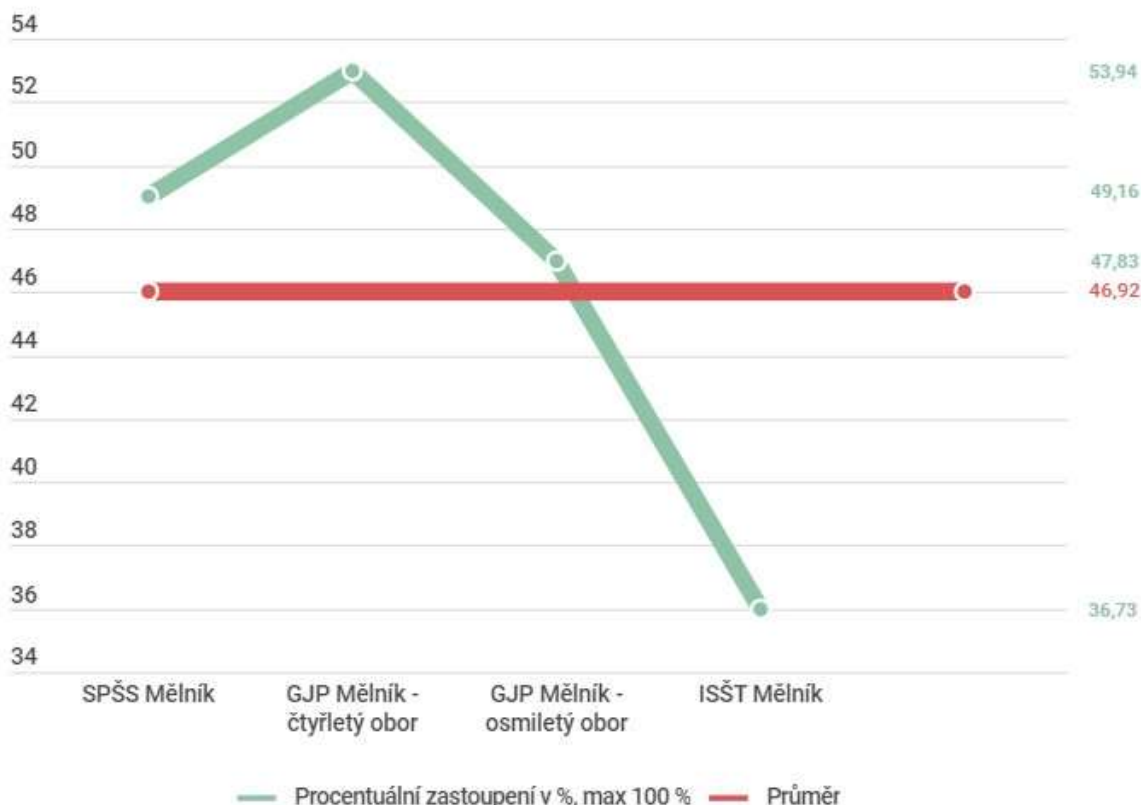
Studenti ze SPŠS získali v deseti testových otázkách celkově 68,82 bodů, z maximálně možných 140 bodů, což je v přepočtu na procentuální úspěšnost 49,16 %. Skupina studentů čtyřletého oboru GJP Mělník získala celkově 75,52 bodů, což je 53,94 % z celkového možného počtu a jako jediní dosáhli úspěšnosti vyšší, než 50 %. Studenti osmiletého gymnázia GJP Mělník získali 66,96 bodů a dosáhli tak úspěšnosti 47,83 %. V neposlední řadě skupina normalizovaných dvaceti studentů ISŠT Mělník získala celkově 51,42 bodů a tím pádem dosáhla na 36,73 % úspěšnosti. Výsledné hodnoty celého testu finanční gramotnosti pro jednotlivé obory středních škol jsou uvedeny v následující tabulce a promítnuty v přiloženém grafu.

Tabulka č. 44: Srovnání hodnot všech otázek

	SPŠS Mělník	Čtyřletý obor - GJP Mělník	Osmiletý obor - GJP Mělník	ISŠT Mělník
Počet respondentů.	24	29	14	20
Počet získaných bodů celkem, max. 140 b.	77,57	82,28	71,95	62,62
Průměrný bodový zisk na studenta.	5,54	5,88	5,14	4,47
Procentuální zastoupení v %, max 100%.	49,16	53,94	47,83	36,73

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 17: Procentuální úspěšnost středních škol

Zdroj: vlastní zpracování

Při komparaci SPŠS Mělník se studenty z jiných středních škol a oborů si studenti vedli následovně: Mezi SPŠS Mělník a čtyřletým oborem GJP Mělník byl zjištěn rozdíl 4,78 procentního bodu ve prospěch čtyřletého oboru GJP Mělník, nicméně tento rozdíl je považován dle hodnotící škály jako **nevýznamný**. V porovnání se studenty osmiletého oboru GJP Mělník byl identifikován rozdíl 1,33 procentního bodu ve prospěch studentů SPŠS Mělník a tento rozdíl je také **nevýznamný**. U identifikace rozdílu s ISŠT byl zjištěn rozdíl 12,43 procentního bodu ve prospěch SPŠS Mělník a rozdíl je tak **nevýznamný**.

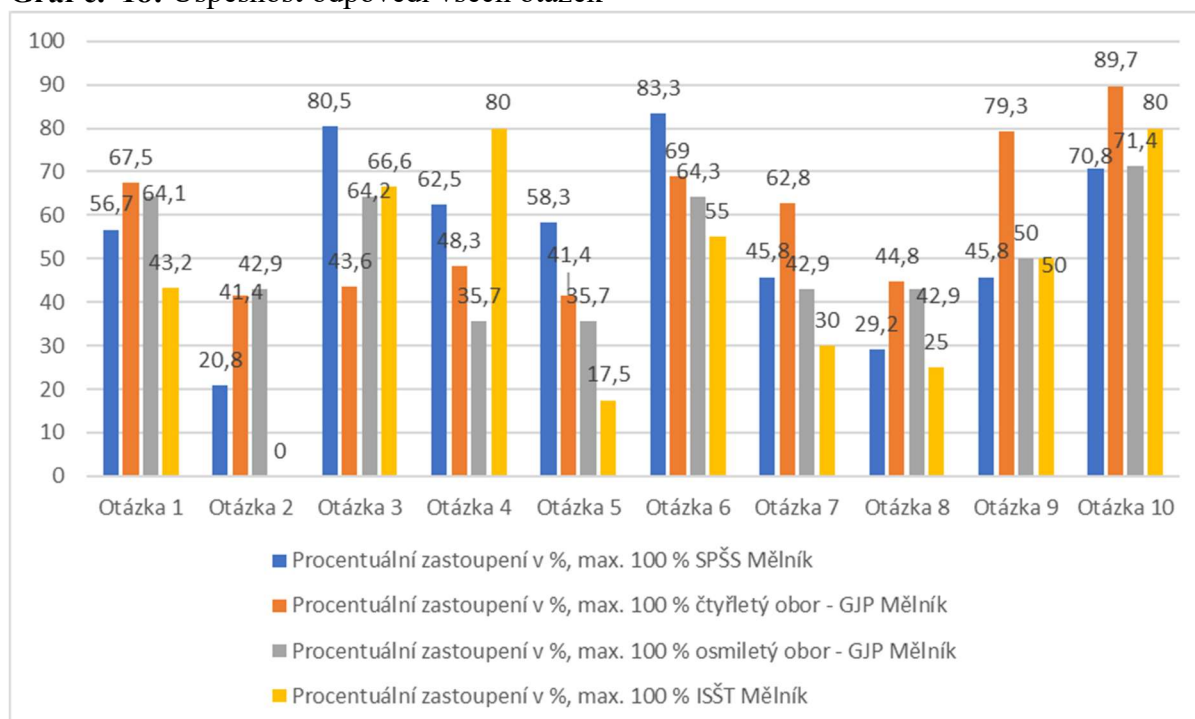
V průběhu komparace studentů čtyřletého a osmiletého oboru gymnázia GJP Mělník byl identifikován rozdíl 6,11 procentního bodu ve prospěch studentů čtyřletého oboru, tento rozdíl je vyhodnocen jako **nevýznamný**. Rozdíl mezi skupinami studentů čtyřletého oboru GJP Mělník a studentů ISŠT Mělník byl rozdíl stanoven na 17,21 procentního bodu ve prospěch čtyřletého oboru GJP Mělník, jde o jedinou dvojici středních škol, u které byl zjištěný rozdíl vyhodnocen jako **významný**.

U komparace studentů osmiletého oboru GJP Mělník a ISŠT Mělník byl zjištěn rozdíl 11,1 procentního bodu ve prospěch studentů GJP Mělník. Tento rozdíl je vyhodnocen jako

nevýznamný. V následujícím grafu je vyobrazena procentuální úspěšnost jednotlivých otázek pro každý obor testovaných středních škol.

Během komparace všech testovaných skupin bylo zjištěno, že jen a pouze mezi studenty čtyřletého Gymnázia Jana Palacha Mělník a Integrované střední školy technické Mělník byl zjištěn významný rozdíl. Zbylé dvě skupiny studentů Střední průmyslové školy stavební a osmiletého Gymnázia Jana Palacha Mělník jsou natolik v průměru mezi nejlepšími výsledky čtyřletého gymnázia a nejhorsími výsledky Integrované střední školy technické, že mezi nimi již není zjištěn žádný rozdíl.

Graf č. 18: Úspěšnost odpovědí všech otázek

Zdroj: vlastní zpracování

Obecně nejúspěšnějšími otázkami jsou otázky č. 3, 6 a 10. Studenti zde získali v součtu nejvíce bodů. Otázky se zabývaly výpočtem rodinného výpočtu, následky, jež plynou z nesjednaného povinného ručení a také hrozící riziko, které je spojeno s vyplňováním zaslaných odkazů, které jsou odesílány z podezřelých adres a telefonních čísel.

Obecně problematickými otázkami pro všechny sledované skupiny studentů byly otázky č. 2, 5 a 8. Konkrétně tyto otázky vykazují nejmenší bodový zisk pro každou skupinu studentů. Tyto otázky se zabývaly úročením na spořicímu účtu, maximální částkou a výškou zdanění při dohodě o provedení práce a také počínáním si při nesložení maturitní zkoušky na druhý pokus, kdy není možné ihned opakovat ročník.

Zajímavým zjištěním, které je viditelné na grafu č. 18 je, že v některých případech je možné sledovat rozdíl na základě orientace oborů. Obory středních škol, které jsou orientovány technicky – SPŠS Mělník a ISŠT Mělník si vedly výrazně lépe při zodpovídání otázek č. 3 a č. 4, než obory, jež jsou orientovány spíše humanitně. Otázka č. 3 se týkala výpočtu rodinného rozpočtu a uvedení, zda rodina má měsíčně dostatek, případně nedostatek financí. V otázce č. 4 se jednalo o možných problémech, které plynou z nezaplacené pokuty v městské hromadné dopravě.

Zároveň technické školy mají průměrně horší výsledek u hlubších otázek, (č. 9 a č. 10), kde bylo potřeba více rozepsat možná rizika, která jsou spojena s posílanými nabídkami a lživými informacemi přes sociální sítě, případně prostřednictvím textových zpráv. Horší výsledek u technických škol je možné pozorovat u otázky č. 2, která byla zaměřena na výpočet finální částky na spořicímu účtu. Konkrétně u skupiny studentů SPŠS Mělník bylo zaznamenáno pouze 5 správných odpovědí a u studentů ISŠT Mělník nebyla žádná odpověď správná.

5.2 Diskuse

Pro potřeby srovnání výsledků testu finanční gramotnosti u studentů třetích ročníků středních škol s jiným souborem studentů byl použit akademický článek publikovaný českými a slovenskými akademiky v cizojazyčné publikaci. Kolektiv akademických autorů v čele s Jaroslavem Belásem provedl případovou studii s názvem *Financial Literacy of Secondary School Students. Case Study from the Czech Republic and Slovakia*. Tato případová studie se zabývala srovnáním finanční gramotnosti studentů obchodních akademií v České a Slovenské republice. Hlavním cílem byla analýza předem stanovených atributů finanční gramotnosti s následným návrhem inovativního přístupu ve výuce, jak zvýšit úroveň finanční gramotnosti. Hlavního zkoumání se celkově účastnilo 173 studentů obchodních akademií z Česka a Slovenska a ve výzkumu byly zjišťovány rozdíly mezi studenty škol v obou zemích. (102)

Výsledek této práce byl, že průměrná míra správně aplikovaných teoretických znalostí v oblasti finanční gramotnosti je na Slovensku 60,55%, zatímco u českých studentů tato míra dosáhla 52%. Z porovnání výsledků testu finanční gramotnosti, který byl předmětem této bakalářské práce s výsledky případové studie zabývající se znalostmi studentů obchodních akademií, vyplývá, že průměr úrovně finanční gramotnosti je u studentů středních škol

z Mělníka nižší (46,92 %), oproti studentům z obchodních akademií v České a Slovenské republice (56,28 %). Tento rozdíl v úrovni finanční gramotnosti může být způsoben rozdílným přístupem ke zjišťování úrovně finanční gramotnosti, zatímco u studentů středních škol z Mělníka byl použit sestavený test finanční gramotnosti o deseti otázkách, kde nebyla možnost výběru z možných odpovědí. V případě zjišťování úrovně finanční gramotnosti v čele s Jaroslavem Balásem bylo toto zkoumání postaveno na výběru správné odpovědi z možných variant, tím pádem byla pravděpodobnost správného zodpovězení na otázku vyšší.

Alena Opletalová je autorkou výzkumu z roku 2015 s názvem *Financial Education and Financial Literacy in the Czech Education system*. Tento výzkum měl za cíl zodpovědět zejména na dvě otázky – jaká je současná situace finančního vzdělávání na základních a středních školách a jestli odpovídá znalost finanční problematiky schopnosti, které byly ustanoveny v příslušných dokumentech. K získání informací bylo použito dotazníkové šetření, kterého se zúčastnilo 248 studentů středních škol. Samotný dotazník obsahoval 23 uzavřených otázek a bylo možné vybírat z odpovědí ano/ne/nevím.

Ze získaných výsledků dotazníkového šetření plyne, že 73 % studentů vědělo, jak používat běžný účet a debetní kartu, pouze 56 % studentů znalo nekalé cenové praktik. Zároveň jen 18 % studentů znalo možné metody, jak bojovat s inflací, Zajímavým výsledkem je, že 64 % studentů dokázalo sestavit správně rodinný rozpočet a následně 46 % studentů by se pokusilo řešit schodek rodinného rozpočtu. Naopak s přebytkem rodinného rozpočtu by se dokázalo vypořádat až 76 % studentů. Z provedeného testového šetření dle autorky vyplývá, že úroveň znalostí a dovedností, jež je poskytována ve školním vzdělávacím systému je pouze 50 %, ostatní znalosti a informace musí studenti získat jinou formou někde jinde. V tomto případě bylo šetřením zjištěno, že studenti středních škol mají nedostatek znalostí v oblasti finanční gramotnosti. Dle autorky je toto způsobeno nejednotným přístupem k vyučování a dochází tak k velkým rozdílům na škále znalostí v oblasti finanční gramotnosti. (103)

Poslední studie k srovnání nese název *Financial Literacy of 12th Grade Science High School Students*, která byla vypracována kolektivem, v jehož čele stál Dominic Patric Galdonez. Primárním cílem této studie bylo zhodnocení rozsahu a úrovně finanční gramotnosti u 70 studentů 12. ročníku na filipínské vědecké střední škole. Samotná studie byla provedena prostřednictvím online dotazníku a bylo na výběr z několika možných

variant odpovědí. Následně byly tyto odpovědi vyhodnoceny na základě stanovených hypotéz a jejich p-hodnot. Výsledkem této studie je, že studenti této střední školy jsou finančně gramotní. Bohužel není stanovena přesná míra úrovně finanční gramotnosti, tudíž nelze provést přímé srovnání se studenty, kteří byli vzorkem pro tuto bakalářskou práci.
(104)

Výsledek studie finanční gramotnosti může být velmi ovlivněn tím, že studenti vybírali pouze z předem stanovených odpovědí a následně bylo provedeno vyhodnocení. Autoři studie tak mohli dojít k jiným a lepším výsledkům oproti konečným výsledkům testu finanční gramotnosti, jež byl hlavním předmětem této bakalářské práce.

6 Závěr

Primárním cílem bakalářské práce byla komparace úrovně finanční gramotnosti u studentů třetích ročníku středních škol. Bylo zjištěno, že jediní studenti čtyřletého oboru Gymnázia Jana Palacha Mělník vykazují významně lepší výsledek testu finanční gramotnosti než studenti Integrované střední školy technické Mělník. V případě srovnání Střední průmyslové školy se čtyřletým oborem na Gymnáziu Jana Palacha Mělník, osmiletým oborem Gymnázia Mělník a Integrované střední školy technické byl zjištěný rozdíl v testu finanční gramotnosti vyhodnocen jako nevýznamný. Při srovnání studentů čtyřletého oboru Gymnázia Jana Palacha Mělník se studenty osmiletého oboru Gymnázia Jana Palacha Mělník byl výsledný rozdíl ve výsledcích testu finanční gramotnosti vyhodnocen jako nevýznamný. V případě srovnání studentů osmiletého oboru Gymnázia Jana Palacha Mělník se studenty Integrované střední školy technické byl identifikovaný rozdíl vyhodnocen také jako nevýznamný.

Procentuální úspěšnost studentů Střední průmyslové školy Stavební Mělník v realizovaném testu finanční gramotnosti byla 49,16 %, což znamená, že 49,16 % odpovědí bylo správných. Procentuální úspěšnost u čtyřletého oboru studentů Gymnázia Jana Palacha Mělník byla 53,94 %. Studenti osmiletého oboru Gymnázia Jana Palacha Mělník dosáhli procentuální úspěšnosti ve výši 47,83 % (47,83 % odpovědí je správných). Procentuální úspěšnost v provedeném testu činila u studentů Integrované střední školy technické Mělník 36,73 %, tudíž 36,73 % odpovědí bylo správných.

Rozdíl mezi Střední průmyslovou školou stavební Mělník a čtyřletým Gymnáziem Jana Palacha je tak 4,78 procentního bodu. Rozdíl mezi SPŠS Mělník a osmiletým gymnáziem činí 1,33 procentního bodu a rozdíl mezi SPŠS Mělník a Integrovanou střední školou technickou Mělník je 12,43 procentního bodu. Při srovnání studentů čtyřletého gymnázia se studenty osmiletého gymnázia je rozdíl 6,11 procentního bodu. Zároveň u studentů čtyřletého gymnázia a studentů ISŠT Mělník je mezi školami rozdíl ve výši 17,21 procentního bodu. Rozdíl mezi studenty osmiletého gymnázia a studenty ISŠT Mělník činí 11,10 procentního bodu. Bylo tak zjištěno, že v oblasti finanční gramotnosti studentů čtyřletého gymnázia GJP Mělník a ISŠT Mělník existuje významný rozdíl ve prospěch studentů gymnázia. V ostatních případech bylo identifikováno, že v oblasti finanční gramotnosti studentů neexistuje rozdíl v jejich úrovni.

Dílčím cílem bakalářské práce byla deskripce problematiky a pojmů finanční gramotnosti. Finanční gramotnost lze chápat jako souhrn znalostí a dovedností, které vedou k rozumnému hospodaření s osobními finančními prostředky, kterými jedinec disponuje. Finanční gramotnost má v sobě obsaženo šest složek – peněžní, rozpočtovou, cenovou, právní, numerickou a informační. Peněžní gramotnost zahrnuje předpoklady nutné pro spravování peněz v hotovostní i bezhotovostní formě, domácí či zahraniční měně a také znalost jejich prostředků. Do těchto prostředků jsou zahrnuty jak platební karty, tak i různé formy účtů, úvěry a investice atd. Rozpočtová gramotnost zahrnuje schopnosti, které jsou nezbytné pro vedení osobních a rodinných rozpočtů, zahrnuje i um porozumět a nakládat správně s daněmi, veřejnými financemi a veřejným rozpočtem. Cenovou gramotností lze chápat kompetence, které souvisí se znalostí pojmů inflace, hospodářský cyklus, fungování nabídky a poptávky na trh a třeba také to, jak snadné je se zadlužit a upadnout tak do dluhové spirály.

Další složka je právní gramotnost, která se věnuje oblasti práva, které jedinec má a zároveň jeho povinnostem, definuje nejen trestní a ústavní právo, ale i právo soukromé, které se zabývá rodinným a dědickým právem. Součástí je i ochrana spotřebitele. Porozuměním pojmům jako je spoření, úroky a aplikace matematických vědomostí v běžných situacích, tím se zabývá numerická gramotnost. Informační gramotnost se zaměřuje na schopnost rozpoznat, ověřit a získat pravdivé informace z ověřených zdrojů, případně je dále interpretovat.

Finanční vzdělávání lze chápat a interpretovat jako proces postupného zvyšování finanční gramotnosti. Jedná se o neustálý a nikdy nekončící proces v každém lidském životě. Jedinec, který je finančně gramotný je schopen využívat své znalosti a dovednosti v různých situacích, které se financí týkají, ať jde o osobní, rodinné nebo veřejné finance.

Zlepšování finanční gramotnosti obyvatel prostřednictvím finančního vzdělávání je klíčovým nástrojem v boji proti zadlužení jedinců a celých domácností, snížení počtu exekucí a snížení počtu zahájených insolvenčních řízení. Z těchto důvodů je hlavním cílem Ministerstva financí České republiky vytvoření ideálních podmínek pro dlouhodobý růst finanční gramotnosti u obyvatel České republiky.

V České republice se nyní školy řídí vzdělávacími programy a dokumentem, které byl vytvořen s cílem zvýšit úroveň finanční gramotnosti na základních a středních školách. Jedná se o Standard finanční gramotnosti, který byl vypracován Ministerstvem financí.

Druhým dokumentem, který je aplikován je Národní strategie finančního vzdělávání 2.0, tato strategie má za cíl zaměřit finanční vzdělávání i na skupiny dospělých osob jako jsou senioři a sociálně slabé skupiny.

7 Seznam použitých zdrojů

- (1) BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA, Lucie SEVEROVÁ a Dana STARÁ. *Makroekonomie: makroekonomický přehled*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. ISBN 978-80-7380-831-0.
- (2) NOVÁKOVÁ, Vladimíra a Věroslav SOBOTKA, ed. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. 2., aktualiz. vyd. Praha: COFET, 2011. ISBN 978-80-9043-96-1-0.
- (3) Ministerstvo financí České republiky: Ministerstvo financí České republiky – *Finanční gramotnost aneb Proč se finančně vzdělávat?* [online]. [cit. 2023-06-12]. Dostupné z: <<https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/aktuality/2020/vlada-schvalila-narodni-strategii-financ->>.
- (4) ŠKVÁRA, Miroslav. *Finanční gramotnost*. Druhé vydání. Praha: Miroslav Škvára, 2016. ISBN 978-80-9048-233-3.
- (5) Ministerstvo financí České republiky: Ministerstvo financí České republiky – *Finanční gramotnost aneb Proč se finančně vzdělávat?* [online]. [cit. 2023-06-17]. Dostupné z: <<https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty>>.
- (6) KOCIÁNOVÁ, Helena. *Finanční gramotnosti v kostce, aneb, Co Vás neměl kdo naučit*. Olomouc: ANAG, 2012. ISBN 978-80-7263-767-6.
- (7) Ministerstvo financí České republiky: Ministerstvo financí České republiky – *Standard finanční gramotnosti*. [online]. [cit. 2023-06-15]. Dostupné z: <<https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/media/aktuality/2017/standard-financni-gramotnosti-29163>>.
- (8) Ministerstvo financí České republiky: Ministerstvo financí České republiky – *Finanční gramotnost aneb Proč se finančně vzdělávat?* [online]. [cit. 2023-07-20]. Dostupné z: <<https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti/2020/vysledky-mereni-financni-gramotnosti-20-3286>>.
- (9) BLAŽEK, Lukáš, VRABCOVÁ, Pavla. *Finanční gramotnost*. 1. vydání. Vysoká škola ekonomie a managementu, 2019. ISBN 978-80-88330-33-2.
- (10) Ministerstvo financí České republiky: Ministerstvo financí České republiky – *Finanční gramotnost aneb Proč se finančně vzdělávat? Bankovky a mince* [online].

- [cit. 2023-07-12]. Dostupné z: <<https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/penize-a-ucty/bankovky-a-mince>>.
- (11) Ministerstvo financí České republiky: Ministerstvo financí České republiky – *Finanční gramotnost aneb Proč se finančně vzdělávat? Bezhotovostní peníze* [online]. [cit. 2023-07-12]. Dostupné z: <<https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/penize-a-ucty/bezhotovostni-penize>>.
 - (12) Moneta.cz: *Co jsou to cenné papíry?* [online]. Moneta money bank a.s. [cit. 2023-07-12]. Dostupné z: <<https://www.moneta.cz/slovník-pojmu/detail/co-jsou-cenne-papiry>>.
 - (13) Moneta.cz: *Co je likvidita?* [online]. Moneta money bank a.s. [cit. 2023-07-12]. Dostupné z: <<https://www.moneta.cz/slovník-pojmu/detail/co-je-likvidita>>.
 - (14) ČERNOHORSKÝ, Jan a Jan ČERNOHORSKÝ. *Finance: od teorie k realitě*. Praha: Grada Publishing, 2020. ISBN 978-80-271-2215-8.
 - (15) ČNB.cz: *Harmonizované peněžní agregáty České republiky* [online]. Česká národní banka. [cit. 2023-07-22]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/statistika/menova_bankovni_stat/metodicke-poznamky/harmonizovane-penezni-agregaty-ceske-republiky/>.
 - (16) NOVESKÝ, Ivan, BALABÁN, Zdeněk, ed. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. Praha: COFET, 2009. ISBN 978-80-254-4207-4.
 - (17) ODVÁRKO, Oldřich, ROBOVÁ, Jarmila. *Matematika a budování finanční gramotnosti*. Praha: Nakladatelství P3K s. r. o., 2012. ISBN 978-80-87186-72-5.
 - (18) European Commission.eu. *Předlužení – otázky a odpovědi*. [online]. Brusel: European Commission. [cit. 2023-07-31] Dostupné z: <https://ec.europa.eu/employment_social/2010againstopoverty/export/sites/default/downloads/Topic_of_the_month/CS_Thematic_Article_Indebtedness_QandAs.pdf>.
 - (19) Moneta.cz: *Co je to exekuce?* [online]. Moneta money bank a.s. [cit. 2023-07-12]. Dostupné z: <<https://www.moneta.cz/slovník-pojmu/detail/co-je-exekuce>>.
 - (20) Ministerstvo financí České republiky: Ministerstvo financí České republiky – *Finanční gramotnost aneb Proč se finančně vzdělávat?* [online]. [cit. 2023-07-31]. Dostupné z: <<https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/rodinne-finance/zadluzeni-a-predluzeni>>.

- (21) Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: *Národní strategie finančního vzdělávání*. [online]. 2010. [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <<https://www.msmt.cz/file/31443/>>.
- (22) Český statistický úřad: *Hrubý domácí produkt*. [online]. 2023. [cit. 2023-07-08]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produk_t_-hdp->>.
- (23) JUREČKA, Václav, MACHÁČEK, Martin a kolektiv. *Makroekonomie*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada 2023. ISBN 978-80-271-3635-3.
- (24) SAMUELSON, Paul Anthony a William D. NORDHAUS. *Ekonomie*: 18. vydání. Přeložil Martin GREGOR. Praha: NS Svoboda, 2007. ISBN 978-80-205-0590-3.
- (25) Český statistický úřad: *Metodické vysvětlivky*. [online]. 2013. [cit. 2023-07-09]. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/documents/10180/20552551/310112q4m02.pdf/974a6e07-11e9-4128-ac69-a3933f6b1143?version=1.0>>.
- (26) TICHÁ, Jana. *Získávání informací I*. [online]. Poslední revize: 11.02.2024. [cit. 2023-10-06]. Dostupné z: <<https://docplayer.cz/7117208-Ziskavani-informaci-i.html>>.
- (27) BOHANESOVÁ, Eva. *Finanční gramotnost*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2018. ISBN 978-80-244-5397-2.
- (28) ČESKO. Zákon č. 6/1993 Sb. *Zákon České národní rady o České národní bance*.
- (29) Ministerstvo financí České republiky: Ministerstvo financí České republiky – *Standard finanční gramotnosti*. [online]. 2017. [cit. 2023-08-10]. Dostupné z: <<https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/media/aktuality/2017/standard-financni-gramotnosti-29163>>.
- (30) Čsas.cz: *Co je to kryptoměna*. [online]. Česká spořitelna a.s. [cit. 2023-08-14]. Dostupné z: <<https://www.csas.cz/cs/financni-slovník/kryptomeny>>.
- (31) Čsas.cz: *Kryptoměny. Co byste o nich měli vědět?* [online]. Česká spořitelna a.s. [cit. 2023-08-14]. Dostupné z: <<https://www.csas.cz/cs/firmy/articles/da-se-vydelat-na-kryptomenach-a-maji-vubec-smysl>>.
- (32) JINDRA, Vojtěch. Edu.uhk.cz. *Inflace*. [online]. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové. [cit. 2023-08-14]. Dostupné z: <https://edu.uhk.cz/~jindrvo1/files/maek1/texty/08_Inflace.pdf>.

- (33) Uradprace.cz: *Aktivní politika v zaměstnanosti, Strategie a kritéria realizace aktivní politiky zaměstnanosti*. [online]. Úřad práce České republiky. [cit. 2023-08-14]. Dostupné z: <<https://www.uradprace.cz/aktivni-politika-zamestnanosti-1>>.
- (34) Uradprace.cz: *Aktivní politika v zaměstnanosti*. [online]. Úřad práce České republiky. [cit. 2023-08-14]. Dostupné z: <<https://www.uradprace.cz/web/cz/aktivni-politika-zamestnanosti-2>>.
- (35) České sociální podnikání. *Nástroje aktivní politiky zaměstnanosti*. [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. [cit. 2023-08-14]. Dostupné z: <<https://ceske-socialni-podnikani.cz/financovani/podpory-zamestnanosti/2775-nastroje-aktivni-politiky-zamestnanosti>>.
- (36) Operační program lidské zdroje a zaměstnanost: *Vzdělávání úředníků státní správy a samosprávy v oblasti nového soukromého práva a doprovodné legislativy – Závazkové právo – Obecná část*. [online]. [cit. 2023-10-07]. Dostupné z: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/zavazkove-pravo-obecna-cast.pdf>>.
- (37) Portal.gov.cz. *Podpora v nezaměstnanosti*. [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky. [cit. 2023-08-14]. Dostupné z: <<https://portal.gov.cz/sluzby-vs/podpora-v-nezamestnanosti-S11363>>.
- (38) Aperio.cz. *Úřad práce, podpora v nezaměstnanosti a kompenzace*. [online]. Praha: Aperio – Společnost pro zdravé rodičovství, z.s. [cit. 2023-08-14]. Dostupné z: <<https://www.aperio.cz/clanky/urad-prace-podpora-v-nezamestnanosti-a-kompenzace>>.
- (39) Zpmvcr.cz: *Výše úhrad zdravotního pojištění v roce 2023*. [online]. Zdravotní pojišťovna ministerstva vnitra České republiky. [cit. 2023-08-14]. Dostupné z: <<https://www.zpmvcr.cz/o-nas/aktuality/vyse-uhrad-zdravotniho-pojisteni-v-roce-2023>>.
- (40) Moneta.cz: *Kalkulačka podpory v nezaměstnanosti*. [online]. Moneta money bank a.s. [cit. 2023-08-14]. Dostupné z: <<https://www.moneta.cz/kalkulacky/kalkulacka-podpora-v-nezamestnanosti>>.
- (41) NÝVLTOVÁ, VOJÁČKOVÁ, Terezie. Finance.cz. *Kdy má nezaměstnaný znovu nárok na podporu při návratu na úřad práce?* [online]. [cit. 2023-08-14]. Dostupné z: <<https://www.finance.cz/540681-podpora-v-nezamestnanosti-znovu/>>.
- (42) BLAŽEK, Jiří a UHLÍŘ David. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Praha. Univerzita Karlova, Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4566-7.

- (43) Nový občanský zákoník: Nový občanský zákoník – *Co jsou to věcná práva a co je pro ně typické.* [online]. 2017. [cit. 2023-10-21]. Dostupné z: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/vecna-prava/obecne>>.
- (44) ŠTRÁFELDA, Jan. *Strafelda.cz. Fulltext.* [online]. [cit. 2023-10-06]. Dostupné z: <<https://www.strafelda.cz/fulltext>>.
- (45) Ondřejova.cz. *Ochrana osobnosti v novém občanském zákoníku.* [online]. Praha: Ondřejová a partner. [cit. 2023-10-07]. Dostupné z: <https://www.ondrejova.cz/docs/140812_ochrana-osobnosti-v-novem-obcanskem-zakoniku.pdf>.
- (46) JANDA, Josef. *Spořit nebo investovat?* Praha: Grada 2011. ISBN 978-80-247-3670-9
- (47) HlídacíPes.org: *Budoucnost médií?* [online]. 2017. [cit. 2023-10-06]. Dostupné z: <<https://hlidacipes.org/pohled-budoucnosti-ceskych-medii-odkud-berou-informace-nactileti-si-nich-mysli/>>.
- (48) Ministerstvo financí České republiky: Ministerstvo financí České republiky – *Finanční gramotnost aneb Proč se finančně vzdělávat? Obecně o pojištění.* [online]. [cit. 2023-08-15]. Dostupné z: <<https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pojisteni/pojisteni-obecne>>.
- (49) Česká asociace pojišťoven. *Pojistná smlouva.* [online]. Praha: Česká asociace pojišťoven. [cit. 2023-08-15]. Dostupné z: <<https://www.cap.cz/pojistna-smlouva>>.
- (50) Chrenek Toman Kotrba. *Ochrana osobnostních práv.* [online]. Praha: Chrenek Toman Kotrba. [cit. 2023-10-07]. Dostupné z: <<https://www.chrenektomankotrba.cz/sluzby/ochrana-osobnostnich-prav>>.
- (51) ŠOBA Oldřich, ŠIRŮČEK Martin a PTÁČEK Roman. *Finanční matematika v praxi.* Praha: Grada 2013. ISBN 978-80-247-4636-4
- (52) Český statistický úřad: *Graf – vývoj hrubého domácího produktu v ČR.* [online]. 2023. [cit. 2023-08-28]. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-hrubeho-domaciho-produktu-v-cr-ve-stalych-cenach>>.
- (53) GERCEKER, Katrin, J. Lexology. *From depression to recovery – lets come full (business) circle!* [online]. [cit. 2023-08-19]. Dostupné z: <<https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=0aa0694f-8e86-45c5-a501-bc6e7684ca57>>.

- (54) PETRJÁNOŠOVÁ, Božena. *Schéma vztahů subjektů pojištění*. [online]. [cit. 2023-08-15]. Brno. Masarykova univerzita Brno, Ekonomicko-správní fakulta, Katedra financí. Dostupné z: <<https://is.muni.cz/el/econ/jaro2009/PFSPSA/um/>>.
- (55) iDNES.cz. *Bitcoin je nejdražší od roku 2021. Růst by mohl pokračovat, odhadují analýzy*. [online]. Praha: MAFRA, a.s. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/ekonomika/zahranicni/bitcoin-cena-rust-etf-zajem-koupe-kryptomeny-ether-dogecoin.A240227_101423_eko-zahranicni_jla>.
- (56) Wikipedia: the free encyclopedia, *Dluhová spirála*. [online]. St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation. [cit. 2023-08-19]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Dluhov%C3%A1_spir%C3%A1la>.
- (57) Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Národní strategie finančního vzdělávání 2010*. [online]. [cit. 2023-08-19]. Dostupné z: <<https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2010>>.
- (58) SKLENÁK, Vilém. *Data informace, znalosti a internet*. Praha: C.H. Beck, 2001. C.H. Beck pro praxi. ISBN 80-7179-409-0.
- (59) LANDOVÁ, Hana. Ikaros. *Informační gramotnosti – náš problém(?)*. [online]. [cit. 2023-08-19]. Dostupné z: <<https://ikaros.cz/informacni-gramotnost-nas-problem>>.
- (60) Český statistický úřad: *Nové ukazatele zaměstnanosti*. [online]. 2014. [cit. 2023-08-28]. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/csu/czso/fd002a259d>>.
- (61) Český statistický úřad: *Výběrové šetření pracovních sil*. [online]. 2014. [cit. 2023-08-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/vyказы/vyberove_setreni_pracovnich_sil>.
- (62) Databáze-strategie.cz. *Podíl nezaměstnaných osob*. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. [online]. [cit. 2023-08-28]. Dostupné z: <<https://www.databaze-strategie.cz/cz/zlk/ukazatele-indikatory/podil-nezamestnanych-osob>>.
- (63) VESZELÁKOVÁ Marie, JELÍNEK Jaroslav. *Ekonomická encyklopedie*, 1. Díl, A-N. Praha: Svoboda, 1972.
- (64) ŽÁKOVÁ, Pavlína a kolegové. *Státní rozpočet 2014 v kostce, Informační příručka Ministerstva financí České republiky*. Poslední revize: 01.02.2024 [online]. Praha: Ministerstvo financí. 2014. [cit. 2023-08-29]. ISBN 978-80-85045-60-4. Dostupné z: <<https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/rozpocet-v-kostce/statni-rozpocet-v-kostce-2014-17501>>.

- (65) SYROVÝ, Petr a TYL, Tomáš. *Osobní finance, řízení financí pro každého – 2.* aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, a.s. 2014. ISBN 978-80-247-4832-0.
- (66) Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky. *Ústava České republiky.* [online]. Praha. Parlament České republiky. [cit. 2023-08-29]. Dostupné z: <<https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>>.
- (67) Justice.cz. *Soudní moc v České republice.* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky. [cit. 2023-08-29]. Dostupné z: <<https://justice.cz/web/msp/soudy-a-soudci>>.
- (68) GRINC, Jaroslav. *Právo pro politology.* Praha: Grada 2010. Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-2921-3.
- (69) ČNB.cz: *Jak lze dosáhnout cenové stability.* [online]. Praha: Česká národní banka. [cit. 2023-08-30]. Dostupné z: <<https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/vzdelavani/04-jak-lze-dosahnout-cenove-stability/>>.
- (70) LASZUK, Michal. Ranktracker.com. *Jsou sociální média alternativou k vyhledávači Google?* [online]. Poslední revize: 12. 02. 2024. [cit. 2023-10-06]. Dostupné z: <<https://www.ranktracker.com/cs/blog/are-social-media-alternatives-to-google-search-engine/>>.
- (71) Ministerstvo financí České republiky: Ministerstvo financí České republiky – *O inflaci, euru a zadlužování s náměstkem Markem Morou* [online]. [cit. 2023-08-31]. Dostupné z: <<https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/media/v-mediich/2023/o-inflaci-euru-a-zadluzovani-s-namestkem-51520>>.
- (72) iDNES.cz. *Úvěrová (hypoteční) kalkulačka.* [online]. Praha: MAFRA, a.s. [cit. 2023-08-30]. Dostupné z: <<https://kalkulacky.idnes.cz/kalkulacky.aspx?typ=hypotecni>>.
- (73) BRŮHA Jan, MOTL Martin a TONNER Jaromír. Česká národní banka. *Vyhodnocení dopadů pandemie na hlavní ekonomiky světa: Krize nabídky nebo poptávky?* [online]. [cit. 2023-09-01]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Vyhodnoceni-dopadu-pandemie-na-hlavni-ekonomiky-sveta-Krize-nabidky-nebo-poptavky/>.
- (74) Český statistický úřad: *Dopady světové finanční a hospodářské krize na ekonomiku ČR.* [online]. 2011. [cit. 2023-09-01]. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/documents/10180/20534938/115610j.pdf/b487dd3c-0ad7-4ccd-b62d-8fc9bf917b95?version=1.0>>.

- (75) Moneta.cz: *Co je fixace u hypotéky?* [online]. Moneta money bank a.s. [cit. 2023-09-01]. Dostupné z: <<https://www.moneta.cz/slovník-pojmu/detail/co-je-fixace-u-hypoteky>>.
- (76) MÁRTON, Michal a DUDA, Danuta. *Správní právo*. [online]. [cit. 2023-09-04]. Karviná. Slezská univerzita, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné. Dostupné z: <<https://is.slu.cz/el/opf/leto2021/EVSBPSRP/um/Opora.pdf?kod=CVABPEN3;lan>>.
- (77) SPIRIT, Michal. *Úvod do studia práva*. 2. vydání aktualizované dle nového občanského zákoníku. Praha: Grada, 2014. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5280-8.
- (78) Fingood.cz. *Sestavte si osobní rozpočet v několika jednoduchých krocích*. [online]. Praha: Fingood s.r.o. [cit. 2024-02-08]. Dostupné z: <<https://www.fingood.cz/blog/sestavte-si-osobni-rozpocet-v-nekolika-jednoduchych-krocich>>.
- (79) BEDNÁŘ, Jiří. *Základy trestního práva*. [online]. [cit. 2023-09-04]. Ústní nad Labem. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Pedagogická fakulta. Dostupné z: <<https://www.pf.ujep.cz/wp-content/uploads/2020/02/BEDN%C3%81%C5%98-Ji%C5%99%C3%AD.-Z%C3%A1klady-trestn%C3%ADho-pr%C3%A1va.-Studijn%C3%AD-opora.pdf>>.
- (80) Člověk v právu.cz. *Právo soukromé a veřejné*. [online]. Člověk v tísní o.p.s. [cit. 2023-09-0]. Dostupné z: <<https://clovekvpravu.cz/prirucka/2-pravo-a-pravni-rad/2-4-pravo-soukrome-a-verejne/>>.
- (81) ČESKO. *Zákon č. 89/2012 Sb., ze dne 3. února 2012 o občanském zákoníku*.
- (82) ZADRAŽILOVÁ, Iva. *Zdroje informací a jejich vyhledávání*. [online]. Brno, 2013. Masarykova univerzita Brno. [cit. 2023-09-05]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/phil/jaro2013/VIKBA30/um/07_Zdroje_informaci.pdf>.
- (83) Eset.com: *Spyware*. [online]. ESET software spol. s r.o. [cit. 2023-09-05]. Dostupné z: <<https://www.eset.com/cz/spyware/>>.
- (84) MEHTA, Medha. Sectigostore.com. *Spyware Examples: 4 Real Life Examples That Shook 2021*. [online]. Poslední revize: 12. 02. 2024. [cit. 2023-09-05]. Arizona:

- Sectigo. Dostupné z: <<https://sectigostore.com/blog/spyware-examples-4-real-life-examples-that-shook-2021>>.
- (85) Eset.com: *Spam*. [online]. ESET software spol. s r.o. [cit. 2023-09-05]. Dostupné z: <<https://www.eset.com/cz/spam/>>.
- (86) PROCHÁZKA, David. *První kroky s internetem*. 3., aktualizované vydání Praha: Grada 2011. ISBN 978-80-247-3255-8
- (87) ČESKO. *Zákon č. 480/2004 Sb., ze dne 29. července 2004 o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů*.
- (88) GREENE, Jessica. Zapier.com. *How to stop spam emails and filter out promotional emails*. [online]. Poslední revize: 12. 02. 2024. [cit. 2023-09-05]. San Francisco: Zapier, Inc. Dostupné z: <<https://zapier.com/blog/how-to-stop-spam-emails/>>.
- (89) Eset.com: *Phishing*. [online]. ESET software spol. s r.o. [cit. 2023-09-05]. Dostupné z: <<https://www.eset.com/cz/phishing/>>.
- (90) Imperva.com. *What is a phishing attack*. [online]. Austin: Imperva. [cit. 2023-09-05]. Dostupné z: <<https://www.imperva.com/learn/application-security/phishing-attack-scam/>>.
- (91) DVOŘÁKOVÁ, Tereza. Viral Svět. *Poplašné zprávy, co hrají na city. Pozor na ně*. [online]. [cit. 2023-09-05]. Dostupné z: <<https://www.viralsvet.cz/pozor-na-poplasne-zpravy-na-facebooku/>>.
- (92) Eset.com: *Scam*. [online]. ESET software spol. s r.o. [cit. 2023-09-05]. Dostupné z: <<https://www.eset.com/cz/scam/>>.
- (93) Spajk.cz. *Phishing, quishing, SPAM a SCAM – co je co a jak se v tom vyznat*. [online]. Spajk.cz [cit. 2023-09-07]. Dostupné z: <<https://spajk.cz/phishing-quishing-spam-a-scam-co-je-co-a-jak-se-v-tom-vyznat/>>.
- (94) Fbi.gov. *Romance Scams*. [online]. Washington, D.C.: FBI Federal Bureau of Investigation. [cit. 2023-09-11]. Dostupné z: <<https://www.fbi.gov/how-we-can-help-you/scams-and-safety/common-scams-and-crimes/romance-scams>>.
- (95) KLOZOVÁ, Miroslava. *Internetem bezpečně. Podvod 419 alias „scam 419“*. [online]. [cit. 2023-09-11]. Dostupné z: <<https://www.internetembezpecne.cz/podvod-419-alias-scam-419/>>.

- (96) Turbonet.cz. *Co je to internet a jak vlastně funguje?* [online]. Uherský Brod: Turbonet s.r.o. [cit. 2023-09-11]. Dostupné z: <<https://turbonet.cz/odpovedi-internetove-pripojeni/co-je-to-internet-a-jak-vlastne-funguje>>.
- (97) BAKEŠ, Milan. *Finanční právo*. 5., upr. vyd. V Praze C.H. Beck, 2009. Beckovy právnické učebnice ISBN 978-80-7400-801-6.
- (98) KEŘKOVSKÝ, Miloslav a LUŇÁČEK Jiří. *Úvod do mikroekonomie s využitím prvků distančního studia*. Praha: C.H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7179-365-6
- (99) Next generation security solutions. *10 rad pro bezpečné chování na internetu*. [online]. Praha: Next generation security solutions s.r.o. [cit. 2023-10-06]. Dostupné z: <<https://www.ngss.cz/clanek/54-10-rad-pro-bezpecne-chovani-na-internetu>>.
- (100) KUČEROVÁ, Veronika. *Vím kam klikám.cz. 8 základních kroků pro vaše bezpečnější brouzdání po internetu*. [online]. [cit. 2023-10-06]. Dostupné z: <<https://www.vimkamklikam.cz/rady-a-tipy/8-zakladnich-kroku-pro-vase-bezpecnejsi-brouzdani-po-internetu>>.
- (101) ČESKO. *Zákon č. 64/1986 Sb., ze dne 3. listopady 1986 o České obchodní inspekci*.
- (102) BELÁS, Jaroslav et al. *Financial Literacy of Secondary School Students. Case Study from the Czech Republic and Slovakia*. *Economics and Sociology* 9(4):191-206. 2016. DOI: 10.14254/2071-789X.2016/9-4/12.
- (103) OPLETALOVÁ, Alena. *Financial Education and Financial Literacy in the Czech Education System*. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 171, pp. 1176-1184. 2016. DOI: 10.1016/j.sbspro.2015.01.229.
- (104) GALDONEZ, Dominic Patric et al. *Financial Literacy of 12th Grade Science High School Students*. 2023. DOI: 10.47772/IJRISS.2023.71010.

8 Přílohy

8.1 Test finanční gramotnosti

Dobrý den, jmenuji se Petra Čudová, jsem absolventkou Gymnázia Jana Palacha a nyní studuji Českou zemědělskou univerzitu v Praze, obor podnikání a administrativa. Abych mohla studium dokončit, potřebuji dopsat bakalářskou práci na téma finanční gramotnosti vybrané skupiny obyvatel.

Moje vybraná skupina jste Vy – studenti třetích ročníků středních škol na Mělníku. Otázky jsou sestaveny tak, aby se to Vás jako studentů dotýkalo. Jde především o situace, se kterými se můžete snadno setkat ve Vašem osobním životě, i když bych Vám to opravdu nepřála.

Snažte se prosím Vaše odpovědi co nejvíce rozvést a rozepsat myšlenku, abych poté dokázala zhodnotit, jak jste si vedli. Děkuji.

1. Jaký je rozdíl mezi debetní a kreditní kartou, **jak a kde** k debetní/kreditní kartě přijdu?
2. Po vložení na spořicí účet 100 000Kč s roční úrokovou sazbou 6 %. Kolik peněz bude na účtu za 3 roky, při opomenutí daně z příjmu?
3. Rodinný rozpočet – mají přebytek/nedostatek financí?
Nájem, energie a poplatky 22 000Kč
Příjem matky 18 000Kč
Příjem otce 32 000Kč
Výdaje na nákup potravin pro domácnost a stravování ve školní jídelně pro dvě děti 12 000Kč
Pojištění majetku 1000Kč
Zájmové útvary, které děti navštěvují 1000Kč
Benzín do automobilu a jízdné pro dvě děti 8 000Kč
Oblečení 3 000Kč
Příjem z pronájmu garsonky 9000 Kč
Internet a telefonní služby pro čtyři osoby 2 000Kč
Ostatní výdaje průměrně 3 000Kč
Stavební spoření 2 000Kč
Celkové příjmy:
Celkové výdaje:
Kolik tisíc korun je rodina měsíčně v plusu/mínusu?
4. V městské hromadné dopravě Vás chytne revizor a Vy nemáte platnou jízdenku. Pokutu odmítnete na místě zaplatit, následně ji nezaplatíte ani na pobočce, jaké následky Vás čekají? Za předpokladu, že už jste dosáhl/a plnoletosti.
5. Jako student střední školy jste zaměstnán na DPP (dohoda o provedení práce), do jaké výše může být váš hrubý výdělek u zaměstnavatele, abyste neplatil odvody na

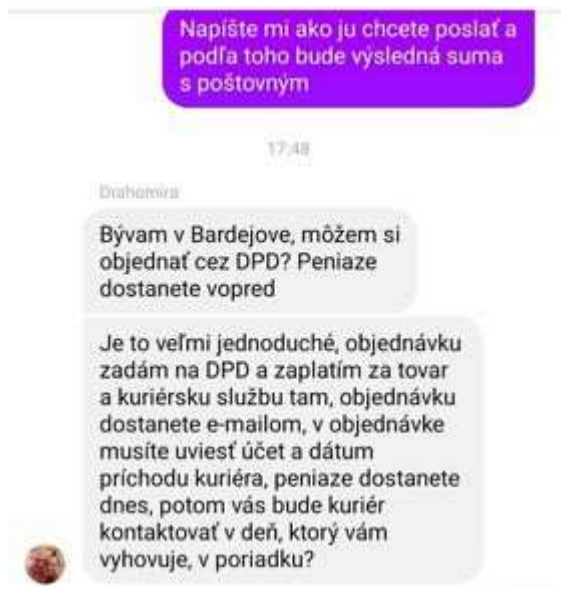
sociální a zdravotní pojištění? Kolik procent z celkové mzdy je Vám odvedeno na daních?

6. Při jízdě v automobilu, na který nemáte sjednané povinné ručení způsobíte autonehodu se škodou ve výši 1 000 000Kč. Jaké to pro vás bude mít následky? Rozepište svoji úvahu.
7. Představte si, že chodíte na brigádu a aby Váš zaměstnavatel – Jan Novák nemusel výdělek danit, tak tam pracujete bez smlouvy. Peníze jsou Vám tak vypláceny přímo na ruku. Namísto hmotné odpovědnosti po Vás chce zaměstnavatel podepsat tuto blanko směnku (bianco), která slouží jako pojistka, pokud byste něco rozbil/a. (Pozn. blanko směnka má některé části záměrně nevyplněné a doplňují se až dodatečně.) Napište, jaká Vám hrozí rizika při podepsané směnce, když by ji Váš zaměstnavatel zneužil.

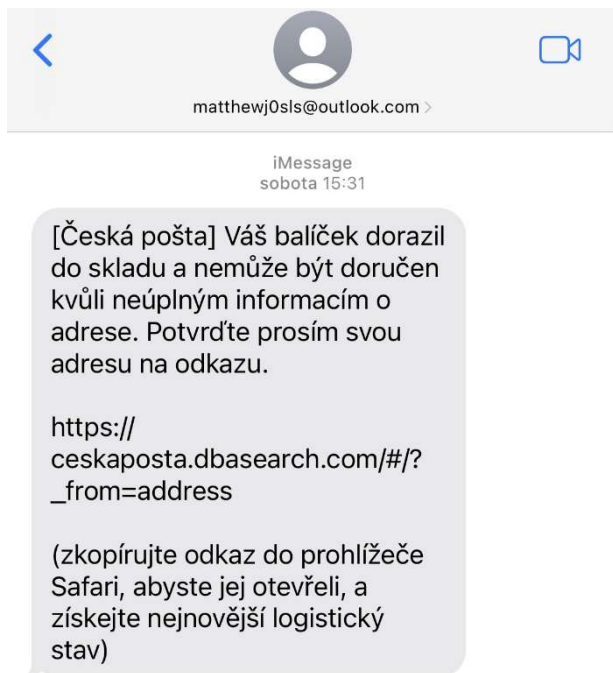
Mělník 31.5.2024 Místo a datum vystavení (měsíc slovy)	<table border="1"><tr><td>Kč</td><td>Částka</td></tr></table>	Kč	Částka
Kč	Částka		
Za tuto směnku zaplatí	31. květen Údaje splatnosti, měsíc slovy		
Na řad (komu) Janu Novákovi			
Částka slovy			
<table border="1"><tr><td>Mělník 277 31, U Cihelny Splatnost v (místo placení) u (domicil)</td></tr></table>	Mělník 277 31, U Cihelny Splatnost v (místo placení) u (domicil)	BEZ PROTESTU Jméno, adresa, podpis	
Mělník 277 31, U Cihelny Splatnost v (místo placení) u (domicil)			

8. Jste student, který ve čtvrtém ročníku střední školy skládá maturitní zkoušku, první jarní pokus skončí neúspěchem, po letních prázdninách nastane podzimní opravný termín a vy podruhé nezvládnete splnit zbývající předmět. Jak budete postupovat, když vám skončí status studenta? Můžete zůstat neohlášeně doma a čekat na další termín maturitní zkoušky? Odpověď rozepište.

9. Přečtěte si příložený obrázek. Co Vám hrozí, pokud byste na takovou nabídku přistoupil/a a zadal/a byste svoje osobní informace do odkazu, který by vám byl následně poslán? Vaši myšlenku rozepište, můžete doplnit, zda jste se již setkal/a s tímto jednáním?

10. Přečtěte si příložený obrázek. Co Vám hrozí, pokud byste na takový podnět přistoupil/a a zadal/a byste svoje osobní informace do odkazu, který by Vám byl poslán? Vaši myšlenku rozepište, můžete doplnit, zda jste se již setkal/a s tímto jednáním?

Zdroj: vlastní zpracování